

Educație pentru dezvoltare

Ghidul animatorului ■

Chișinău

2001

Centrul de Informare și Documentare privind Drepturile Copilului din Moldova (CIDDC) este o organizație neguvernamentală care activează pentru promovarea drepturilor copiilor și tinerilor, stipulate în Convenția Națiunilor Unite cu privire la Drepturile Copilului și în alte acte naționale și internaționale referitoare la drepturile omului.

De la înființarea sa, în 1998, CIDDC în colaborare cu Asociația *European Youth Exchange Moldova*, cu suportul Reprezentanței UNICEF în Moldova și Organizației *Radda Barnen* – Suedia, desfășoară următoarele activități:

- ❑ Informarea copiilor și tinerilor despre drepturile lor
- ❑ Susținerea spațiilor prietenoase copiilor
- ❑ Parlamentul Copiilor
- ❑ Consiliile Locale ale Copiilor și Tinerilor
- ❑ Școli de vară pentru voluntari și copii
- ❑ Seminare pentru profesori și funcționari publici
- ❑ Educație pentru sănătate și prevenirea HIV/SIDA
- ❑ Integrarea socială a tinerilor cu nevoi speciale
- ❑ Granturi mici pentru grupurile de inițiativă ale copiilor
- ❑ Publicarea și distribuirea materialelor informative privind drepturile copilului
- ❑ Editarea buletinului informativ "De Ce? - Drepturile Copilului"

**Pentru informații și materiale suplimentare,
contactați-ne la adresa:**

Bd. Traian 23/1
MD-2060 Chișinău
tel./fax: (022) 56-49-21, tel.: 56-83-07
e-mail: ciddc@yahoo.com

Ghidul animatorului **Educație pentru dezvoltare** a apărut cu sprijinul financiar al Reprezentanței UNICEF în Moldova și Organizației **Radda Barnen-Suedia**.

Colegiul de redacție:

Iosif Moldovanu – coordonator de proiect,

Claudia Coadă, Natalia Moraru, Gabriel Carmazan, Viorica Crețu, Vadim Moldoveanu, Lilian Culea, Ana Melnic

Eugenia Cucos – redactor

Ion Axenti – procesare computerizată
design copertă

Tipar:

TRIGRAF-TIPAR – GSM 8 291 37166

S U M A R

Ce este Educația pentru dezvoltare?	6
Metode interactive de lucru cu copiii și tinerii	10
Drepturile copilului	16
Activități	18
ACESTA SUNT EU	18
ATINGE-MĂ TANDRU	19
BAGHETA MAGICĂ	20
CREDE-MĂ	21
MÂINILE SUS	22
VÎNĂTOAREA DE COMORI	23
STUDIIND FAPTELE POZITIVE	24
CARUSELUL DREPTURILOR ȘI RESPONSABILITĂȚILOR	25
ALEGE CUVÂNTUL POTRIVIT	26
EȘTI DE ACORD SAU NU?	28
SĂ NE IMAGINĂM...	30
DREPTURILE ÎN CONFLICT	31
LISTA CU DREPTURI ȘI RESPONSABILITĂȚI	35
DREPTURILE „SCULPTATE”	36
DORINȚE ȘI NECESITĂȚI	38
DREPTURI ÎN LANȚ	44
DREPTURI ȘI RESPONSABILITĂȚI	47
PUBLICITATEA DREPTURILOR	58
„ROATA DREPTURILOR”	59
PORECLE JIGNITOARE	60
SĂ ÎNSCENĂM DREPTURILE	62
JOC PE ROLURI	64
Democrația și drepturile omului	68
Activități	73
POVESTEA GIGANTULUI PITIC	73
CHEIA DEMOCRAȚIEI	74
DRUMUL SPRE DEMOCRAȚIE	76
ȚARA IMAGINARĂ	77
BULETINUL „DREPTURILE OMULUI”	79
DREPTURILE OMULUI ÎN PRESĂ	80

CAREUL DREPTURILOR OMULUI.....	82
LĂSAȚI-MĂ SĂ SPUN.....	84

Comunicarea și soluționarea conflictelor 86

Activități 91

AFIRMAREA ȘI NEGAREA	91
FULGII DE ZĂPADĂ.....	92
CHIPURI DIFERITE	93
ASCULTAREA ACTIVĂ	94
SCAUNELE	97
CORONIȚE DE HÂRTIE.....	98
ADEVĂR ȘI MINCIUNĂ	99
OBIECTUL BIZAR.....	100
TELEFONUL STRICAT	101
SITUAȚII CONFLICTUALE.....	103
ARTĂ ÎN FRAGMENTE	105
CU FAȚA LA SPATE.....	106
CLASIFICAREA CONFLICTELOR	107
CONFLICTUL DIN JURUL NOSTRU	114
CREATORI ȘI DESENATORI	116
VECINII	117
ȘIRETURILE	118
TRANSMITE DESENUL.....	119
OPINII	120
MĂ ASCULTAȚI?	122
CONFLICTELE LOCALE (PRIVIRE GENERALĂ)	123

Cooperare, liderism, lucru în echipă și delegare eficientă 124

Activități 126

NODUL GORDIAN	126
POVEȘTEA.....	127
ȘOFERII ȘI AUTOMOBILELE	128
CONSTRUCȚIA UNEI MAȘINI	129
PANA	130
LINIA OARBĂ.....	131
NAVA COSMICĂ.....	132
PĂTRATELE COOPERĂRII	135
PODUL	137
DELEGAREA	139

D	Diversitate și interculturalitate	143
	Activități	143
	DOMINO	143
	DIFERENȚE	144
	ASEMĂNĂRI	145
	BĂIATUL CU DOI OCHI	146
	SĂ NE CUNOAȘTEM INDIVIDUALITATEA	147
	ȘI EU!	148
	COPILĂRIA MEA	150
	RĂZBOIUL ATOMIC	151
	REFUGIAȚII	152
	COMPARĂ IMAGINILE	153
	CE REPREZINTĂ IMAGINEA ?	154
	ECUSOANE COLORATE	155
	ENUNȚURI – DILEMĂ	156
	TRENUL EUROPEAN	158
	COMPORTAMENT PRECONCEPUT	160
	SCRÂNCIOBUL	161
	PREJUDECĂȚI ÎN FAMILIE	163
	DISCRIMINAREA	165
	PORTRETUL-ROBOT	166
	REFUGIAȚII (JOC PE ROLURI)	168
D	Justiție socială	171
	Activități	171
	CURSA CU OBSTACOLE	171
	CURSA CONTRA CRONOMETRU	173
	GRUPURI COLORATE	174
	ÎNFRUNTÂND STEREOTIPURILE	175
	LUMEA ESTE JUSTĂ	177
	PROPUNE O REGULĂ	179
	VOTÂND PENTRU VALORI	181
	CÂT VALOREAZĂ JUSTIȚIA	182
	PERSPECTIVĂ ASUPRA JUSTIȚIEI	186
	Glosar	189
	BIBLIOGRAFIE	191

Ce este Educația pentru dezvoltare?

Viitorul fiecărei societăți este determinat de grija pe care o manifestă societatea pentru tânăra generație. Cunoștințele, abilitățile, felul de a gândi și valorile pe care le obțin copiii în procesul creșterii influențează nu doar asupra formării vieții lor ca indivizi, dar și asupra dezvoltării întregii comunități din care fac parte. Iată de ce educația este o sarcină atât de importantă și responsabilă pentru fiecare societate.

Prin mijloace educative putem crea tinerilor de azi convingerea că acționând azi avem șansa de a modela viitorul. Dacă dorim ca în viitor să domnească o cultură a păcii, este necesar să lucrăm azi asupra creării principiilor ei.

Convenția Națiunilor Unite cu privire la Drepturile Copilului (art. 29) declară: „Statele părți sunt de acord că educația copilului trebuie să urmărească: pregătirea copilului pentru a-și asuma responsabilitățile vieții într-o societate liberă, în spiritul înțelegerii, păcii, toleranței, egalității între sexe și prieteniei între toate popoarele și grupurile etnice, naționale și religioase și persoanele de origine autohtonă”.

În acest sens *Educația pentru dezvoltare* include toate aceste cerințe, fiind un proces care promovează formarea la copii și tineri a unui șir de atitudini și valori (solidaritate, pace, toleranță, justiție socială, mediu ambiant) și care îi dotează cu cunoștințe și abilități care îi va împuternici să promoveze aceste valori și să aducă schimbarea în propriile lor vieți și comunități, la nivel local și global (UNICEF, 1992).

Educația pentru dezvoltare este o acțiune preventivă – pregătim copiii astăzi pentru viitor prin familiarizarea cu drepturile lor și învățarea respectului pentru drepturile altor oameni; învățându-i cum să comunice, să fie deschiși și sensibili la nevoile altora; prin cunoașterea și conștientizarea propriei persoane și a altor oameni, țări, limbi, tradiții și respectarea diferențelor; prin înțelegerea familiei, vecinilor, comunității; prin dezvoltarea dragostei de țară; prin încurajarea de a fi activi – să realizeze că schimbările provin din interior, de la noi. Nu întotdeauna puteam ajuta pe cineva care locuiește pe un alt continent, dar poate că există cineva în vecinătatea noastră care așteaptă ajutorul sau implicarea noastră.

Ce vor obține participanții?

Educația pentru dezvoltare reprezintă un proces care durează toată viața și care trebuie să înceapă la o vârstă foarte fragedă în familie și grădiniță și trebuie să continue în școala primară și secundară, ca și în universitate. În acest domeniu lucrul educației trebuie să includă trei dimensiuni: a) să ofere cunoștințe participanților; b) să dezvolte abilitățile lor sociale și intelectuale; c) să le cultive atitudini și valori.

Cunoștințe

Educația pentru dezvoltare este un proces de învățare în trei nivele:

- investigarea – colectarea și analiza datelor asupra unei probleme;
- integrarea – posibilitatea de a aplica prin propria experiență;
- acțiunea – integrarea în activitățile adecvate care se referă la problema investigată (Godwin, 1993).

Conceptul *Interdependența* include următoarele cunoștințe:

- lumea ca sistem în care toate elementele (oamenii, evenimentele, locurile) sunt interconectate;
- deciziile și acțiunile locale pot avea implicații globale;

Cunoașterea celui alt și respectarea diferențelor oferă:

- cunoștințe despre propriile caracteristici, cultură și valori și poziția în cadrul comunității globale;
- informații despre alte culturi în propria comunitate și în diferite părți ale lumii;
- date referitoare la stereotipurile despre alte culturi, înțelegerea surselor lor și de ce ele sunt neîntemeiate.

Conceptul *Justiția socială* transmite cunoștințe despre:

- drepturile omului;
- documentele cu privire la drepturile omului (Convenția ONU cu privire la Drepturile Copilului, Declarația Universală a Drepturilor Omului);
- faptul că drepturile umane nu sunt recunoscute în toate părțile lumii și că comportamentul personal, instituțional și social poate influența promovarea drepturilor și libertăților umane;
- responsabilități.

Conflictul și soluționarea conflictului include:

- cunoștințe despre diferitele tipuri de conflict, cauzele cele mai dese ale conflictelor (valori, tendințe, necesități și resurse) și înțelegerea că conflictul poate avea multe soluții posibile, violența fiind una dintre ele;
- înțelegerea că pacea are multe manifestări și include pacea negativă (absența conflictului armat), pacea pozitivă (bazată pe justiție socială, bunăstarea populației și mediul înconjurător în care locuim, siguranța, încrederea în sine și în alții, prietenia, înțelegerea internațională) la fel ca și pacea cu sine însuși (acceptarea propriei persoane, liniștea interioară).

Conceptul *Schimbarea și viitorul* promovează:

- înțelegerea problemelor dezvoltării majore și tendințelor prezente și viitoare;
- cunoștințe ale factorilor majori care provoacă schimbările;
- înțelegerea diferențelor între schimbările de termen scurt și lung și între schimbările dorite și nedorite;
- înțelegerea opțiunilor personale pentru crearea schimbării.

Învățarea este activă, bazându-se pe experiența personală. Participanții dobândesc abilități și atitudini care îi pregătesc pentru implicarea lor personală în procesul schimbării.

Abilități de:

- cooperare și lucru eficient în echipă pentru atingerea unui scop comun;
- abordare cooperantă și nu competitivă a sarcinilor;
- analiză a evenimentelor și a tendințelor pentru a depista cauzele și posibilele impacte;
- detectare a predilecțiilor, stereotipurilor și atitudinilor egocentrice proprii și ale celorlalți;
- percepere a diferitelor perspective în mass-media;
- gândire critică asupra informațiilor din diferite surse;
- asumare a responsabilităților pentru propriile acțiuni;
- aplicare a idealurilor ca libertatea, egalitatea și respectul pentru diversitate în auditoriu și în viața de zi cu zi a participanților, la fel ca și recunoașterea lor în context global;
- rezolvare pe cale pașnică a conflictelor;
- luare corectă a deciziei;
- comunicare eficientă cu ceilalți;
- analiză și evaluare a alternativelor;
- întreprindere a acțiunilor concrete.

În afară de cunoștințe și abilități *Educația pentru dezvoltare* include și formarea unor valori.

Atitudini:

- recunoașterea și respectul pentru lucrurile care sunt comune tuturor oamenilor;
- atitudini pozitive față de cooperare;
- empatie;

- acceptarea altora și respectarea diferențelor;
- colectarea informațiilor pentru a-și forma propriile opinii și a nu le accepta orbește pe ale altora;
- solidaritatea cu cei care au fost nedreptățiți și disponibilitatea de a-i ajuta;
- angajament de apărare nu doar a propriilor drepturi, dar și conștientizarea responsabilităților;
- angajament pentru pace (menținerea păcii versus violență);
- atitudinea că conflictul este o parte a vieții cotidiene și poate oferi oportunități pentru schimbare și dezvoltare creativă;
- credința în propria capacitate de a produce schimbări pozitive și disponibilitatea de a se implica în producerea schimbărilor pozitive globale.

Cum să folosim această carte?

Ghidul animatorului **Educație pentru dezvoltare** nu pretinde a fi un „curriculum”. Este o carte-sursă și nu necesită să fie citită de la început până la sfârșit. S-ar putea ca unii să dorească să se concentreze asupra activităților dintr-un singur capitol, familiarizându-se cu un anumit domeniu, în timp ce alții ar putea alege activități din capitolele, relevante temei predate. Nu vă stânjeniți să combinați activitățile și să le adaptați la diferite circumstanțe și la diferite contexte.

Activitățile sunt concepute flexibile pentru a putea fi aplicate într-o mare diversitate de contexte. Fie că sunteți animator, lucrător de tineret, responsabil de grup, membru al unui grup pe interese, profesor; fie că lucrați regulat sau ocazional cu un grup mic, local sau cu unul mare și mixt, întrunind persoane care nu se cunosc, în paginile ce urmează veți găsi indicii care vă vor permite să explorați la maxim ideile și activitățile propuse sau să le adaptați la necesitățile proprii și la cele ale membrilor grupului. *Educația pentru dezvoltare* nu este o disciplină separată, ea poate fi incorporată în cadrul lecțiilor obișnuite, în toate obiectele predate în școală.

Cum să folosiți această carte? Conținutul ei permite introducerea unui număr mare de modificări pentru a-l adapta la cerințele grupului cu care lucrați.

În lucrare este folosit termenul „participant”, dar aceasta nu înseamnă că activitățile sunt destinate doar pentru seminare. Majoritatea acestora pot fi cu ușurință aplicate în școală, chiar în cadrul lecțiilor la diverse discipline. La fel, nici cuvântul „animator” nu vrea să excludă învățătorii de clase primare, profesorii, care de asemenea pot iniția copiii și tinerii în domeniile prezentate.

Educația pentru dezvoltare cuprinde cinci concepte globale:

- Interdependența
- Cunoașterea altuia și respectarea diferențelor
- Justiția socială
- Conflictul și soluționarea conflictelor
- Schimbare și viitor

Fiecare din cele șase capitole ale manualului tratează concepte ale *Educației pentru dezvoltare*:

- **Drepturile copilului**
- **Democrația și drepturile omului**
- **Comunicarea și soluționarea conflictelor**
- **Cooperare, liderism, lucru în echipă și delegare eficientă**
- **Diversitate și interculturalitate**
- **Justiție socială**

La începutul fiecărui capitol veți găsi informații succinte la subiectul respectiv, iar la sfârșitul lucrării este inclus un mic glosar de termeni. Fiecare capitol se încadrează în schema prezentată mai jos:

DENUMIRE

Obiective	- descriu cunoștințele, abilitățile și/sau atitudinile care vor fi dezvoltate la participanți pe parcursul activității;
Vârsta participanților	- activitățile sunt aranjate în ordine progresivă după vârstă, începând de la 7 ani. Oricum, vârsta de la care se poate practica o activitate este orientativă. Participanții care sunt puțini familiarizați cu un anumit concept, pot începe cu activități prevăzute pentru vârste mai mici și, dimpotrivă, cei care cunosc mai profund subiectul pot exersa activități pentru vârstele mai mari;
Mărimea grupului	- pentru atingerea unui rezultat mai bun, unele activități necesită limitarea numărului de participanți;
Durata	- durata activității poate varia în funcție de numărul participanților, implicarea lor în discuții, clarificarea anumitelor lucruri ce țin de subiectul discutat etc.;
Materiale	- sunt enumerate resursele necesare pentru activitate. Unele activități includ fișe care urmează a fi distribuite participanților. Acestea pot fi multiplicare la xerox sau transcrise pe cartonașe;
Indicații	- conține sugestii, recomandări pentru desfășurarea activității.

Desfășurare

1. Activitatea este descrisă pe etape.

Evaluare

Evaluarea este utilă atât pentru animator, cât și pentru grupul cu care lucrează. Această secțiune propune un șir de întrebări pentru a determina măsura în care a evoluat atitudinile și cunoștințele participanților, dacă activitatea a fost utilă sau nu, ce aspecte ar mai interesa grupul etc.

Variante

Descrierea posibilelor căi de a adapta activitatea la nivelul de vârstă, abilitățile sau interesele grupului.

Metode interactive de lucru cu copiii și tinerii

Metodele descrise în continuare oferă participanților oportunitatea să înțeleagă mai bine unele concepte abstracte și să perceapă real problemele aparent îndepărtate. Metodele încurajează schimbul de opinii, ceea ce duce la aprecierea diversității și la o înțelegere adecvată a problemei ca fiind în legătură cu multe circumstanțe.

Lucrul în grupuri mici

Grupurile mici încurajează includerea tuturor participanților, schimbul de opinii și lucrul în comun. La începutul activității, repartizarea clară a rolurilor în grupurile mici poate fi de folos. Pentru un grup de patru persoane, de exemplu, rolurile sugerate pot fi următoarele:

- gestionarul – responsabil de asigurarea fiecărui membru al grupului cu materialele necesare pentru îndeplinirea sarcinii;
- cronicarul – face notițe despre discuțiile sau afirmațiile privind poziția pe care o adoptă grupul;
- moderatorul – oferă cuvânt fiecărui membru al grupului, menține atenția grupului asupra sarcinii și reglementează timpul;
- raportorul – este responsabil de prezentarea activității echipei în grupul mare.

În afară de rolul pe care îl deține, fiecare persoană din grup participă la discuții. În grupurile mai mici de patru persoane, un participant poate suplini două funcții. Este bine ca animatorul să se asigure că fiecare participant va avea șansa să încerce diverse roluri.

Mozaicul

Mozaicul este o metodă de lucru în grupuri mici care încurajează și consolidează cooperarea. În grupuri a câte patru, fiecare participant obține un număr de la unu până la patru. Toți cei cu numerele unu se întrunesc într-un colț al sălii pentru a discuta un anumit aspect al temei cercetate; toți participanții cu numerele doi se adună separat pentru a cerceta un alt aspect etc. Când discuțiile se vor încheia, participanții se vor întoarce în grupurile lor și își vor împărtăși experiența din domeniul studiat.

Tehnici de discuție

Discuțiile în grup mobilizează participanții să clarifice și să verbalizeze punctele lor de vedere și să asculte opiniile celorlalți.

Promovarea unui climat pozitiv în grup:

- vorbește doar o singură persoană, iar ceilalți privesc și ascultă atent;
- abține-te de la comentarii, de a judeca sau a ironiza vorbitorul;
- vorbește din propria perspectivă și experiență, în loc să generalizezi vizându-i pe alții;
- reține că poate fi mai mult decât un singur răspuns „corect”;
- fii de acord să păstrezi confidențialitatea când se discută probleme delicate;
- fiecare are dreptul să păstreze tăcerea și să nu ia parte dacă nu dorește la discutarea unei probleme particulare.

Microfonul magic

Grupul stă în cerc. Un microfon vechi sau un obiect de o formă asemănătoare este trecut prin cerc. Doar persoana care are microfonul în mână are permisiunea de a vorbi, iar ceilalți vor asculta și vor privi vorbitorul. Când vorbitorul a încheiat, microfonul este transmis următoarei persoane din cerc. Această metodă este eficientă pentru participanții de o vârstă mai mică sau pentru grupurile ce au dificultăți în ascultare.

Cercuri concentrice

Grupul este împărțit în două, participanții formând cercuri egale. Primul grup stă într-un cerc cu fața în afară, iar al doilea – cu fața în interior, în așa mod încât fiecare să aibă în față un partener. Animatorul pune o întrebare pe care participanții o discută în perechi. După câteva minute, cercul din afară se rotește spre stânga, așa ca fiecare participant să se întâlnească cu o altă persoană. Procesul se repetă cu aceeași întrebare sau cu alta nouă.

Acvariul

Participanții sunt rugați să scrie pe o bucățică de hârtie câte o întrebare care le este încă neclară la o temă concretă. Foițele anonime sunt colectate de către animator. Participanții se așează în cerc pe scaune. În mijlocul cercului format se plasează patru scaune cu fața unul spre altul – „acvariul”. Trei doritori sunt chemați să se așeze în mijloc, un scaun rămânând liber pe tot parcursul activității. Animatorul citește câte o întrebare, iar „peștii” trebuie să răspundă la ea, discutând între ei. Participanții din cercul mic nu au voie să vorbească cu cei din cercul mare, precum nici cei din cercul mare nu au dreptul să intervină în discuțiile din interiorul „acvariului”. Dacă cineva din cercul mare nu este de acord sau vrea să completeze, va putea să se exprime doar dacă se va așeza pe al patrulea scaun ce formează „acvariul”. În acest caz, unul din cei trei „pești” trebuie să părăsească „acvariul”. Atunci când subiectul s-a epuizat sau discuția s-a blocat, animatorul va citi o altă întrebare, activitatea continuând oricât le este interesant participanților. Important este să nu forțați pe cineva să se așeze în mijloc.

Continuum

Pe podeaua sălii este marcată o linie cu cretă sau cu o frânghie. Un capăt al liniei reprezintă acordul total cu o anumită poziție, iar celălalt capăt reprezintă

dezacordul total, opiniile intermediare fiind marcate prin puncte la mijloc. Se pronunță o afirmație asupra unei probleme controversate. Participanții sunt rugați să se plaseze în dreptul unui punct de pe linie care reprezintă poziția lor. Animatorul împarte linia în două segmente pe care sunt plasați un număr egal de participanți, care se vor apropia astfel ca cei de la extreme să se întâlnească cu cei care au ocupat o poziție mai moderată și să-și împărtășească punctele de vedere. Apoi participanții pot să se decidă și să se regrupeze de-a lungul liniei.

Brainstorming

Brainstorming-ul este primul pas în soluționarea problemelor. Metoda stimulează gândirea creativă și generează un număr de alternative. În timpul brainstorming-ului, participanții sunt rugați să se gândească la cât mai multe idei sau soluții posibile. Este esențial ca **toate** opiniile să fie înscrise și să nu se emită afirmații privitor la utilitatea lor la această etapă.

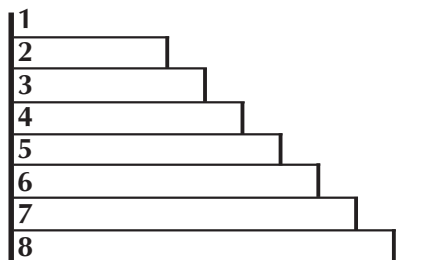
Odată ce lista a fost întocmită, participanții revăd opțiunile, le elimină pe cele care par nefuncționale și se opresc la una sau două din cele mai bune soluții posibile.

Ierarhizarea

Ierarhizarea este un mod de a stimula discuțiile aprofundate asupra unei probleme și clarificarea priorităților.

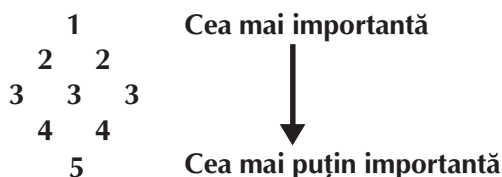
Ierarhizarea în formă de scăriță

Pe fișe sunt scrise (desenate, înțeleite) de la opt până la zece afirmații (imagini) referitoare la o temă. Participanții lucrează împreună în grupuri mici pentru a plasa afirmațiile într-o coloană verticală, în ordinea importanței lor (conform diagramei de mai jos). Cea mai importantă afirmație este plasată în vârful scăriței, a doua după importanță – dedesubtul primei etc.

Ierarhizarea în formă de diamant

Nouă afirmații sunt scrise pe fișe. Grupul negociază o aranjare în formă de diamant cu cele mai importante afirmații în top. Două afirmații de o importanță egală, dar mai mică sunt plasate sub prima. La al treilea nivel sunt trei afirmații de o importanță moderată, urmate de două afirmații de o importanță relativ mică. La ultimul nivel (punctul de jos al diamantului) este afirmația care are cea mai puțină importanță pentru tema discutată.

Jocul pe roluri

Jocul pe roluri ridică abilitatea participanților de a prelua alte perspective și de a dezvolta abilități de soluționare a problemelor sau de rezolvare a conflictelor. Scenetele pot dura doar câteva minute. Puteți folosi următoarele repere pentru a organiza sesiunile de joc pe roluri:

Anunțați subiectul

Descrieți clar contextul și personajele, dar într-un mod care totuși permite interpretarea individuală.

Distribuirea rolurilor

În general, cel mai bine este să se permită participanților să-și aleagă individual rolurile pe care doresc să le joace.

Pregătirea

Fiecărui actor i se repartizează un minut sau două pentru a se gândi la rol. Este bine să se evite pregătirile îndelungate și accentuați natura informală a jocului pe roluri.

În timpul jocului pe roluri

Notați orice acțiune care provoacă schimbări în desfășurarea scenei și de ce soluția a fost sau nu găsită. Participanții care au fost desemnați observatori ar fi bine să urmărească toate aspectele. Instruiți participanții să nu facă comentarii care ar putea distra actorii.

Încheierea

Opriți acțiunea în cazurile când soluția a fost găsită, când acțiunea pare să se prelungească fără sens sau când actorii încep să aibă dificultăți de a-și juca rolul. Dați-le actorilor șansa de a se relaxa, a se mișca sau ridicați-le cumva dispoziția.

Discuții

Permiteți-le actorilor să-și exprime sentimentele. Apoi încurajați-i să evalueze situația: ce sentimente au apărut în timpul jocului, efectul diferitelor acțiuni, nivelul lor de mulțumire cu finalul scenei. Observatorii pot de asemenea să-și împărtășească opiniile sau să sugereze alte idei în care situația s-ar fi putut încheia.

Tehnicile mai avansate ale jocului pe roluri includ:

„Înghețat”

Strigați „înghețat” într-un moment de implicare maximă a participanților în jocul pe roluri. Apoi rugați actorii să descrie emoțiile lor în acel moment.

Schimbarea cu rolurile

Opriți jocul fără preîntâmpinare. Rugați cei doi actori să se schimbe cu rolurile și să continue jocul.

Alter ego

Plasați câte un observator în spatele fiecărui actor. La mijlocul jocului pe roluri întrerupeți acțiunea. Rugați observatorii să comenteze jocul actorului. Aceasta poate ajuta actorii să-și clarifice propria poziție și să ia în considerație alternativele posibile.

Studiul de caz

Studiul de caz implică prezentarea și analiza unui incident sau a unui exemplu care s-a întâmplat sau s-ar fi putut întâmpla pe care animatorul îl consideră relevant pentru participanți. Această metodă are un nivel de participare înalt, dar necesită formularea unor obiective clare.

Strategii de luare a deciziilor

Aceste tehnici cultivă abilități care sunt utile pentru viitoarea participare democratică.

Votul direct

Votul direct este util atunci când se iau decizii de importanță majoră asupra cărora este necesară opinia tuturor. Fiecare participant votează printr-o simplă ridicare a mâinii sau cu un buletin de vot secret.

Pentru participanții de o vârstă mai mică este util să se organizeze votarea deschisă. Pe tablă sau pe o coală de hârtie se vor scrie diferite opțiuni. Participanții își vor scrie numele pe fișe și le vor lipi (cu scotch sau clei) pe tablă sau pe coala de hârtie, în drept cu alegerea lor. Opțiunea aleasă va fi cea care va acumula mai multe voturi.

Votul prioritar

Această metodă este binevenită atunci când participanții trebuie să reducă numărul opțiunilor din multiplele posibilități. Fiecare are dreptul la cinci voturi. Participanții pot acorda câte un vot pentru două sau trei posibilități diferite ori pentru aceeași alegere. După aceasta se calculează numărul voturilor acordate pentru fiecare opțiune pentru a determina care sunt cele trei priorități majore pentru grup.

Democrația reprezentativă

Grupul alege un număr mic de persoane care au responsabilitatea de a lua anumite decizii fără a consulta tot grupul. Această strategie este utilă atunci când, de exemplu, grupul desfășoară un proiect complex care necesită luarea frecventă a unui număr mare de decizii.

Consensul

Luarea deciziilor prin consens este aplicată în cazurile când este important ca ideea fiecăruia să fie luată în considerare. Metoda dezvoltă un nivel înalt de comunicare și de negociere și promovează unitatea grupului. Este posibil ca prin discuții să se ajungă la un consens cu întregul grup. Alternativ, participanții pot lucra în perechi pentru a ajunge la o înțelegere acceptabilă pentru ambii. Apoi două perechi se pot uni împărtășindu-și părerile și luând o nouă poziție

acceptată de toți patru. Grupurile de patru se întrunesc, formează grupuri de opt, repetă procesul etc.

Raportarea și prezentările

Sunt câteva căi prin care grupurile mici pot raporta despre activitatea lor grupului mare.

Plenul

Raportorul fiecărui grup mic descrie colegilor rezultatele acestuia și răspunde la întrebările lor.

Schimbul de experiență

Fiecare grup mic (sau pereche) se unește cu un alt grup și împartășesc rezultatele lucrului său. Grupul combinat poate încerca să ajungă la un consens care va lua în considerație punctele de vedere ale ambelor grupuri.

Drepturile copilului

Copiii de la naștere au libertăți fundamentale și drepturi inerente oricărei ființe umane. Aceasta este premisa de bază a Convenției privind Drepturile Copilului (CDC) – un tratat internațional în domeniul drepturilor omului, care schimbă viața copiilor și a familiilor lor de pe întreg globul.

În fiecare țară, oamenii de diverse culturi și religii lucrează pentru a asigura fiecăruia din cele două miliarde de copii de pe glob dreptul la supraviețuire, sănătate și educație, la un mediu familial protejat, la joacă și identitate culturală, la protecție contra exploatării și a tuturor formelor de abuz, lucrează pentru ca vocea fiecărui copil să fie auzită și pentru ca opinia lui să fie luată în considerare în problemele ce-l afectează.

Atunci când a fost adoptată – la 20 noiembrie 1989, Convenția a marcat culminația a mai mult de șase decenii de pledoarie a ONG-urilor și a experților în drepturile omului, precum și un extraordinar consens între guverne. Până acum, toate țările lumii, exceptând două, au fost de acord să accepte standardele impuse de acest important tratat, care afirmă grija și protecția fiecărei persoane sub 18 ani, a fiecărui copil, drept o prioritate pentru oricine și în special pentru Guverne. Chiar mai mult, depășind limitele mandatului său legal, Convenția a stabilit noi principii etice și norme internaționale de comportament față de copii.

De ce este necesară Convenția?

- în multe state nu există structuri legale sau sociale specializate în promovarea și apărarea drepturilor copilului;
- dezvoltarea copiilor într-un mediu sănătos este esențială pentru viitorul unei societăți;
- copiii sunt mai vulnerabili decât adulții în fața dificultăților vieții;
- copiii sunt mai afectați de activitatea sau pasivitatea guvernelor;
- copiii nu au drept de vot sau influență politică, iar puterea lor economică nu e considerabilă. Deseori doleanțele lor nu sunt auzite;
- copiii sunt cel mai mult expuși exploatării și abuzului;
- în multe societăți copiii sunt considerați o proprietate a părinților, persoane pe cale de a deveni adulți, ce nu pot deocamdată aduce nici un aport la dezvoltarea societății.

Cu toate că mai există și alte tratate internaționale și acorduri privind drepturile copilului, CDC este unică prin faptul că:

- este cuprinzătoare: asigură copiilor drepturile lor civile, politice, economice, sociale și culturale;
- este universală: se aplică tuturor copiilor în toate situațiile, în întreaga lume;
- este necondiționată: chemând chiar și guvernele sărace în resurse financiare să ia măsuri pentru protecția drepturilor copilului;
- este explicită: stabilește ferm că toate drepturile sunt esențiale, indivizibile, interdependente și se asigură tuturor în măsură egală.

CDC se bazează pe patru principii generale. Primele două se aplică tuturor persoanelor, iar Convenția le reafirmă și pentru copii, ultimele două se referă doar la copii.

1. Copiii nu trebuie să fie discriminați „indiferent de rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică sau altă opinie a copilului, a părinților sau a reprezentanților lor legali, indiferent de naționalitate, etnie sau origine socială, situație materială, deficiențe sau alte condiții”.
2. Copiii au dreptul la supraviețuire și dezvoltare, în toate aspectele vieții: fizic, psiho-emoțional, cognitiv, social și cultural.
3. În toate deciziile ce afectează copiii ca indivizi sau grup, interesele lor majore trebuie luate în considerare în mod primordial, indiferent dacă deciziile sunt luate de guvern, de autorități administrative sau judiciare, sau de înșăși membrii familiei.
4. Copiii trebuie admiși ca participanți în evenimentele care le afectează viața, fiind liberi să-și exprime propria opinie. Ei au dreptul ca ideile lor să fie auzite și luate în serios.

Parlamentul Republicii Moldova a ratificat CDC la 12 decembrie 1990 și acest document internațional este în vigoare pentru Republica Moldova din 25 februarie 1993. Ratificând Convenția, Republica Moldova s-a angajat să protejeze copiii de orice gen de discriminare, să le asigure o bună securitate socială și condiții pentru dezvoltare intelectuală și fizică. Normele naționale referitoare la Drepturile Copilului sunt stipulate de prevederile Legii cu privire la Drepturile Copilului, adoptată în 1994 și de Programul de Stat privind Asigurarea Drepturilor Copilului, adoptat de guvern în 1995. În ianuarie 1998, Guvernul a luat decizia privind constituirea Consiliului Național pentru Protecția Drepturilor Copilului, format din reprezentanți ai ministerelor de resort.

Statele care au ratificat Convenția au responsabilitatea să asigure realizarea drepturilor copilului. Progresele lor sunt monitorizate de Comitetul Națiunilor Unite pentru Drepturile Copilului, organ internațional alcătuit din 10 experți independenți, cu experiență în domeniu. Statele trebuie să prezinte un raport Comitetului după 2 ani de la ratificarea Convenției, iar apoi o dată la cinci ani. La elaborarea rapoartelor, țările sunt încurajate să consulte asociațiile naționale din domeniu. În plus, ONG-urile și agențiile specializate, cum este UNICEF, sunt invitate să remită propriile observații asupra respectării drepturilor copiilor.

Pentru a examina rapoartele, Comitetul se întrunește de 3 ori pe an la Geneva, în sesiuni deschise.

Obiectiile și recomandările Comitetului sunt difuzate pe larg, servind drept bază pentru discuții naționale și dezbateri privind posibilitățile de ameliorare continuă a vieții copiilor.

Activitățile din acest capitol vor ajuta copiii să înțeleagă mai bine esența și utilitatea Convenției cu privire la Drepturile Copilului, să-și cunoască drepturile și responsabilitățile, să aprecieze demnitatea și diversitatea.

ACESTA SUNT EU

Obiectiv - a demonstra participanților că fiecare individ este unic în felul său și toți oamenii au aceleași drepturi

Vârsta participanților - de la 7 ani

Mărimea grupului - 20-25 persoane

Durata - 60 minute

Materiale - foi, creioane colorate, varianta simplificată a CDC

Desfășurare

1. Propuneți copiilor să se așeze în cerc și repartizați-le câte o foaie de hârtie.
2. Spuneți-le să-și scrie numele în mijlocul foi. Pentru aceasta pot folosi creioane colorate.
3. Rugați-i să deseneze în jurul numelui diferite lucruri care le plac cel mai mult, cum ar fi jucăriile sau bucatele preferate, locurile unde le place să meargă, ocupațiile din timpul liber, prietenii cei mai apropiați etc.
4. Propuneți copiilor să-și arate foile unul altuia și să le povestească colegilor despre lucrurile lor preferate.
5. Ajutați-i pe copii să agațe desenele pe pereți, formând astfel „Galeria echipei”.

Evaluare

- Cum v-ați simțit când povesteți colegilor despre lucruri personale? De ce?
- Ce lucruri noi ați aflat despre ceilalți?
- Ce ați aflat nou despre voi?
- Cum credeți, de ce copiii sunt diferiți?
- Cu toate că sunteți diferiți, ce lucruri aveți în comun? De ce?
- Ce s-ar întâmpla dacă toți ar fi asemănători?
- Conform CDC, ce au în comun toți copiii?
- De ce trebuie ca toți copiii să aibă aceleași drepturi?

Variante

- A.** Dacă copiii sînt mici și nu se pot concentra pentru mult timp, propuneți-le să discute întrebările în perechi. După câteva minute perechile vor putea prezenta lucrările.
- B.** Copiii mai mari se pot așeza unul în fața celuilalt, desenându-și portretele. Apoi vor discuta despre interese, autobiografie, visuri, familie etc. În continuare vor desena ce i-a impresionat mai mult din cele aflate în jurul portretului interlocutorului lor.

ATINGE-MĂ TANDRU

Obiectiv - a dezvolta respectul față de oameni și față de drepturile omului

Vârsta participanților - de la 7 ani

Mărimea grupului - 25 persoane

Durata - 20 minute

Materiale - CDC (art. 2 și 19)

Desfășurare

1. Propuneți participanților să se aranjeze unul după altul, formând un cerc.
2. Rugați-i să-și imagineze cum se revarsă culoarea lor preferată peste umerii celui care se află în fața lor.
3. Arătați-le o mișcare simplă și ușoară de masaj. Acordați-le câteva minute pentru a masa umerii persoanei din fața lor.
4. Propuneți-le să se întoarcă la 180 de grade și să maseze umerii masorului lor.

Evaluare

- Ce ați simțit când vi se făcea masaj?
- Cum v-ați simțit când făceați masaj altei persoane?
- Ce s-ar fi întâmplat dacă cineva ar fi manifestat violență ori s-ar fi comportat nepoliticos în timpul activității? Ce s-ar fi întâmplat când noi ne-am fi schimbat cu rolurile? Din ce cauză?
- Cum ați face masaj unei persoane pentru ca ea, la rândul său, să vă maseze ușor și plăcut după ce vă veți schimba cu rolurile?
- Ce s-ar întâmpla dacă oamenii s-ar comporta violent și ar încălca drepturile altor persoane?
- Cum s-ar comporta copiii cu acele persoane care le-au încălcat drepturile?
- Ce putem face pentru a evita acest lucru?

Variații

Propuneți copiilor să citească varianta simplificată a CDC. Întrebați-i:

- ▶ Ce s-ar întâmpla dacă noi am ignora reciproc drepturile noastre și am face fiecare ceea ce dorim?
- ▶ Care drepturi ar fi astfel încălcate?
- ▶ Cum ar acționa aceasta asupra drepturilor copilului?
- ▶ Ați dori să trăiți într-o astfel de lume? De ce?

BAGHETA MAGICĂ

Obiectiv - a dezvolta abilități de comunicare și a evidenția importanța dreptului la opinie

Vârsta participanților - de la 7 ani

Mărimea grupului - 25 persoane

Durata - 10 minute

Materiale - o baghetă (poate fi improvizată)
- varianta prescurtată a CDC

Desfășurare

1. Aranjați participanții în cerc și povestiți-le următoarea istorie: „*Indienii sunt un popor original din America. Ei aveau o metodă originală de a se asculta unul pe altul atunci când se adunau pentru a discuta problemele tribului. Această metodă permitea fiecăruia să-și expună opinia cu ajutorul unei baghete: avea dreptul să vorbească doar persoana care în acel moment ținea în mână un bețișor special, iar ceilalți o ascultau. După ce termina ce avea de spus, vorbitorul transmitea bagheta vecinului și așa mai departe. Cei care nu doreau să participe la discuție, transmiteau bagheta următorului. În așa mod indienii din America discutau despre problemele lor.*”
2. Pentru a demonstra copiilor cum funcționează metoda, animatorul ia primul bagheta și povestește ceva despre sine, de exemplu, despre ceea ce îi place, apoi o transmite vecinului, în direcția acelor ceasornicului.
3. Discuția continuă până când bagheta ajunge din nou la animator.
4. După ce fiecare a vorbit, se citește art. 12 din CDC.

Evaluare

- Cum v-ați simțit atunci când vorbeți și toți vă ascultau?
- Ce ați simțit când altcineva vorbea și trebuia să-l ascultați?
- Cum vă simțiți atunci când cineva vă întrerupe? De ce?
- Puteți să dați un exemplu din viață când cineva nu v-a dat voie să vorbiți?
- Este bine să întrerupeți altă persoană și să nu-i ascultați opinia, sau nu? De ce?
- De ce este important dreptul la opinie?

Variante

- A.** Activitatea poate fi efectuată într-un grup nou, pentru a face participanții să se cunoască mai bine.
- B.** Puteți practica activitatea când doriți să aflați opinia copiilor referitor la o problemă concretă.
- C.** Cu ajutorul acestei activități puteți pune în dezbatere diferite subiecte care îi interesează pe participanți.

CREDE-MĂ

Obiectiv - a dezvolta încrederea la copii și a-i face să înțeleagă că drepturile copilului sunt universale

Vârsta participanților - de la 7 ani

Mărimea grupului - număr par de persoane

Durata - 45 minute

Materiale - fâșii de stofă pentru a lega la ochi jumătate din participanți

- varianta prescurtată a CDC

Desfășurare

1. Grupați copiii câte doi și propuneți unuia dintre ei să-l lege la ochi pe celălalt.

2. Explicați-le copiilor că cel care nu are ochii legați va fi călăuza celui alt și va trebui să-l ajute să treacă cu bine diferite obstacole.

3. Rugați călăuzele să-și treacă partenerii peste o bancă, să ocolească cu grijă câteva scaune, bănci, pe colegii lor care fac același lucru, să pipăie și să identifice câteva lucruri, iar în final să alerge pe o porțiune de spațiu fără obstacole.

4. Propuneți copiilor să se schimbe cu rolurile.

Evaluare

- Cum v-ați simțit când erați legat la ochi? Cum v-ați simțit când erați călăuză?
- Ce rol v-a plăcut mai mult pe parcursul activității? De ce?
- Când erați călăuză ați simțit că erați responsabil față de altă persoană?
- Ați avut încredere în călăuza voastră?
- Pe parcursul activității, ați avut aceleași posibilități sau nu? De ce? Dar drepturi? De ce?
- Ce prevede art. 2 din CDC?
- Ale cui sunt drepturile?

Variante

GHEȚARUL

Un voluntar se oferă să fie „corabie”, iar ceilalți copii sunt „ghețari”. „Ghețarii” se așează pe podea, la o anumită distanță unul de celălalt, iar „corabia”, cu ochii legați, trebuie să treacă dintr-un capăt al sălii până în celălalt, fără să se atingă de ei. Când „corabia” se apropie de „ghețar”, acesta emite un sunet asemănător valurilor care se lovesc de stânci, pentru ca „corabia” să se poată orienta. Când „corabia” ajunge la celălalt mal (în capătul opus al sălii), alt dori-tor devine „corabie”.

MÂINILE SUS

Obiectiv - a promova ideea că diferențele dintre oameni sunt pozitive și utile

Vârsta participanților - de la 7 ani

Mărimea grupului - 25 persoane

Durata - 30 minute

Materiale - CDC, eșarfă pentru a lega ochii

Desfășurare

1. Propuneți participanților să formeze un cerc.
2. Alegeți un voluntar, legați-l la ochi cu eșarfa și plasați-l în fața unuia dintre participanți. Pipăind fața, părul, hainele participantului, voluntarul trebuie să-l identifice rostindu-i numele.
3. Continuați jocul până când vor lua parte toți copiii.

Evaluare

După ce participanții s-au familiarizat cu art.2 al CDC, inițiați o discuție folosind ca repere următoarele întrebări:

- Care a fost scopul jocului?
- Cum ați recunoscut colegul?
- Oamenii sunt diferiți sau seamănă unii cu alții? De ce?
- Ce s-ar întâmpla dacă toți oamenii ar fi identici?
- Conform CDC, ce au în comun toți copiii?

Atenționați participanții că indiferent de deosebiri, toți se bucură de aceleași drepturi.

Variante

Studiind CDC, puteți discuta următorul enunț: „De ce avem nevoie de aceleași drepturi, dacă suntem atât de diferiți?”.

Această activitate poate fi folosită și pentru a familiariza participanții cu diverse categorii de oameni, de exemplu, persoane cu dizabilități.

VÎNĂTOAREA DE COMORI

Obiective - a familiariza participanții cu CDC
- a le demonstra importanța drepturilor

Vârsta participanților - de la 7 ani

Mărimea grupului - 25 persoane

Durata - 30 minute

Materiale - fișe cu articole din CDC

Desfășurare

1. Scrieți pe fișe separate de hârtie câteva articole din CDC.
2. Înainte de a intra participanții în sală, ascundeți fișele în diferite locuri vizibile.
3. Când participanții au intrat, anunțați-i că în sală sunt ascunse niște fișe, fiecare reprezentând niște comori. Rugați-i să le caute.
4. Când cineva va găsi „o comoară”, rugați-l s-o citească cu voce tare.
5. După ce au fost găsite toate comorile, împărțiți participanții în grupuri a câte 5 persoane, în așa fel încât fiecare grup să aibă câte o comoară.
6. Dați fiecărei echipe să pregătească o scenetă în baza articolului, după care vor juca-o în fața întregului grup. Acordați echipelor 10 minute pentru pregătire.
7. Rugați echipele să-și prezinte scenetele.

Evaluare

Inițiați o discuție punând următoarele întrebări:

- Sunt oare articolele cu drepturi pe care le-ați găsit niște comori? De ce?
- Cum credeți, de ce au nevoie copii de drepturi?
- De ce sînt drepturile importante?
- Cum v-ați simțit când ați jucat sceneta?
- Ceea ce s-a întîmplat în piesa voastră, se întîmplă și în viață?
- Cum credeți, este important ca copiii să-și cunoască drepturile? De ce?

Variante

A. Împărțiți în echipe, participanții pot să deseneze articolul din „comoară” pe coli mari de hârtie. Desenele cu „comori” pot fi atârinate pe perete formând „galeria cu drepturi”.

B. Se pot scrie fișe cu articole din Convenție pentru fiecare participant și să li se dea sarcina ca timp de o săptămână să colecteze cât mai multe, informații referitor la acesta, care apoi vor fi prezentate întregii echipe.

STUDIIND FAPTELE POZITIVE

Obiectiv - a încuraja respectul față de propria persoană

- a le demonstra participanților că fiecărui drept stipulat de Convenție îi corespunde o responsabilitate

Vârsta participanților - de la 7 ani

Mărimea grupului - 20-25 persoane

Durata - 15 minute

Materiale Pentru fiecare participant:

- o foaie de hârtie A4, un pix

Desfășurare

1. Rugați fiecare participant să-și scrie numele pe o foaie de hârtie și să deseneze de desubt forma palmei. După aceasta, foaia trebuie transmisă altui participant.
2. Cel care a primit foaia, trebuie să scrie ceva pozitiv despre cel care i-a dat-o. Inscricția va fi făcută pe unul din degetele palmei desenate în foaie. Spre exemplu: "Adrian are grijă de alții".
3. Când toate degetele sunt completate (se permite de a scrie pe fiecare deget câte două inscripții), foaia se transmite participantului, numele căruia este scris pe ea.

Evaluare

După ce participanții își vor vedea foile și vor citi ce au scris despre ei ceilalți, grupul se adună împreună și copiii discută ce sentimente apar atunci când ți se fac complimente.

- Ce sentimente îți apar atunci când vorbești lucruri frumoase despre alte persoane ?
- De ce uneori este atât de greu de a spune lucruri frumoase despre alte persoane ?
- Ce puteți face unul pentru celălalt în acest sens ?

CARUSELUL DREPTURILOR ȘI RESPONSABILITĂȚILOR

Obiectiv - a lua cunoștință cu drepturile și responsabilitățile

Vârsta participanților - de la 7 ani

Mărimea grupului - 20-30 persoane

Durata - 45 minute

Materiale - foarfece, scotch, clei, materiale pentru aplicații, creioane colorate (de două culori), coli mari de hârtie pentru a tăia din ele câte un cerc mare pentru fiecare echipă. Cercul se va împărți în atâtea părți, câți membri are echipa. Fiecare figură obținută se va numerota pe verso, pentru ca la sfârșitul activității cercul să poată fi reconstituit

Indicație - pot fi folosite listele cu drepturi și responsabilități pe care participanții le-au alcătuit în timpul activității *Lista cu drepturi și responsabilități*

Desfășurare

1. Întocmiți cu participanții o listă a drepturilor și una a responsabilităților pe care le are fiecare pentru a se simți bine într-un grup.
2. Împărțiți participanții în 4 sau 6 grupuri. Fiecărui grup i se repartizează câte un cerc de hârtie. 2 sau, respectiv, 3 grupuri vor avea de ilustrat drepturile, iar celelalte 2 (3) grupuri vor ilustra obligațiile pe care le-au dedus.
3. În dependență de faptul în ce grup se află, rugați fiecare participant să-și aleagă unul din punctele din lista drepturilor sau din lista obligațiilor. Sugați-le să discute cu ceilalți colegi din echipă în ce fel pot fi reprezentate aceste drepturi și obligații.
4. Fiecare își reprezintă dreptul sau obligația pe partea figurii care nu este numerotată prin diferite metode: colaj, desen, scriind ceva despre valoarea dreptului sau a obligației etc.
5. Când au terminat lucrul individual, grupurile refac cercurile „drepturilor” și „obligațiilor”, unindu-și părțile cu scotch pe partea opusă. Pentru finisarea „caruselului”, marginile cercului pot fi înfrumusețate.

ALEGE CUVÂNTUL POTRIVIT

Obiective - a face cunoștință cu CDC

Vârsta participanților - de la 8 ani

Mărimea grupului - 20-30 persoane

Durata - 30-35 minute

Materiale - fișa *Articole în care lipsește cuvântul-cheie*, CDC

Desfășurare

1. Împărțiți participanții în echipe a câte 4-5 persoane.
2. Repartizați fiecărei echipe câte o fișă cu un articol din Convenție. În articol lipsește cuvântul care exprimă esența lui.
3. Timp de 5-10 minute echipele caută articolul în Convenție.
4. Pe rând, anunțați echipelor cuvintele care lipsesc în fișe, întrebând participanții în felul următor: "Cine are nevoie de cuvântul viață"?
5. Echipa căreia îi lipsește cuvântul dat citește întregul text al articolului. De exemplu, "Articolul 6. Statele părți recunosc că orice copil are dreptul inerent la viață".
6. Exercițiul continuă până când vor fi numite toate cuvintele-cheie.

Fișa ARTICOLE ÎN CARE LIPSEȘTE CUVÂNTUL-CHEIE

Nr. art./ cuvântul- cheie	Conținutul articolului	Nr. art./ cuvântul- cheie	Conținutul articolului
1 Copil	Este _____ orice ființă umană sub vârsta de 18 ani.	11 Opinia	Copilul are dreptul de a-și exprima liber _____ sa asupra oricărei probleme care îl privește.
6 Viață	Statele părți recunosc că orice copil are dreptul la _____.	24 Sănătate	Statele părți recunosc dreptul copilului de a se bucura de cea mai bună stare de _____ posibilă și de a beneficia de serviciile medicale și de recuperare.
7 Nume	Copilul are dreptul la un _____ de la nașterea sa.	28 Educație	Statele părți recunosc dreptul copilului la _____ și la învățământ primar obligatoriu și gratuit.
9 Părinți	Nici un copil nu poate fi separat de _____ părinții săi împotriva voinței sale.	31 Odihnă	Statele recunosc dreptul copilului la _____ și la timp liber, la joacă și la activități recreative proprii vârstei lui, de a participa, în mod liber, la viața culturală și artistică.

EȘTI DE ACORD SAU NU?

Obiectiv - a ajuta participanții să-și cunoască propriile opinii despre drepturile copilului prin intermediul discuțiilor în grup

Vârsta participanților - de la 10 ani

Mărimea grupului - 20-30 persoane

Durata - 30-45 minute

Materiale Pentru fiecare grup:

- câte un set de fișe *Ești de acord sau nu?* (puteți modifica enunțurile în dependență de problemele pe care doriți să le discutați cu participanții), coli mari de hârtie cu inscripțiile *Sunt de acord*, *Nu sunt de acord* și *Nu știu* scrise în partea de sus a foii, clei sau scotch, copii ale CDC

Indicație - activitatea este o metodă de inițiere, servind drept mijloc bun de cunoaștere a opiniilor participanților

Desfășurare

1. Împărțiți participanții în grupuri de 5-6 persoane și repartizați-le fișele.
2. Participanții citesc enunțurile și își exprimă părerea asupra lor. Ei pot modifica enunțurile cu care nu sunt de acord (de exemplu, ei pot considera că profesorii au dreptul să le indice elevilor ce au de făcut, dar și elevii, la rândul lor, au dreptul de a-și expune părerea). Participanții de asemenea pot adăuga afirmații proprii.
3. Când fiecare grup ajunge la o concluzie comună, participanții fixează fișele pe coala de hârtie cu inscripția care le exprimă poziția.

Evaluare

- rugați grupurile să-și prezinte rezultatele;
- comparați opiniile grupurilor;
- discutați despre responsabilitatea fiecăruia de a respecta și apăra drepturile cele mai importante după părerea lor;
- ce drepturi au fost prezentate în enunțurile discutate?
- participanții pot consulta CDC comparând afirmațiile care le-au fost propuse cu prevederile Convenției.

Variante

Activitatea poate fi folosită ca un simplu exercițiu de recreare:

1. Obiectele care prezintă un obstacol pentru mișcarea participanților sunt date la o parte.
2. Coala cu inscripția *Sunt de acord* este atârnată pe un perete, iar pe peretele opus se afișează coala cu inscripția *Nu sunt de acord*.
3. Fiecare enunț este citit cu voce tare, participanții fiind rugați să se deplaseze spre un perete sau altul, în funcție de acordul sau dezacordul lor cu afirmația rostită.
4. Copiii sunt stimulați să discute unii cu alții opțiunea lor.

Fișa **EȘTI DE ACORD SAU NU?**

Fiecare trebuie să meargă la școală.	Toți trebuie tratați la fel.
Fiecare trebuie să aibă dreptul să vorbească în clasă atunci când va dori.	Toți trebuie să fie apărați de droguri.
Elevii trebuie să fie anunțați despre hotărârile care îi privesc.	Elevilor trebuie să li se permită să nu îndeplinească temele de acasă, dacă ei lucrează.
Elevii trebuie să aibă dreptul de a face greșeli.	Elevilor trebuie să li se permită să mestece gumă.
Profesorii au dreptul să le indice elevilor ce au de făcut.	Profesorii întotdeauna trebuie să-i asculte pe copii.
Fiecare trebuie să aibă posibilitatea de a spune sau scrie ce crede.	Profesorii nu trebuie să ridice vocea.
Fiecare trebuie să aibă posibilitatea de a avea prieteni.	Profesorii trebuie să aibă dreptul de a face greșeli.
Fiecare trebuie să aibă dreptul de a se simți în siguranță.	Profesorii trebuie să înceapă și să termine lecțiile la timp.
Elevii nu trebuie obligați să vină la timp la lecții.	Elevilor trebuie să li se explice toate lucrurile neclare.
Uneori elevii trebuie să aibă posibilitatea de a participa la lecții.	Elevii trebuie să aibă dreptul de a aduce animale în clasă.

SĂ NE IMAGINĂM...

Obiectiv - a demonstra participanților că drepturile sunt universale și inalienabile

Vârsta participanților - de la 10 ani

Mărimea grupului - 25 persoane

Durata - 20 minute. Participanții trebuie anunțați din timp să aducă anumite obiecte

Materiale - diferite obiecte (cutii, cioburi, ilustrate, căpăcele etc.), varianta prescurtată a CDC

Desfășurare

1. Propuneți participanților să se așeze în cerc.
2. Luați unul din obiectele aduse de copii și transmiteți-l în cerc pentru ca fiecare copil să-l poată examina.
3. Rugați-i pe copii să numească cât mai multe moduri de folosire a acestui obiect sau, folosindu-și imaginația – ceea ce ar putea obiectul să reprezinte.
4. Dacă s-au epuizat toate ideile, luați un alt obiect și transmiteți-l în cerc.

Evaluare

- Ce înseamnă imaginația? De ce avem nevoie de ea?
  - Cum credeți, oamenii au imaginație din momentul nașterii sau o obțin pe parcursul vieții? De ce?
  - Cum credeți, avem drepturi de la naștere, sau trebuie să facem ceva ca să le obținem? De ce?
  - Toți copiii au aceleași drepturi sau diferiți copii au drepturi diferite? De ce?
  - De ce toți copiii au aceleași drepturi?
  - Ce ne spune despre aceasta CDC?
5. După ce ați terminat discuția, sugerați-le copiilor ideea că așa precum noi toți avem imaginație din momentul în care ne-am născut, tot așa avem și drepturi de la naștere și nimeni nu ne poate lipsi de ele, deoarece ele sunt inviolabile.

Variante

Pentru a stimula copiii mai timizi, încurajați-l pe fiecare din ei să propună cât mai multe variante de utilizare a obiectului pe care îl ține în mână.

DREPTURILE ÎN CONFLICT

Obiective - a spori gradul de conștientizare a apariției conflictelor între drepturile diferitelor persoane
- a încuraja participanții să înțeleagă impactul conflictelor dintre drepturi și să găsească căile de soluționare a lor

Vârsta participanților - de la 10 ani

Mărimea grupului - 24 persoane

Durata - 45-60 minute

Materiale - o copie a fișei *Drepturi în conflict* pentru fiecare grup de 4 persoane

Desfășurare

1. Explicați copiilor că există situații când drepturile unei persoane pot afecta drepturile altele. De exemplu, când un copil face comentarii cu tentă rasistă la adresa unui alt copil, se creează o situație de conflict între dreptul său de a-și exprima liber opinia și dreptul de protecție împotriva discriminării al celui de-al doilea copil. Există cazuri când oamenii interpretează în mod diferit același drept, fapt care conduce de asemenea la apariția conflictelor. De exemplu, un adult știe că copilul are dreptul de fi protejat de abuz, dar consideră potrivit de a-i aplica lovituri ca măsură de pedeapsă. În această situație loviturile pot fi considerate drept abuz fizic.
2. Împărțiți copiii în grupuri a câte 4 persoane. Repartizați fiecărui grup câte o copie a fișei *Drepturi în conflict*. Lăsați participanții câteva minute să studieze situațiile din desen, gândindu-se la următoarele:
  - Care ar fi căile de rezolvare a acestui conflict?
  - Care tipuri de soluții sunt preferabile?
  - Există soluții care pot mulțumi ambele părți?
3. În continuare grupele vor completa desenele, indicând cea mai bună și reală soluție.
4. Desenele completate pot fi afișate în sală.

Evaluare

Discutați fiecare scenariu și soluțiile care permit ambelor personaje să-și apere drepturile.

Variante

A. Grupurile pot desena mai multe soluții.

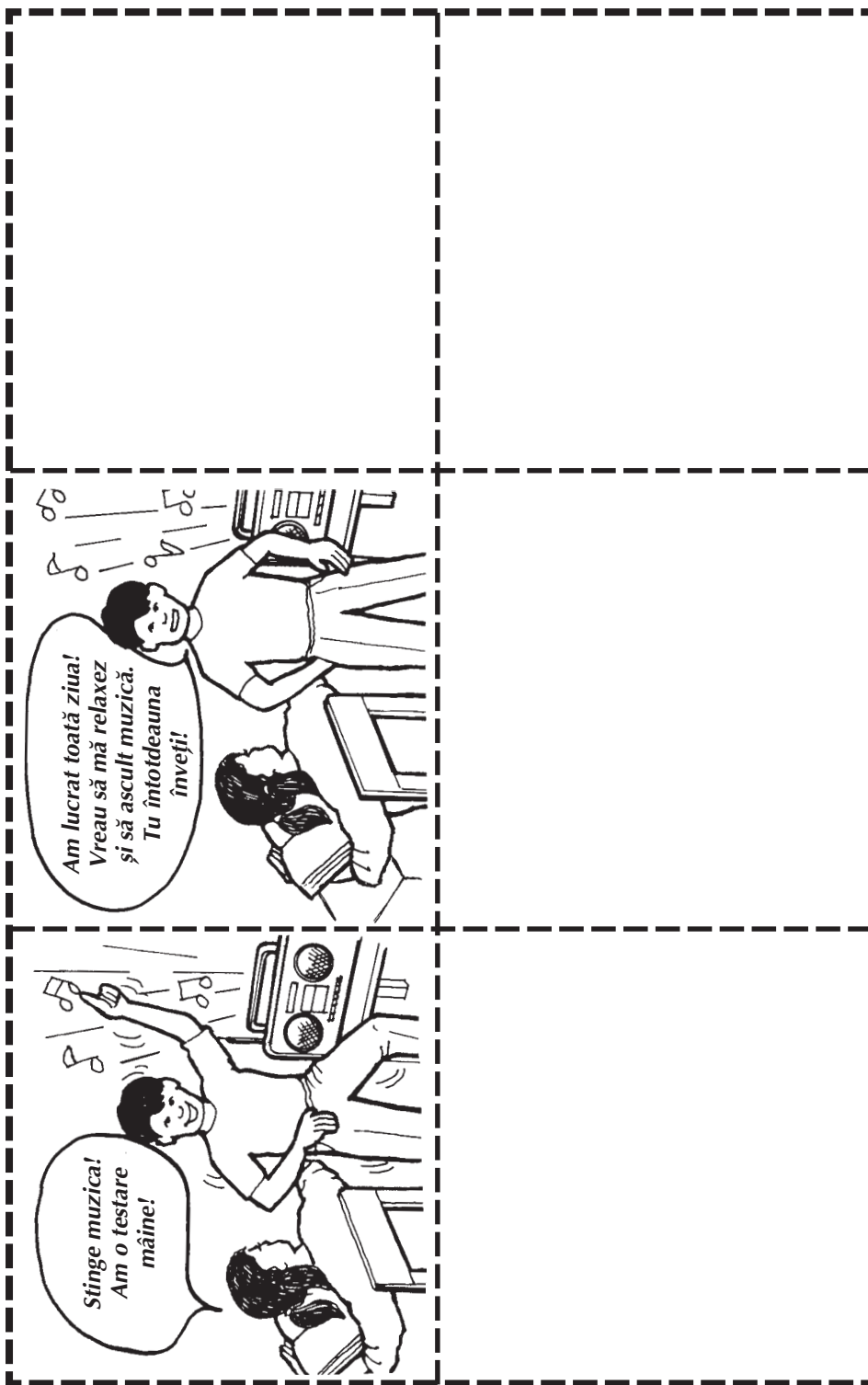
B. Participanții pot desena propriile situații cu drepturi care vin în conflict, inventându-le sau inspirându-se din cazuri reale.

Fișa **DREPTURI ÎN CONFLICT**

Articolul 28 al CDC spune că copiii au dreptul la educație.

Articolul 31 al CDC susține că copiii au dreptul la timp liber și joacă.

Am lucrat toată ziua!
Vreau să mă relaxez
și să ascult muzică.
Tu întotdeauna
înveți!

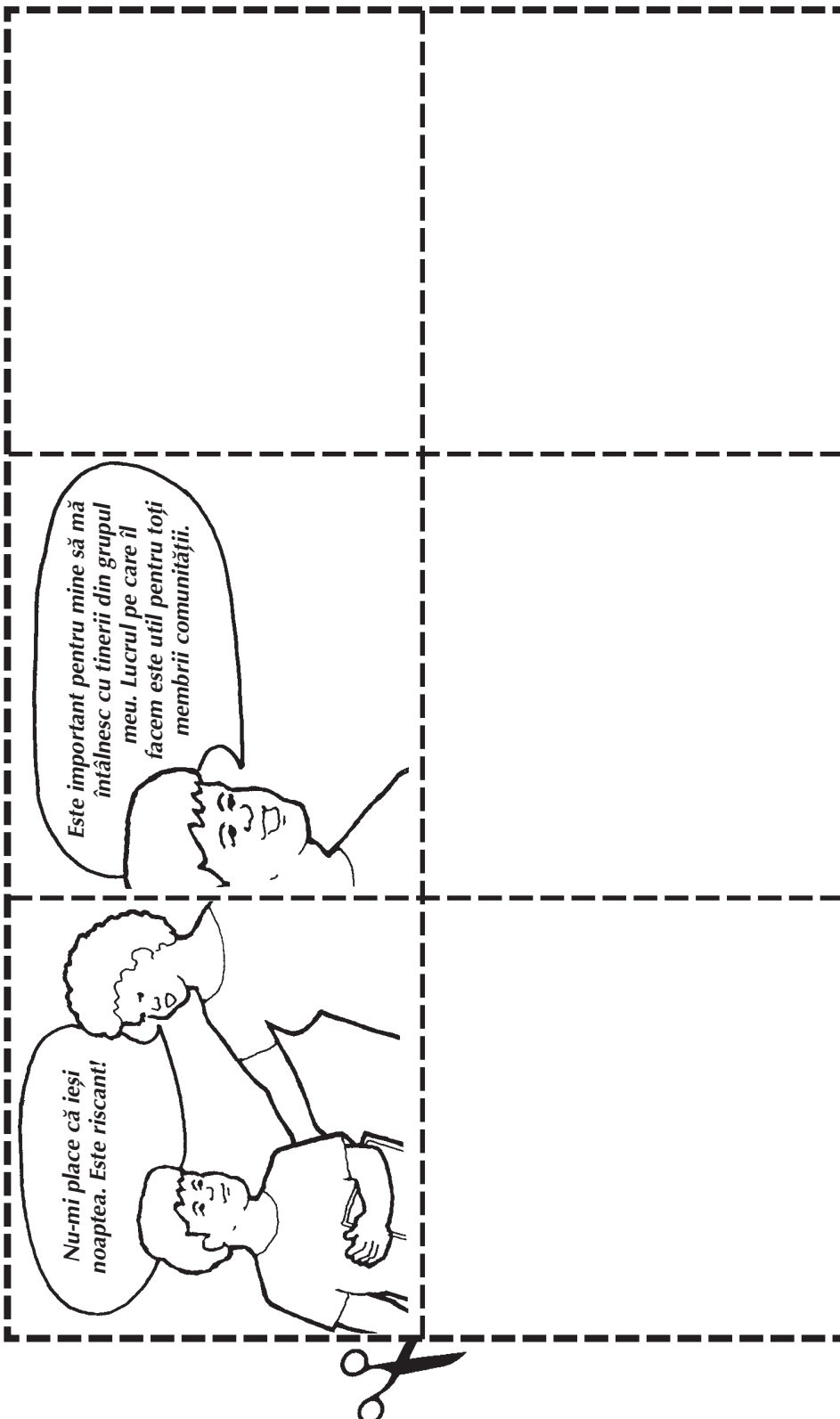
Stinge muzica!
Am o festare
măine!

Articolele 12 și 13 ale CDC spun că copiii au dreptul de a-și exprima opinia și a primi informație.

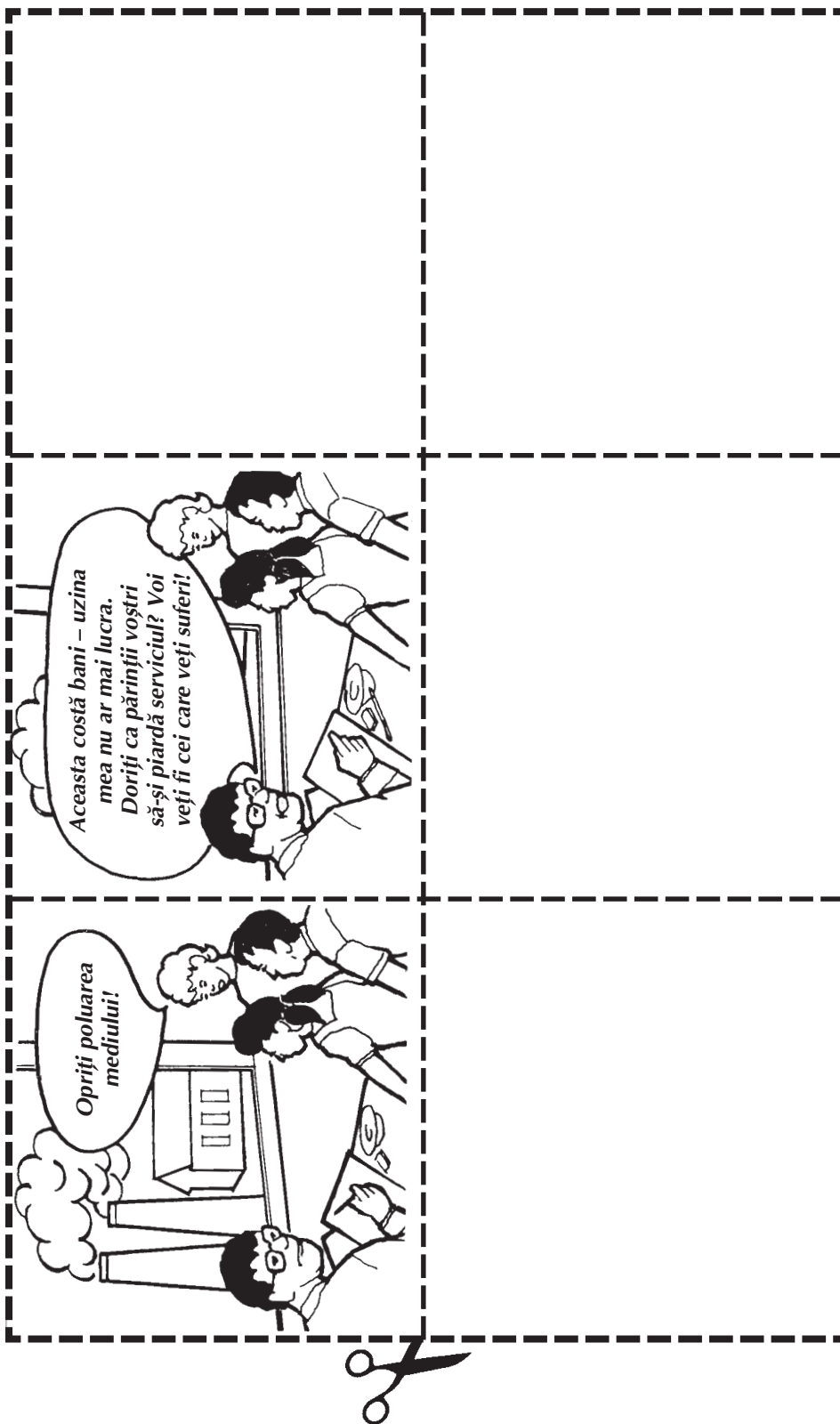
Articolul 18 al CDC susține că părinții au responsabilitatea comună pentru creșterea și dezvoltarea copilului.

Articolul 24 al CDC spune că copiii au dreptul la sănătate, inclusiv la protecția de poluarea mediului ambiant.

Articolul 27 al CDC susține că fiecare copil are dreptul la un standard de viață adecvat.

LISTA CU DREPTURI ȘI RESPONSABILITĂȚI

Obiectiv - a trece în revistă drepturile și responsabilitățile

Vârsta participanților - de la 10 ani

Mărimea grupului - număr par de persoane

Durata - 25-30 minute

Materiale - creioane colorate (de două culori), 2 coli mari de hârtie

Desfășurare

1. Rugați participanții să se gândească de ce are nevoie fiecare din ei pentru a se simți împreună fericiți și protejați.
2. Împărțiți participanții în perechi și rugați-i să alcătuiască o listă din 4 puncte, iar după aceasta să se unească cu o altă pereche și să întocmească o listă comună, la fel din 4 subiecte.
3. În grupul mare, folosind doar o singură culoare, se va scrie lista comună a drepturilor. După aceasta, folosind o altă culoare, scrieți lista responsabilităților care trebuie să existe pentru a apăra fiecare din aceste drepturi. De exemplu, fiecare are dreptul să-și expună părerea sa personală, în schimb, are obligația să-i asculte pe alții.
4. Afișați listele în sală la un loc vizibil și lăsați-le pentru toată perioada de desfășurare a sesiunii, referindu-vă la ele în timpul activităților.

DREPTURILE „SCULPTATE”

Obiectiv - a dezvolta cunoștințele participanților despre drepturi folosind gesturile și mișcărilor

Vârsta participanților - de la 10 ani

Mărimea grupului - 20-30 persoane

Durata - 60-80 minute

Materiale Pentru fiecare participant:
- foi, pixuri

Indicație - activitatea va avea o eficiență mai mare dacă se va desfășura după ce elevii vor cunoaște sensul cuvântului „drept”. Pentru pregătire poate fi folosită activitatea *Dorințe și necesități*

Desfășurare

Partea I

1. Elevii scriu în perechi lista drepturilor de care, după părerea lor, ar trebui să se bucure toți (în calitate de sugestii pentru participanți pot fi folosite fotografii și titluri din reviste sau ziare).
2. Reconstituind grupul mare, rugați elevii să-și împărtășească ideile cu colegii. Discutați următoarele întrebări:
  - Le-a fost ușor să fie de acord cu toate drepturile?
  - A fost cineva mirat de drepturile pe care le-au propus colegii?
  - Poate cineva să dea vreun exemplu de drepturi nerespectate?
3. Selectați ideile participanților, alcătuind o listă din 10 drepturi cu care toți sunt de acord.
4. Împărțiți clasa în grupuri a câte patru persoane. Rugați fiecare grup să-și aleagă unul din drepturile de pe lista alcătuită și să creeze o sculptură care ar arăta ce se întâmplă când dreptul respectiv nu este respectat. De exemplu, dreptul de a nu fi obijduit de nimeni poate fi reprezentat în formă de bătaie.
5. După ce fiecare echipă își prezintă rezultatele muncii, ceilalți participanți trebuie să ghicească ce drept a fost reprezentat.

Evaluare

Discutați următoarele aspecte:

- Unele drepturi au fost ghicite mai ușor decât celelalte?
- Cum s-au simțit participanții în timp ce creau sculpturile?
- Ce le încurcă oamenilor să obțină respectarea drepturilor lor?
- După prezentarea fiecărei sculpturi, întrebați participanții care imagine pozitivă ar dori să vadă în locul acestei sculpturi?

Variante

Folosind unele idei propuse de participanți, grupurile, în aceeași componență, trebuie să creeze sculpturi „pozitive” care ar reprezenta de data aceasta, drepturile respectate. Spre exemplu, persoana care era bătută în prima sculptură, în cea de-a doua poate fi reprezentată ca o persoană curajoasă care are încredere în propriile forțe.

Evaluare

Discutați despre felul cum a fost rezolvată sarcina și ce soluții au fost găsite. Pentru aceasta folosiți următoarele întrebări:

- Ce pași au fost întreprinși pentru a schimba atitudinea negativă astfel ca rezultatele finale să fie pozitive ?
- Cine le va ajuta persoanelor reprezentate în sculpturi să-și apere drepturile ?
- Ce pot face oamenii pentru a-și apăra drepturile ?

Puteti folosi ambele sculpturi pentru a le înscena: pornind de la prima sculptură, unde se încălcă drepturile, găsind soluții pentru a ajunge la a doua sculptură, în care drepturile sunt respectate.

Tehnici utilizate:

Sculpturi din piatră

Sculptura din piatră constă în crearea unei figuri imobile. Eficiența acestei metode constă în simplitatea ei. Metoda de asemenea presupune colaborarea între participanți și concentrarea lor asupra unei teme. Sculpturile imobile permit participanților să reflecteze asupra valorii celor reprezentate. Folosind această metodă este important să se dea instrucțiuni exacte de la bun început. Animatorul trebuie să țină cont și de timpul acordat: pregătirea îndelungată a unei sculpturi nu are tot timpul rezultatele cele mai bune. Mai mult, aceasta poate duce la pierderea spontaneității care este rezultatul unui răspuns rapid și instinctiv. De obicei 3-5 minute sunt de ajuns. Uneori, sculptura imobilă reprezintă o singură persoană, ceilalți având roluri secundare. De exemplu, scena bății poate fi reprezentată în felul următor: trei persoane o bat pe a patra.

Sculptorul și lutul

Participanții sunt rugați să formeze perechi și "să facă" din partenerul lor o sculptură despre dreptului pe care l-au ales. Astfel participantul A modelează din participantul B imaginea dreptului selectat. De exemplu, dreptul la joacă poate fi reprezentat printr-o persoană care lovește mingea. Participanții se pot schimba cu rolurile în cadrul perechilor, fiind pe rând „sculptor” și „lut”. Sculptura finală la fel trebuie să fie imobilă.

Forumul teatral

Această metodă a fost inventată acum douăzeci de ani în Brazilia de către Augusto Boal care lucra cu diferite grupuri în *Teatrul Chinuiților*. Unul din multiplele avantaje ale acestei metode constă în faptul că ea, ca și gândirea pozitivă, dezbaterile și examinarea diferitelor perspective, le permite participanților să se plaseze în locul altor persoane. Este o metodă foarte bună de a analiza problemele și dilemele prin examinarea acțiunilor și rolurilor, folosind negocierea. Pentru început, este aleasă problema în care A are o sarcină bine determinată, dar nu o poate îndeplini din cauza unei opoziții puternice din partea lui B. În primul act, A este învins. De exemplu, domnișoara A dorește foarte mult să joace fotbal și speră că va fi luată în echipă. În acel moment când ea iese din casă, mama ei B o întreabă unde merge. Domnișoara A a uitat că mama ei B are o întâlnire foarte importantă și că ea trebuie să stea cu fratele mai mic. În același timp, domnișoara A știe că dacă nu va merge la antrenamentul de azi nu va fi inclusă în echipă.

O parte din participanți înscenează situația, în timp ce ceilalți sunt observatori. Spectatorii sunt atrași în analiza cazului, determinând dacă a putut domnișoara să facă ceva în situația creată. După aceasta scena este jucată din nou, iar spectatorii vor putea interveni de câte ori vor dori. Cel care a întrerupt jocul actorilor ocupă rolul respectiv. Pe tot parcursul înscenării este menținut dialogul cu auditoriul, se stimulează participarea la analiza situației. Animatorul deține un rol foarte important în această acțiune. El observă, orientează, întreabă, permanent organizează grupul și urmărește desfășurarea subiectului.

DORINȚE ȘI NECESITĂȚI

Obiective - a-i ajuta pe participanți să facă distincție între dorințe și necesități
- a le sugera ideea că drepturile, de fapt, sunt niște necesități de bază ale oamenilor

Vârsta participanților - de la 12 ani

Mărimea grupului - 25 persoane

Durata - 30 minute pentru fiecare variantă

Materiale - set de fișe *Dorințe și necesități* pentru fiecare echipă
- 4 fișe curate pentru fiecare echipă
- CDC

Desfășurare

Varianta A

1. Grupați copiii câte doi și repartizați fiecărei perechi un set de fișe *Dorințe și necesități*, tăiate în prealabil.
2. Propuneți participanților să-și imagineze că în țara lor a fost ales un alt guvern. Acest guvern vrea să-i asigure pe toți copiii cu cele mai importante lucruri pe care aceștia le doresc și de care au nevoie. Fișele reprezintă lista întocmită de guvernanți. Oficialitățile doresc ca înșiși copiii să adauge unele lucruri care lipsesc în lista lor. Rugați-i să decidă împreună care ar fi acele patru lucruri și să le înscrie în fișele curate.
3. Anunțați grupurile că din motive politice și economice guvernul dispune de un buget care poate să asigure doar 16 lucruri din 24 care sunt în listă. Rugați participanții să decidă care sunt acele 8 lucruri de care ei se pot lipsi. Fișele eliminate sunt restituite animatorului.
4. Anunțați perechile că din aceleași cauze bugetul guvernului a fost redus și acum vor putea fi asigurate doar 10 lucruri, adică cu 6 mai puține. Rugați-i pe participanți să decidă care alte 6 fișe vor fi eliminate.
5. Anunțați perechile că din cauza aceluiași probleme bugetul noului guvern poate asigura doar 6 lucruri de pe listă, adică cu 4 mai puțin. Perechile trebuie să decidă din nou la care alte 4 lucruri ei pot renunța.

Evaluare

Inițiați o discuție folosind întrebările de mai jos:

- Care lucruri au fost eliminate în prima rundă? De ce?
- A fost mai ușor sau mai dificil să eliminați fișe în a doua rundă decât în prima? De ce?
- Ce s-a întâmplat în ultimele două runde?
- Care perechi au avut neînțelegeri în privința subiectelor ce urmau să fie eliminate? Ce fel de divergențe ați întâlnit și de ce?
- Care este diferența între dorințe și necesități? Care dintre subiectele propuse pe listă erau dorințe și care dintre ele erau necesități?
- Există deosebiri între necesități? Există necesități mai mult și mai puțin importante? Puteți aduce exemple?
- La diferite categorii de oameni diferă dorințele de necesități? De ce da sau nu?

Varianta B

1. Împărțiți participanții în grupe a câte 4 persoane și repartizați fiecărui grup un set de fișe *Dorințe și necesități*. Acordați echipelor câteva minute pentru a decide asupra a 4 lucruri pe care le vor adăuga în listă.
2. Explicați-le că fiecare grup va avea dreptul să obțină doar unele din lucrurile pe care și le doresc și de care au nevoie.
3. Repartizați fiecărui grup câte un zar. Fiecare membru al grupului va arunca zarul câte o singură dată. Suma celor patru aruncări indică numărul de fișe cu *Dorințe și necesități* pe care le va putea păstra grupul.
4. Permiteți grupurilor să cerceteze fișele și apoi să elimine acele fișe pe care le consideră mai puțin importante, păstrând numărul corespunzător de fișe.

Evaluare

Propuneți grupurilor să facă un raport privind următoarele probleme:

- Ce număr de necesități și/sau dorințe li s-a permis să păstreze?
- Care fișe s-a decis să fie păstrate? De ce?
- Cum au fost luate deciziile?
- Ce dificultăți au întâlnit în procesul de luare a deciziilor?

Inițiați o discuție, folosind următoarele întrebări:

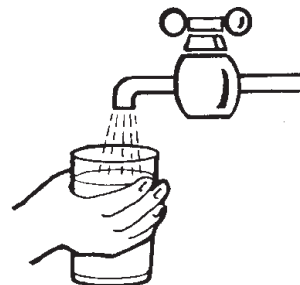
- Cum credeți, toate grupurile sociale profită de necesitățile și dorințele lor în mod egal?
  - Dacă nu, ce ne relatează despre aceste diferențe?
  - Este oare corect să existe astfel de inegalități?
  - Ce putem face în această privință? Cum?
5. Propuneți participanților să întocmească o listă de drepturi care, în opinia lor, sunt primordiale pentru oamenii de vârsta lor, folosind ca punct de pornire fișele *Drepturi și necesități*. Recomandați-le să compare această listă cu CDC.

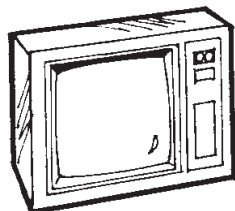
Fișe **NOUL GUVERN**

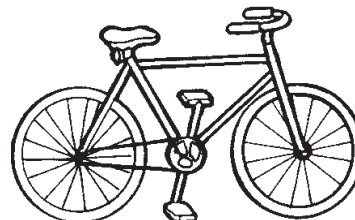
Hrană nutritivă

Apă curată

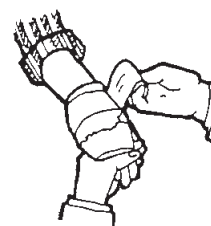
Televizor

Bicicletă

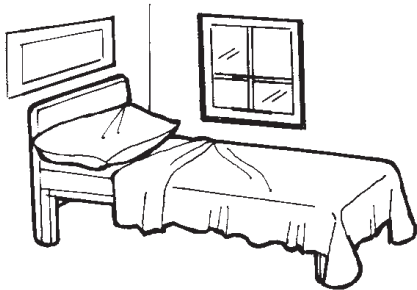
Posibilitatea de a-și exprima
propria opinie și de a fi ascultat

Asistență medicală în caz de
necesitate

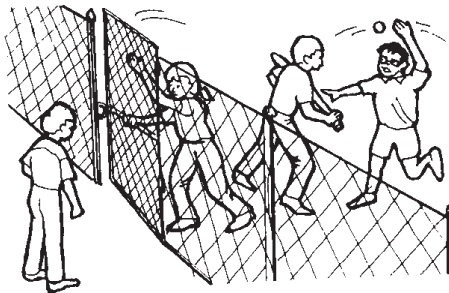

Dormitor propriu

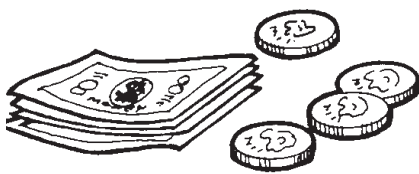
Dulciuri

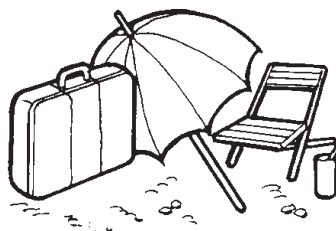
Protecție contra discriminării

Educație

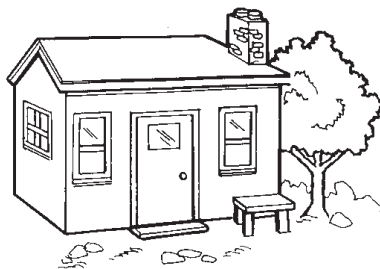

Bani de buzunar

Călătorii de vacanță

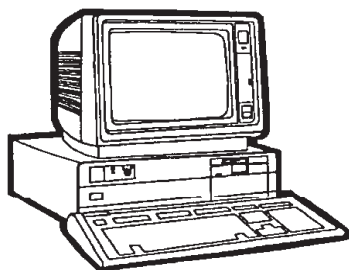

Locuință decentă

Oportunitatea de a confesa
propria religie

Computer

Haine de ultima modă

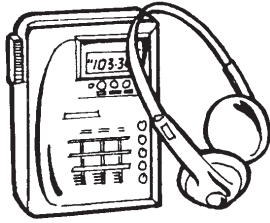

Aer curat

Protecție contra abuzului
și neglijării

Player

Terenuri de joc
și centre de agrement

DREPTURI ÎN LANȚ

Obiective - a familiariza participanții cu CDC
- a-i ajuta să conștientizeze legătura dintre diferite probleme de justiție și cum afectează ele drepturile copiilor

Vârsta participanților - de la 12 ani

Mărimea grupului - maxim 32 de persoane

Durata - 30 minute

Materiale Pentru etapa 1:
- 8 fișe cu articole din CDC, 8 fișe
Copiii din întreaga lume
Pentru etapa 2:
- 8 seturi de fișe cu articole din CDC

Desfășurare

Etapa 1

1. Împărțiți participanții în perechi și repartizați fiecărei perechi fie o fișă cu un articol din CDC, fie o fișă *Copiii din întreaga lume*, ce conține istoria unui copil căruia i s-a încălcat unul din drepturi.
2. Perechile se mișcă prin sală citind fișele cu voce tare. Când reușesc să identifice un articol din CDC cu relatarea din fișă, perechile formează un grup de 4 persoane.

Etapa 2

3. Odată ce grupul de 4 persoane este format, perechea ce deține fișa cu articolul din Convenție se așează și primește 8 exemplare suplimentare ale articolului din CDC pe care îl are.
4. Perechea ce deține fișa *Copiii din întreaga lume*, trece pe la fiecare pereche așezată și discută cu ei dacă este vreo legătură între istoria „copilului lor” și alte articole din Convenție.

Exemplu:

Istoria unui copil: “Familia mea locuia departe de centrul de asistență medicală și de aceea niciodată nu am fost vaccinat. Acum am 8 ani și sunt bolnav de poliomielită”.

Această povestire este o ilustrare a articolului 24 din Convenție – dreptul de a se bucura de cea mai bună stare posibilă de sănătate și de a beneficia de serviciile medicale și de recuperare.

Alte articole: în negociere cu alți membri ai grupului pot fi stabilite legături între povestiri și următoarele articole:

Articolul 28 – dreptul copilului la educație. Dacă copilul nu primește asistență medicală adecvată, posibilitățile lui de a beneficia de facilitățile educaționale pot fi ratate.

Articolul 32 – dreptul copilului de a fi protejat împotriva exploatării economice. Dacă copilul este nevoit să lucreze de la o vârstă fragedă, el poate să nu fie în stare să ajungă la o clinică pentru a urma un tratament și poate fi expus unor situații care îi amenință sănătatea.

5. De fiecare dată când se stabilește o legătură între un caz concret și un articol din CDC, perechea așezată oferă un exemplar al acestui articol perechii ce reprezintă copilul.

Evaluare

Discutați despre tipurile de legături stabilite.

Variante

- folosiți alte drepturi din CDC
- propuneți-le participanților să alcătuiască propriile fișe *Copiii din întreaga lume*.

Fișa ARTICOLE DIN CDC

<p>Articolul 24 Copiii au dreptul să se bucure de cea mai bună stare posibilă de sănătate și să beneficieze de serviciile medicale și de recuperare.</p>	<p>Articolul 30 Copiii care aparțin unei comunități minoritare au dreptul de a avea propria lor cultură și de a practica propria religie și limbă.</p>
<p>Articolul 27 Copiii au dreptul la un nivel de viață adecvat dezvoltării lor fizice, mintale, spirituale, morale și sociale.</p>	<p>Articolul 28 Copiii au dreptul la educație.</p>
<p>Articolul 31 Copiii au dreptul la odihnă și la timp liber, la joacă și la activități recreative proprii vârstei lor, de a participa, în mod liber, la viața culturală și artistică.</p>	<p>Articolul 33 Copiii au dreptul la protecție împotriva folosirii drogurilor și a implicării în producerea și răspândirea lor.</p>
<p>Articolul 32 Copiii au dreptul de a fi protejați împotriva exploatării economice și exercitării unei munci ce comportă riscuri sau îi împiedică educația ori îi dăunează sănătății, dezvoltării lor fizice, mintale, spirituale, morale sau sociale.</p>	<p>Articolul 38 Copiii care nu au atins vârsta de 15 ani au dreptul să fie protejați împotriva participării directe în conflictele armate.</p>

Fișe *COPIII DIN ÎNTREAGA LUME*

■ Familia mea locuia departe de centrul de asistență medicală și de aceea niciodată nu am fost vaccinat. Acum am 8 ani și sunt bolnav de poliomielită.

■ Frații mei merg la școala din sat. Eu am 7 ani, sunt unica fiică și familia are nevoie de ajutorul meu în lucrul casnic, de aceea nu pot să merg la școală.

■ Am 11 ani și merg la școală în fiecare zi. Venind acasă îi ajut pe părinții mei în magazin până seara. Apoi, după cină spăl vasele și am grijă de fratele și sora mea care sunt mai mici decât mine, în timp ce părinții mei termină lucrul la magazin. După ce frații mei pleacă la culcare, eu încerc să-mi fac temele pentru acasă, dar de obicei sânt prea obosită și pur și simplu adorm.

■ Am 6 ani și familia mea nu are mulți bani. Locuim în două odăi mici și trebuie să aducem apă de la o fântână de la distanța de 1 km. Casele din satul nostru nu sunt dotate cu WC-uri și de aceea folosim o groapă de la marginea străzii.

■ Am 13 ani și țara mea luptă cu statul vecin de 3 ani. Un ofițer din armată a venit la noi acasă și, văzându-mă, mi-a spus că deja sunt destul de mare și puternic pentru vârsta mea și ar trebui să mă înrolez în armată și să lupt pentru țară.

■ Am 10 ani și vorbesc limba părinților, bunicilor și a întregii mele familii. În școala din localitate nici un profesor nu vorbește limba mea și nu-mi permite nici mie s-o vorbesc. Ei spun că noi toți trebuie să vorbim limba lor.

■ Am 12 ani și am început să lucrez în timpul verii pe o plantație la culesul fructelor de când aveam 9 ani. Acum proprietarul vrea să lucrez acolo în fiecare zi tot anul împrejur. Bani pe care îi voi câștiga vor ajuta familiei mele să cumpere ceva de mâncare.

■ Am 15 ani și locuiesc într-un oraș mare. Mulți dintre prietenii mei miros clei. Am încercat și eu, iar acum o fac aproape în fiecare zi. Deseori polițiștii ne alungă din locurile unde ne adunăm.

DREPTURI ȘI RESPONSABILITĂȚI

Obiectiv - a demonstra participanților că fiecărui drept stipulat de Convenție îi corespunde o responsabilitate

Vârsta participanților - de la 14 ani

Mărimea grupului - 26 persoane

Durata - 60 minute

Materiale - setul de 36 fișe *Drepturi* (diferite articole ale CDC), câte 2 fișe *Responsabilități* pentru fiecare participant, creioane sau stilouri

Desfășurare

1. Fiecărui participant i se oferă câte o fișă cu *Drepturi* și câte 2 fișe *Responsabilități*.
2. Examinând dreptul din fișă, fiecare trebuie să găsească 2 responsabilități care decurg din dreptul indicat și să le noteze în fișele cu responsabilități. Fiecare responsabilitate se scrie pe o fișă aparte. De exemplu: articolul 12 al CDC stabilește că copilul are dreptul să-și exprime liber opinia sa. Din acest drept decurg anumite responsabilități, cum ar fi cea de a încerca să înțeleagă opinia celorlalți, să-i asculte și să respecte opinia lor.

Evaluare

- Ce responsabilități decurg din drepturile din fișa pe care ați primit-o?
- I-a fost cuiva dificil să decidă asupra responsabilităților? De ce?
- Cum credeți, familia voastră pune mai mult accent pe drepturile sau pe responsabilitățile voastre? Care este situația în acest sens în școală? Dar în comunitate? În relația cu autoritățile locale? De ce?
- Ce facilitează îndeplinirea responsabilităților voastre? Care sunt dificultățile?

Variante

A. După încheierea lucrului individual, participanții pot fi împărțiți în perechi pentru a face schimb de fișe cu drepturi și a vedea dacă responsabilitățile deduse coincid.

B. Perechile pot face schimb de fișe cu responsabilități și să deducă drepturile corespunzătoare.

3. După exercițiu propuneți participanților să întocmească o listă cu cele mai importante responsabilități pe care le au ca membri ai familiei, școlii, grupului din care fac parte, ai comunității.

Fișe **RESPONSABILITĂȚI**

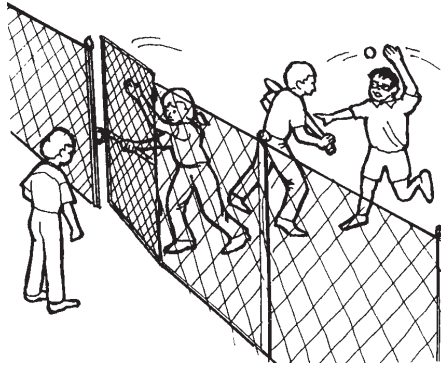
Eu sunt responsabil pentru ...	Eu sunt responsabil pentru ...
Eu sunt responsabil pentru ...	Eu sunt responsabil pentru ...
Eu sunt responsabil pentru ...	Eu sunt responsabil pentru ...

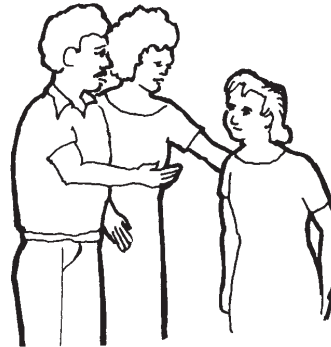

Fișe **DREPTURI**

Articolul 2. Toate drepturile se referă la toți copiii și ei trebuie protejați contra tuturor formelor de discriminare.

Articolul 5. Statul este obligat să respecte drepturile și responsabilitățile părinților de a-i oferi copilului îndrumare, într-un mod care să corespundă dezvoltării capacităților acestuia.

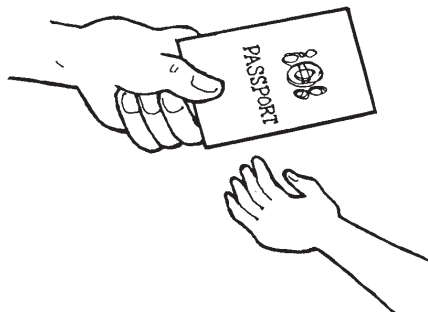

Articolul 6. Fiecare copil are dreptul inerent la viață și statul este obligat să asigure supraviețuirea și dezvoltarea copilului.

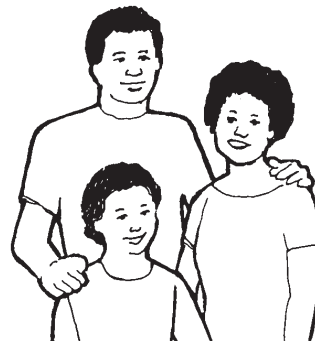

Articolul 7. Fiecare copil are dreptul la un nume și la o naționalitate, să-și cunoască părinții și să fie îngrijit de ei.

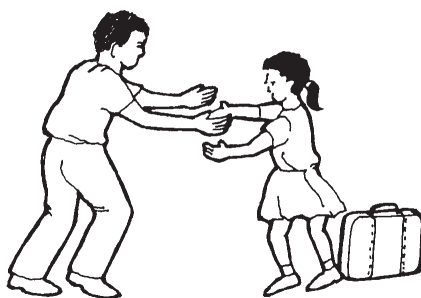

Articolul 8. Statul are obligația de a proteja, iar în caz de necesitate de a restabili aspectele de bază ale identității copilului (nume, cetățenie și legături familiale).

Articolul 9. Copilul are dreptul de a locui cu părinții săi cu excepția cazului când acest fapt este declarat incompatibil cu interesele lui superioare. Copilul are dreptul să mențină contactul cu ambii părinți în cazul în care este separat de unul sau de amândoi.

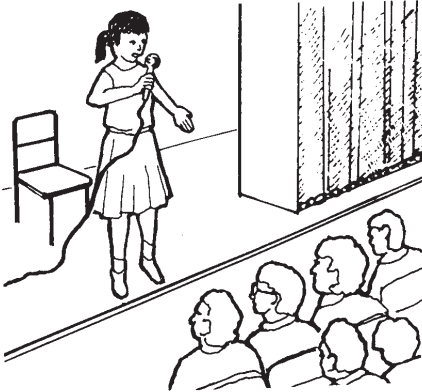

Articolul 10. Copiii și părinții lor au dreptul de a părăsi orice țară și de a intra în propria țară pentru a se reuni sau pentru a menține relația copil-părinte.

Articolul 11. Statul are obligația de a încerca să prevină și să ia măsuri pentru soluționarea cazurilor de răpire sau reținere a copiilor în străinătate de către unul dintre părinți sau de o terță persoană.

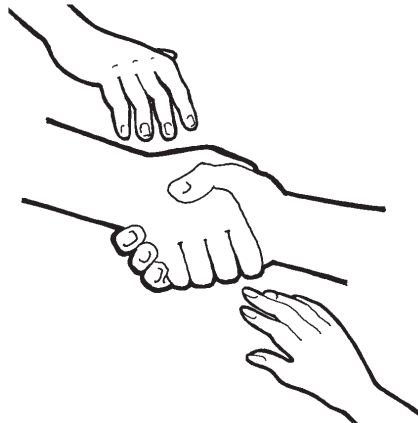
Articolul 12. Copilul are dreptul să-și exprime opinia și opinia lui să fie luată în considerare în problemele care îl privesc.

Articolul 13. Copiii au dreptul la libertatea de exprimare, adică de a căuta, a primi și a difuza informații.

Articolul 14. Copiii au dreptul la libertatea de gândire, conștiință și religie, supus îndrumării corespunzătoare a părinților.

Articolul 15. Copiii au dreptul de a se întâlni cu alții și de a înființa sau adera la asociații.

Articolul 16. Copiii au dreptul la protecția vieții private, a familiei, a domiciliului și a corespondenței și împotriva calomniei sau defăimării.

Articolul 17. Copiii trebuie să aibă acces la informație parvenită din surse naționale și internaționale. Mijloacele de informare în masă trebuie să încurajeze difuzarea materialelor care sunt benefice copilului și să-l protejeze de cele care îi sunt nocive.

Articolul 18. Ambii părinți au o responsabilitate comună în creșterea copiilor lor, iar statul trebuie să-i sprijine în această acțiune.

Articolul 19. Copiii trebuie protejați contra abuzului și neglijării. Statele trebuie să promoveze programe de prevenire a abuzului și tratament pentru cei care au suferit de abuz.

Articolul 20. Statul este obligat să ofere protecție specială copiilor lipsiți de mediul familial și să asigure posibilitatea îngrijirii corespunzătoare din partea altei familii sau în cadrul unei instituții, ținându-se cont de mediul cultural al copilului.

Articolul 21. În țările în care adopțiunea este recunoscută și/sau permisă, ea se va face numai în interesul superior al copilului, sub supravegherea autorităților competente, garantându-se securitatea copilului.

Articolul 22. Copiilor refugiați sau care caută să obțină statutul de refugiat le este acordată o protecție deosebită.

Articolul 23. Copiii cu dizabilități au dreptul la îngrijire, educație și instruire speciale, menite să îi ajute să realizeze maximum de autonomie posibilă și să-l conducă la o viață deplină și activă în societate.

Articolul 25. Copiii plasați de către stat în vederea îngrijirii, protecției sau tratamentului au dreptul de a li se evalua periodic acest plasament.

Articolul 26. Copiii au dreptul să beneficieze de securitate socială.

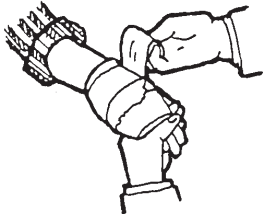

Articolul 29. Educația trebuie să dezvolte personalitatea, talentele, abilitățile mintale și fizice ale copilului, pregătindu-l pentru participare activă într-o societate liberă și cultivându-i respectul pentru cultura proprie și a altor oameni.

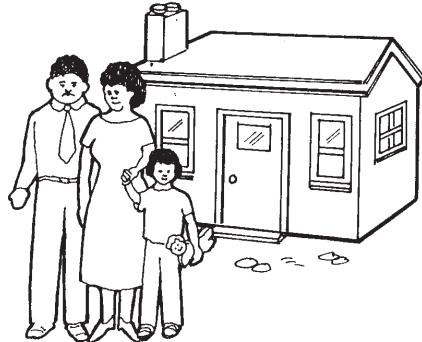

Articolul 34. Copilul are dreptul la protecție de exploatare și abuz sexual, inclusiv prostituție și implicări în pornografie.

Articolul 24. Copiii au dreptul de a se bucura de cea mai bună stare de sănătate posibilă și de a beneficia de acces la serviciile medicale și de recuperare.

Articolul 27. Copiii au dreptul de a beneficia de un nivel de viață adecvat dezvoltării lor fizice, mintale, spirituale, morale și sociale. Părinții au responsabilitatea primară de a-i asigura un nivel adecvat de viață. Datoria statului este să se asigure că această datorie este realizată.

Articolul 28. Copiii au dreptul la educație. Învățământul primar trebuie să fie gratuit și obligatoriu, cel secundar trebuie să fie accesibil pentru fiecare copil, iar cel superior trebuie să fie disponibil pentru toți în funcție de capacități. Disciplinile școlare trebuie să reflecte demnitatea și drepturile copilului.

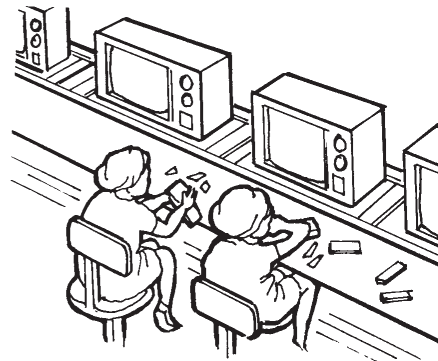

Articolul 30. Copiii aparținând unui grup minoritar au dreptul de a practica propria cultură, religie și limbă.

Articolul 31. Copiii au dreptul la odihnă, timp liber, joacă și participare la activități culturale și artistice.

Articolul 32. Copiii au dreptul de a fi protejați împotriva exploatării economice și exercitării muncilor ce le amenință sănătatea, educația sau dezvoltarea sa fizică, mintală, spirituală, morală sau socială.

Articolul 33. Copilul are dreptul de a fi protejat împotriva folosirii drogurilor și implicării în producția și distribuția lor.

Articolul 38. Nici un copil sub 15 ani nu poate lua parte direct în conflictele armate. Copiii care sunt afectați de conflictele armate beneficiază de protecție și îngrijire speciale.

Articolul 35. Statul trebuie să ia măsurile corespunzătoare pentru a preveni vânzarea, traficul și răpirea copiilor.

Articolul 37. Nici un copil nu va fi supus torturii, pedepselor sau tratamentelor crude, arestării sau privării de libertate ilegale. Aplicarea pedepsei capitale și închisorii pe viață este interzisă pentru infracțiunile comise de persoane sub vârsta de 18 ani. Copilul care este deținut are dreptul la asistență legală și la contactul cu familia.

Articolul 39. Copiii victime ale conflictelor armate, torturii, neglijării, maltratării sau exploatării trebuie să beneficieze de un tratament adecvat pentru refacere și reintegrarea lor socială.

Articolul 40. Copiii presupuși sau dovediți a fi comis un delict au dreptul la asistență juridică și la un tratament care promovează demnitatea și valoarea personală și reintegrarea lor în societate.

PUBLICITATEA DREPTURILOR

Obiective - a explica participanților că drepturile pot fi respectate doar atunci când fiecare le cunoaște
- a ajuta participanții să conștientizeze faptul că toți trebuie să-și cunoască drepturile

Vârsta participanților - de la 14 ani

Mărimea grupului - 30 persoane

Durata - 60 minute

Materiale - coli mari de hârtie, creioane colorate, acuarelă sau carioca, clei, hârtie colorată, CDC

Desfășurare

1. Înainte de începerea exercițiului, selectați din Convenție șase grupe de drepturi care se referă la diferite domenii de viață. De exemplu, drepturi care se referă la libertate, viață, familie, la copiii refugiați etc.
2. Împărțiți participanții în grupuri a câte șase persoane și repartizați fiecărei echipe câte un set de materiale.
3. Repartizați fiecărei echipe câte o categorie de drepturi și dați-le sarcina să facă un „panou publicitar” în care să se reflecte cât mai explicit categoria respectivă de drepturi. Pentru aceasta se acordă 45 de minute.
4. După ce toate echipele și-au încheiat lucrul, afișați toate „panourile publicitare” și invitați un reprezentant de la fiecare echipă să le prezinte.

Evaluare

- Cum v-ați simțit lucrând în echipă?
- S-a simțit cineva discriminat? Dacă da, de ce?
- A fost greu sau ușor să faceți „publicitate” drepturilor voastre? De ce?
- Ce a fost cel mai greu când lucrați asupra panoului publicitar? De ce?
- Cum credeți, pentru cine se face publicitatea drepturilor?
- Căror drepturi ar trebui să li se facă mai multă publicitate? De ce?
- Copiii trebuie să-și cunoască drepturile sau nu? De ce?
- Drepturile trebuie cunoscute de toți sau numai de o parte din copii? De ce?

Variante

Categoriile de drepturi pot fi înscenate sau se pot compune istorioare.

„ROATA DREPTURILOR”

Obiectiv - a consolida abilitățile participanților de apărare a drepturilor proprii și a drepturilor altor oameni

Vârsta participanților - de la 14 ani

Mărimea grupului - 25-30 persoane

Durata - 60 minute

Materiale - tablă sau coli mari de hârtie, creioane colorate sau carioca

Desfășurare

1. Împărțiți participanții în grupuri de 5-6 persoane și repartizați fiecărui grup câte o coală de hârtie, creioane colorate sau carioca.
2. Propuneți fiecărui grup să deseneze pe coală o roată mare cu atâtea spițe, câte persoane sînt în grup.
3. Spuneți copiilor că vor trebui să-și amintească un caz din viață când au fost nevoiți să-și apere propriile drepturi sau drepturile altor persoane. Ei pot să-și împărtășească experiența cu membrii grupului.
4. După 5 minute fiecare participant trebuie să fie gata să relateze membrilor grupului său următoarele:
  - când și-a apărut drepturile;
  - locul și motivul (acasă, la școală sau în altă parte);
  - cine sau ce l-a susținut în acel moment.

În timp ce o persoană povestește, alt membru al grupului va nota pe foaie, la începutul spiței (spre centrul roții) – locul unde s-a desfășurat incidentul, de-a lungul spiței – cauzele sau motivele pentru care trebuiau apărute drepturile și la capătul ei – cine l-a susținut.

Evaluare

Rugați membrii fiecărui grup să inițieze o discuție folosind următoarele repere:

- Cum te-ai simțit pe parcursul activității?
- Era greu sau ușor să relatezi colegilor niște fapte intime? De ce?
- Ai fost înțeles, încurajat de colegi?
- Care a fost reacția celor din jur atunci când s-a întâmplat istoria povestită? De ce?
- Care a fost reacția părinților? De ce? Cum te-ai simțit în acel moment?
- Dacă părinții n-ar fi reacționat negativ, te-ar fi încurajat, cum te-ai fi simțit?
- De ce este important să fii susținut de către părinți, prieteni, colegi, atunci când îți aperi propriile drepturi sau aperi drepturile altcuiva?
- A fost cineva din voi susținut de organele puterii sau și-a apărut drepturile prin lege? Care a fost rolul lor?
- Sunt aceste întâmplări o experiență pozitivă pentru noi? De ce?

Variante

Această activitate poate fi folosită și la alte teme pentru a face schimb de experiență. De asemenea, exercițiul este un mijloc bun de a demonstra participanților că în anumite privințe noi toți avem o experiență de viață comună.

Participanții pot examina documente care apără drepturile, cum ar fi Convenția cu privire la Drepturile Copilului sau Declarația Universală a Drepturilor Omului și să stabilească care drepturi au fost violate în cazurile lor.

PORECLE JIGNITOARE

Obiective - a dezvolta empatia și toleranța
- a conștientiza noțiunile de prejudecată,
discriminare și diversitate

Vârsta participanților - de la 14 ani

Mărimea grupului - 24-25 persoane

Durata - 30-35 minute

Materiale Pentru fiecare pereche sau grup de participanți:
- copii ale fișei *Porecle jignitoare*, copii ale CDC

Desfășurare

1. Participanții sunt împărțiți în perechi.
2. Fiecare pereche primește câte o copie a fișei „*Porecle jignitoare*”.
3. Citind fișele, lăsați perechile să presupună despre cine se vorbește și care este porecla jignitoare folosită la adresa acestor persoane, unde s-ar fi putut întâmpla această situație, să discute despre problema stereotipurilor și prejudecăților, să identifice drepturile care au fost încălcate în aceste cazuri și să găsească articolele respective în CDC. Ce poate face fiecare pentru a apăra drepturile acestor copii?
4. Propuneți-le echipelor să completeze fișa cu afirmații, dacă cunosc cazuri similare din experiența proprie sau a cunoștințelor, prietenilor lor.

Evaluare

Perechile prezintă rezultatul lucrului lor și își expun impresiile grupului mare.

Variante

- A.** Participanții sunt împărțiți în 5-6 grupuri ce își aleg o situație din care se vor inspira și vor pregăti o scenetă pentru a o prezenta colegilor. După reprezentare, situațiile înscenate sunt analizate (nu se analizează jocul actorilor, ci problematica pe care o abordează sceneta).

Fișa *PORECLE JIGNITOARE*

“Când mergem pe stradă, oamenii își bat joc de noi fiindcă cred că suntem altfel. Dar greșesc, suntem la fel ca și ei. Ne deosebim numai prin culoarea pielii și prin credință”.

“Oamenii mă tratează rău. Ei mă numesc fătălău, papă-lapte și chiar homosexual fără nici un motiv. Toți își bat joc de mine fiindcă prietenul meu cel mai bun este o fată.”

“Uneori musulmanii poartă basmăli și altor oameni aceasta nu le place. Ei râd de musulmani”.

„Mă mișc încet când urc scările și la recreație unii copii mă împing și mă bruschează. Când mă apropii de vreun grup de copii și vreau să ne jucăm împreună, ei nu vor și îmi spun că n-o să pot să fug la fel de repede ”.

„Medicii au descoperit un virus în sângele meu. Colegii și prietenii mei au aflat despre aceasta și acum deseori nu mă primesc în jocurile lor. Ei spun că sunt molipsitor și cine se va atinge de mine se va îmbolnăvi de SIDA”.

„Familia mea este săracă și nu-și permite să-mi cumpere haine noi și la modă. Toți râd pentru că hainele îmi sunt vechi și strâmte”.

SĂ ÎNSCENĂM DREPTURILE

Obiectiv - a folosi diferite forme ale jocului dramatic pentru studierea drepturilor

Vârsta participanților - de la 14 ani

Mărimea grupului - 24-25 persoane

Durata - 30-35 minute

Materiale - copii ale *Scenariilor* (câte un scenariu pentru fiecare grup)

Indicație - puteți înlocui scenariile cu teme pe care participanții le vor dezvolta sau cu fotografii reprezentând anumite probleme.
Sugestii pentru teme:

- libertatea cuvântului și dreptul de a fi ascultat
- educația și timpul liber
- violența și combaterea ei
- viața personală
- sănătatea
- timpul liber/dreptul la joacă

Desfășurare

1. Împărțiți participanții în grupuri și repartizați fiecărui grup câte un scenariu.
2. Rugați participanții să însceze o scenetă conform scenariului.
3. Exercițiul poate continua cu găsirea și înscenarea unor soluții de apărare a drepturilor încălcate.

Evaluare

După ce echipele au demonstrat scenetele, se discută următoarele aspecte:

- Ce sentimente au avut participanții când au interpretat rolurile persoanelor a căror drepturile au fost încălcate?
- Ce s-a putut face pentru a schimba situația?
- Ce drepturi au fost încălcate?

Variante

Participanții pot reprezenta scenele prin desen, notând dedesubt comentariile.

Fișa SCENARII

<p>Într-o zi te întorci acasă și o vezi pe mama ta citind jurnalul tău personal.</p>	<p>Părinții tăi au hotărât să divorțeze și tu auzi cum ei discută cu cine vei locui mai departe. Care este părerea ta ?</p>
<p>Mama nu-ți permite să iei bicicleta afară. Tu îi zici că nu poate să-ți interzică acest lucru, dar ea îți răspunde că drumurile sunt periculoase.</p>	<p>Pentru a te deplasa, te folosești de un cărucior pe rotile. Curând vei trece în clasele superioare și va trebui să te muți dintr-un cabinet în altul. Nu poți să mergi în această școală împreună cu prietenii tăi, deoarece scările nu sunt utilitate cu dispozitive speciale.</p>
<p>Părinții te-au preîntâmpinat că vor lua măsuri dacă vei continua să te plimbi cu acest grup de prieteni. Părerea ta este că aceasta nu e just, deoarece părinții tăi nu-i cunosc pe băieți.</p>	<p>Vrei să vizionezi un film video, dar tatăl tău consideră că ești prea mic pentru asemenea filme.</p>
<p>Dorești să te culci mai târziu, dar mama nu-ți permite, deoarece mâine trebuie să pleci la școală.</p>	<p>Mergi pe coridor în timpul recreației. Vezi două fete care își bat joc de altă fată, fiindcă ea nu poartă hainele care se poartă tradițional la voi și vorbește o altă limbă.</p>

JOC PE ROLURI

Obiective - a învăța participanții să observe situațiile cotidiene în care sunt lezate drepturile copiilor
- a consolida abilitățile participanților de apărare a drepturilor lor și a altor persoane

Vârsta participanților - de la 14 ani

Mărimea grupului - 18-36 persoane

Durata - 2 ore

Materiale - copii ale fișelor cu scenarii

Desfășurare

1. Împărțiți participanții în grupuri de câte 6 persoane și repartizați fiecărui grup câte un scenariu (cu ambele roluri **A** și **B**).
2. Oferiți participanților timp pentru citirea fișelor, repartizarea rolurilor și pregătirea scenetelor.
3. Rugați grupurile să-și interpreteze scenetele.

Evaluare

După fiecare joc pe roluri se discută:

- Care este diferența dintre rolurile **A** și **B**?
- Ce a fost ușor și ce a fost complicat în rolul interpretat?
- Care dintre metodele de apărare a drepturilor a fost cea mai efektivă?
- S-au folosit strategii care la început păreau a nu fi foarte efective?
- V-ați ciocnit cu situații asemănătoare în viața de zi cu zi?
- Este posibil de a apăra drepturile personale în viață ca și în jocul pe roluri?
- Ce a fost mai ușor de apărat: drepturile personale sau drepturile altor persoane?

Variante

Participanții pot descrie și înscena situații din propria lor experiență. Nu uitați că unele situații de negare a drepturilor cu care se confruntă participanții pot fi prea delicate pentru a fi discutate în grup sau a fi înscenate, cum ar fi de exemplu abuzul sexual sau umilirea.

Fișa **JOCURI PE ROLURI**

Scenariul 1. Clasa de calculatoare

Rolul A

Ești animatorul unui grup de băieți și fete. V-ai înțeles să mergeți cu tot grupul la colegiul din zonă pentru un curs de lecții practice la calculator.

Grupul este încântat de vizita ce urmează și toți doresc mult să meargă. Colegiul poate oferi numai 5 calculatoare, cea ce înseamnă că pot să meargă numai 5 persoane. Trebuie să decizi cine o să meargă.

Consideri că în primul rând trebuie să meargă băieții. În comunitatea voastră unii adolescenți deja lucrează. Băieții care activează în clubul tău trebuie să-și formeze capacitățile necesare pentru a obține un loc de lucru. Aceste lecții la calculator le-ar permite să acumuleze abilități și încredere în propriile forțe.

Știi că unele fete de asemenea doresc să învețe calculatorul, dar e foarte probabil că ele se vor căsători la 20 de ani, vor avea copii și se vor ocupa de îngrijirea lor. Mai mult ca atât, unii părinți consideră că lucrul la calculator nu este pentru domnișoare. Poate în viitor vei putea organiza și cursuri pentru fete.

Rolul B

Ești membru al unei organizații de tineret cu programe pentru fete și băieți. Cinci persoane din organizație au posibilitatea de a frecventa niște cursuri de studiere a calculatorului la colegiul din localitate. În orașul vostru tinerii cu greu își găsesc de lucru și lecțiile le vor fi de folos.

Recent ai aflat că conducătorul organizației dorește să înscrie la curs numai băieți. Consideri că aceasta nu e corect. Atât băieții cât și fetele au nevoie de cunoștințe și capacități pentru a se putea întreține. În societatea voastră majoritatea celor care lucrează la calculatoare sunt bărbați, dar cu timpul tot mai multe femei însușesc acest lucru. Odată ce fetele nu primesc aceleași studii ca și băieții, ele nu pot avea aceleași șanse de angajare la un loc de lucru bine plătit.

Notă: rolul B poate fi interpretat atât de o fată, cât și de un băiat.

Scenariul 2. Deosebiri

Rolul A

Ești elev într-o școală medie. De curând în școala voastră au venit niște copii din altă țară. Ei vorbesc altă limbă, au altă religie și uneori lipsesc de la lecții din cauza sărbătorilor religioase.

Nu-ți plac acești elevi. Obiceiurile lor îți par stranii. Consideri că dacă doresc să trăiască în țara ta, trebuie să fie la fel ca ceilalți.

În special nu-ți place când sunt împreună în timpul pauzei de masă și vorbesc în limba lor. Nu-i înțelegi și îți pare că vorbesc despre voi.

Încerci să te înțelegi cu unii prieteni ca să stați separat de venetici în timpul mesei. Dorești ca prietenii tăi să-i tachineze pe acești elevi pentru faptul cum vorbesc, să le zică să plece în țara lor de baștină.

Rolul B

Ești elev într-o școală medie. De curând în școala voastră au venit niște elevi din altă țară. Ei vorbesc altă limbă, au altă religie și uneori lipsesc de la lecții din cauza sărbătorilor religioase.

Dorești să-i cunoști mai bine, să înveți câteva cuvinte în limba lor. Dar unul din prietenii tăi te roagă să-l ajuți să le încurce acestor elevi să ia liniștit masa.

Nu dorești să-l susții pe prietenul tău în intențiile lui. Nu dorești să strici prietenia cu el, dar consideri că batjocorirea elevilor străini nu e un lucru corect. Consideri că prezența elevilor de altă naționalitate în școala voastră este un lucru interesant și vrei să găsești o modalitate de a te împrieteni cu ei.

Scenariul 3. Vânzarea drogurilor

Rolul A

Ești vânzător de droguri. Încerci să convingi o persoană să vândă droguri pentru tine. Îi explici că în fiecare zi o să-i dai o cantitate anumită de droguri pentru vânzare și la sfârșitul zilei ea va trebui să-ți aducă banii câștigați, iar tu îi vei da dobânda din venit. Din când în când această persoană va primi de la tine droguri.

Spune-i acestei persoane că o rogi să facă acest lucru deoarece vezi că e un om onest și nu va fugi cu toți banii. Amintește-i cât de greu le este tinerilor să găsească un loc de lucru în cartierul vostru. Suma pe care o va primi din vânzarea drogurilor va fi mult mai mare decât dacă ar lucra undeva. Fă-l să se gândească la lucrurile pe care le-ar putea cumpăra sau cum și-ar putea întreține familia cu banii câștigați.

Promite-i acestei persoane că o vei apăra de alți vânzători de droguri și de poliție.

Rolul B

Ai 16 ani. Un vânzător de droguri încearcă să te convingă să lucrezi pentru el, vânzând droguri altor tineri din sector. Ai nevoie de bani, dar nu dorești să vinzi și să consumi droguri. Ești conștient de pericolul drogurilor pentru sănătate. De asemenea, cunoști persoane care au fost omorâte pentru dreptul de a vinde droguri.

Vrei să-i dai un răspuns negativ și să te debarasezi de el cât mai repede. Dar, de asemenea, îți este frică de reacția lui atunci când îi vei refuza. Îți este frică că se va înfuria și o să înceapă să te amenințe sau îți va face vreun rău.

De asemenea, te gândești ce vor spune prietenii tăi dacă vei refuza. Unii din ei deja lucrează pentru acest vânzător. Chiar dacă vei putea ieși din această situație, îți este teamă că în viitor vei avea nevoie de protecție.

Democrația și drepturile omului

În prezent trăim vremuri în care dorința de libertate și democrație se face simțită în lumea întreagă. Europa Răsăriteană s-a debarasat de guvernele totalitare care au dominat-o timp de aproape o jumătate de secol, iar republicile fostei Uniuni Sovietice înlocuiesc regimul comunist care a dăinuit aproape 75 de ani cu un regim democratic. Țările Americii de Nord și de Sud sunt în bună parte democratice, în Africa se înregistrează o perioadă de intense reforme democratice. De asemenea, în Asia au luat naștere guverne democratice viguroase.

Contrar unor anumite păreri, o societate democratică sănătoasă nu este o arenă în care fiecare cetățean urmărește realizarea propriilor sale interese. Democrația înfloarește atunci când este ocrotită de cetățeni dornici de a-și folosi libertatea cu greu câștigată pentru a participa la viața societății, alăturându-și propria voce dezbaterilor publice, alegând reprezentanți care sunt responsabili de acțiunile lor și acceptând nevoia de toleranță și compromis în cadrul vieții sociale. Cetățenii unei societăți democratice se bucură de dreptul la libertate personală, dar poartă în același timp răspunderea de a se alătura concetățenilor lor pentru a-și determina un viitor în care valorile fundamentale ale libertății și autogovernării să fie păstrate.

Democrația este mai mult decât un set de reguli și proceduri care determină felul în care funcționează sistemul de guvernământ. Într-o societate democratică, guvernul este doar unul dintre elementele care formează o rețea densă și variată de instituții, partide politice, organizații și asociații. Într-o societate democratică există și acționează mii de organizații locale și naționale (organizații de binefacere, biserici, grupuri cu interese ecologice și comunitare, asociații profesionale, artistice, științifice etc.) care mediază între cetățean și instituțiile sociale și guvernamentale, ele oferind individului posibilitatea de a-și exercita drepturile și responsabilitățile pe care le au ca membri ai unei societăți democratice. În societățile autoritare, organizațiile de acest gen sunt controlate și supravegheate de stat, pe când în cazul democrației, statul nu deține controlul asupra lor, dimpotrivă, foarte des organizațiile sunt cele care trag la răspundere guvernul pentru acțiunile sale.

Principiile fundamentale ale democrației

- ▶ SUVERANITATEA POPORULUI
- ▶ GUVERNUL FORMAT CU ACORDUL CELOR GUVERNAȚI
- ▶ PUTEREA MAJORITĂȚII
- ▶ DREPTURI ALE MINORITĂȚILOR
- ▶ GARANTAREA DREPTURILOR FUNDAMENTALE ALE OMULUI
- ▶ ALEGERI LIBERE ȘI ECHITABILE
- ▶ RESPECTAREA PROCEDURILOR LEGALE
- ▶ LIMITAREA CONSTITUȚIONALĂ A PUTERII GUVERNULUI
- ▶ PLURALISM SOCIAL, ECONOMIC ȘI POLITIC
- ▶ RESPECTAREA VALORILOR DE TOLERANȚĂ, PRAGMATISM, COOPERARE, COMPROMIS

Ce sunt drepturile omului?

Drepturile omului pot fi definite ca norme de bază fără de care oamenii nu pot trăi demn ca ființe umane. Drepturile omului stau la baza libertății, justiției și păcii. Respectarea lor permite oamenilor și societății în general să se dezvolte multilateral.

Istoria dezvoltării drepturilor omului este indisolubil legată de lupta pentru liberate și egalitate în toată lumea. Astfel de principii fundamentale ale drepturilor omului, precum respectul pentru viața și demnitatea umană, pot fi găsite în majoritatea religiilor și curentelor filosofice ale lumii.

Ele sunt proclamate în Declarația Universală cu privire la Drepturile Omului (DUDO). În afară de Declarație există pacte internaționale despre drepturile omului, în care este stabilit ce trebuie și ce nu trebuie să facă statele pentru a respecta drepturile cetățenilor lor.

Trăsăturile distinctive ale drepturilor omului

- Drepturile omului nu necesită să fie cumpărate, câștigate sau moștenite, ele aparțin oamenilor doar pentru că ei sunt oameni – pentru fiecare om drepturile omului sunt **imprescriptibile**.
- Drepturile omului aparțin oamenilor de orice rasă, sex, confesiune, viziuni politice sau de alt gen, origine socială sau națională. Noi toți ne naștem liberi și egali în demnitate și drepturi – drepturile omului sunt **generale**.
- Drepturile omului nu pot fi luate – nimeni nu are dreptul să lipsească un alt om de ele, oricare ar fi motivul. Oamenii posedă drepturi chiar și atunci când legile propriiei lor țări nu recunosc aceste drepturi și le încalcă. De exemplu, acolo unde este răspândită sclavia, sclavii de asemenea au drepturi, deși ele sunt încălcate – drepturile omului sunt **inalienabile**.
- Pentru a trăi demn, toți oamenii au dreptul la libertate, siguranță și nivel decent de viață – drepturile omului sunt **indivizibile**.

Categoriile de drepturi ale omului

Drepturile omului pot fi divizate în trei categorii:

1. Drepturi civile și politice – drepturi orientate spre libertate. La acestea se referă: dreptul la viață, la libertatea și securitatea personalității; dreptul de a nu fi expus torturii și robiei; dreptul la participare în viața politică, la libertatea opiniei, conștiinței și confesiunii; dreptul la libera asociere.
2. Drepturi economice și sociale – drepturi orientate spre protecția socială. De exemplu, dreptul la muncă; dreptul la instruire; dreptul la un nivel satisfăcător de viață, nutriție, locuință, asistență medicală etc.
3. Drepturi ce se referă la mediul înconjurător și la dezvoltarea cultural-spirituală a personalității. În acestea se încadrează: dreptul de a locui într-un mediu nepoluat și protejat de distrugerii; dreptul la dezvoltarea culturală, politică și economică a personalității.

Afirmând că fiecare om posedă drepturile omului, de asemenea susținem că fiecare om este obligat să respecte drepturile altor oameni.

Declarația Universală a Drepturilor Omului

Cel mai recunoscut document în lume despre drepturile omului este DUDO. Conținutul de bază al Declarației constă în proclamarea valorii umane indispensabile fiecărui om. DUDO a fost unanim adoptată de Organizația Națiunilor Unite (ONU) la 10 decembrie 1948. În ea sunt enumerate drepturile fundamentale pe care le posedă oamenii în toată lumea, indiferent de rasă, culoare a pielii, sex, limba vorbită, religie, viziuni politice sau de alt ordin, origine socială sau națională, situație materială. În DUDO se declară că guvernele se obligă să apere drepturile nu doar ale cetățenilor lor, dar și ale cetățenilor altor țări. Cu alte cuvinte, hotarele naționale nu prezintă un obstacol în acordarea ajutorului altor oameni în lupta pentru recunoașterea drepturilor lor. Din anul 1948 DUDO are rolul de standard internațional în domeniul drepturilor omului.

Deși DUDO a inspirat apariția majorității documentelor internaționale referitoare la drepturile omului, Declarația nu este un document juridic obligatoriu. Cu toate acestea, în calitate de document care proclamă principii generale, ea are o influență mare asupra formării opiniei publice în lume. Principiile proclamate în Declarație au obținut putere juridică în Pactul Internațional despre Drepturile Civile și Politice (PIDCP) și în Pactul Internațional despre Drepturile Economice, Sociale și Culturale (PIDESC). Statele care au ratificat aceste Pacte și-au asumat prin aceasta responsabilitatea de a adopta în țara lor legi ce vor proteja drepturile omului. Dar mai mult de jumătate de state ale lumii încă nu au ratificat nici PIDCP, nici PIDESC. Există de asemenea și documente regionale care protejează drepturile omului, cum ar fi Harta Africană a Drepturilor Omului și Popoarelor, Convenția Europeană a Drepturilor Omului și Convenția Americană a Drepturilor Omului. Legile multor state de asemenea garantează drepturile omului.

Educația pentru drepturile omului reprezintă nu doar studierea a ceea ce prezintă drepturile omului, dar și a ceea ce trebuie de făcut în interesul drepturilor omului. De exemplu:

- educația despre principiile dreptului internațional sau a ceea ce sunt torturile ca formă de încălcare a drepturilor omului – studierea a ceea ce reprezintă drepturile omului
- educarea oamenilor în spiritul respectării și apărării drepturilor omului – ce trebuie să faci în interesul drepturilor omului.

Scopul educației pentru drepturile omului constă în a ajuta oamenii să atingă în dezvoltarea lor a unui astfel de nivel, când ei încep să înțeleagă ce sunt drepturile omului și încep să simtă importanța drepturilor omului și necesitatea de a le respecta și apăra.

Activitățile din acest capitol vă pot ajuta să învățați ce reprezintă drepturile omului și ce trebuie să faceți în scopul apărării lor. Activitățile le oferă participanților abilități, cunoștințe și convingeri care le vor fi necesare pentru a crea o lume fără încălcarea drepturilor omului.

ABILITĂȚI	CUNOȘTINȚE	CONVINGERI
<ul style="list-style-type: none"> - de ascultare a celorlalți - de analiză din punctul de vedere al valorilor morale - de soluționare a problemelor și de determinare a propriului statut	<ul style="list-style-type: none"> - despre existența documentelor cu privire la drepturile omului - despre drepturile care sunt stipulate în acestea - despre faptul că aceste drepturi le au toți oamenii din lume și sunt inalienabile	<ul style="list-style-type: none"> - convingerea că drepturile omului sunt importante, că demnitatea umană este proprie tuturor oamenilor, că drepturile omului trebuie respectate, că interacțiunea este mai eficientă decât conflictul, că noi singuri răspundem pentru propriile noastre acțiuni și că noi singuri putem face lumea mai bună, dacă ne vom strădui
<p>Aceste abilități vor ajuta participanții să:</p> <ul style="list-style-type: none"> - analizeze lumea înconjurătoare - înțeleagă că drepturile omului sunt calea spre îmbunătățirea propriei vieți și a vieții altor oameni - întreprindă acțiuni de apărare a drepturilor omului	<p>Aceste abilități vor ajuta participanții să:</p> <ul style="list-style-type: none"> - își apere propriile drepturi și drepturile altor oameni	<p>Aceste abilități vor contribui la:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dezvoltarea moral - valorică a participanților, participarea lor pozitivă în viața societății

Educația pentru Democrație și Drepturile Omului (EDDO) este un element constitutiv al procesului de formare a personalității umane care are multe tangențe cu educația multiculturală, educația pentru pace, pentru dezvoltare, libertate etc. În toate aceste discipline, participanții și animatorul investighează împre-

ună o realitate socială complexă și dinamică. Experiența arată că în viață cei mai mulți dintre noi avem mai rar nevoie de competențe de ordin teoretic decât de cele de comunicare sau de relaționare. Profesorul Chester E. Finn, de la Universitatea Vanderbilt, spunea într-o cuvântare ținută în fața unor colegi în Nicaragua: „Oamenii se nasc cu o poftă de libertate personală, dar ei nu se nasc cu cunoștințe despre instrumentele sociale și politice care fac posibilă libertatea durabilă pentru ei și copiii lor... Aceste lucruri trebuie învățate”.

EDDO implică inevitabil domeniul politic, dar nicidecum nu are ca scop de a impune participanților convingerile politice ale animatorului, deoarece se bazează pe acordurile și tratatele internaționale, deci promovează un set de valori acceptate la scară mondială sau regională. Sarcina animatorului în acest sens este să stimuleze participanții să gândească deschis, în spiritul demnității umane, a drepturilor și libertăților inerente ființei umane și a principiilor și practicilor democratice.

Activități

POVEȘTEA GIGANTULUI PITIC

Obiective - a familiariza participanții cu noțiunea de drepturi ale omului

- a diferenția dorințele și necesitățile

Vârsta participanților - de la 7 ani

Mărimea grupului - 26 persoane

Durata - 20 minute

Materiale - fișa *Povestea Gigantului Pitic*

Desfășurare

1. Citiți-le participanților povestea gigantului pitic, discutând pe baza întrebărilor propuse.

Evaluare

Încercați să observați prin discuții dacă toți copiii au înțeles ce sunt drepturile omului și dacă pot face diferență între dorințe și necesități.

Fișa **POVEȘTEA GIGANTULUI PITIC**

Trăia odată un gigant. Toți giganții ca giganții – mari și înalți ca niște uriași, iar acesta era mic. Așa se născuse. El spunea:

- Bună ziua! Eu sunt gigant.

Însă nimeni nu-l credea și toți râdeau de el:

- Ha-ha-ha! Ce glumeț mai ești!

Atunci el s-a gândit: "Probabil trebuie să demonstrez cumva că eu sunt un gigant adevărat". Și a început să ridice așa greutăți pe care numai un gigant le poate ridica. El nu plângea când îl durea ceva. Așa pot numai giganții. Și niciodată nu era zgârcit. Era bun, foarte bun, deoarece așa se cade la giganți. Și iată că atunci toți l-au crezut. Au crezut că este un gigant. Da! Pur și simplu un gigant pitic.

- De ce la început nu-l credea nimeni pe Gigantul Pitic?
- De ce mai apoi l-au crezut?
- Proceda oare Gigantul Pitic după regulile giganților până atunci când a hotărât să demonstreze că este un gigant?
- Care regulă principală a înțeles-o Gigantul Pitic?
- Ați dori să fiți prieteni cu Gigantul Pitic sau să fiți așa ca el?

Într-o bună zi, Gigantul Pitic s-a pornit într-o țară fermecată, unde se îndeplinesc toate dorințele, iar pe cei care îi întâlnea în calea sa îi întreba ce-și doresc ei cel mai mult. Când a ajuns Gigantul nostru în țara fermecată și a scos lista cu dorințe, a văzut că sunt prea multe și nu le va putea duce pe toate dintr-o singură dată, multe va trebui să le lase pentru data viitoare. A început să se gândească care dorințe să le îndeplinească în primul rând și pe care într-al doilea. Cristina își dorește o păpușă nouă, Dumitru – o mașină ca la Sergiu. Dacă nu le va aduce, nu se va întâmpla nimic grav, fără acestea se poate trăi, se mai poate aștepta. Dar sunt și alte dorințe, pe care dacă nu le îndeplinește, se va întâmpla o nenorocire cu toți. Nimeni nu va putea trăi. Nici Dumitru, nici Cristina, nici Sergiu și nici chiar noi, cu toate că nu i-am cerut nimic Gigantului Pitic. Iată ce urma în listă: să respir aer curat, să beau apă curată, să merg la școală, să am cărți, caiete, să fac așa ca nimeni să nu fie nedreptățit, bătut, poreclit.

■ Cum credeți, care dorințe le-a îndeplinit Gigantul Pitic în primul rând? De ce?

Aceasta este o regulă pentru toți giganții și e foarte bine că el a hotărât să facă întâi lucrurile de care au nevoie toți. Aceste lucruri bune și se numesc DREPTURI.

CHEIA DEMOCRAȚIEI

Obiectiv - a familiariza participanții cu principiile democrației

Vârsta participanților - de la 12 ani

Mărimea grupului - 25-30 persoane

Durata - 25 minute

Materiale - copii ale fișei *Cheia democrației*

Desfășurare

1. Repartizați fiecărui participant câte o fișă *Cheia democrației* și rugați-i să completeze, în mod individual, cei opt „zimțișori”, notând în fiecare câte un principiu pe care se bazează democrația.
2. După 5-7 minute, împărțiți participanții în 5-6 grupuri și repartizați fiecărui grup o altă fișă cu *Cheia democrației*. De data aceasta, echipele vor trebui să completeze împreună „zimțișorii”, ajungând la un consens.
3. Peste 10 minute, câte un reprezentant de la fiecare echipă va comunica rezultatele.

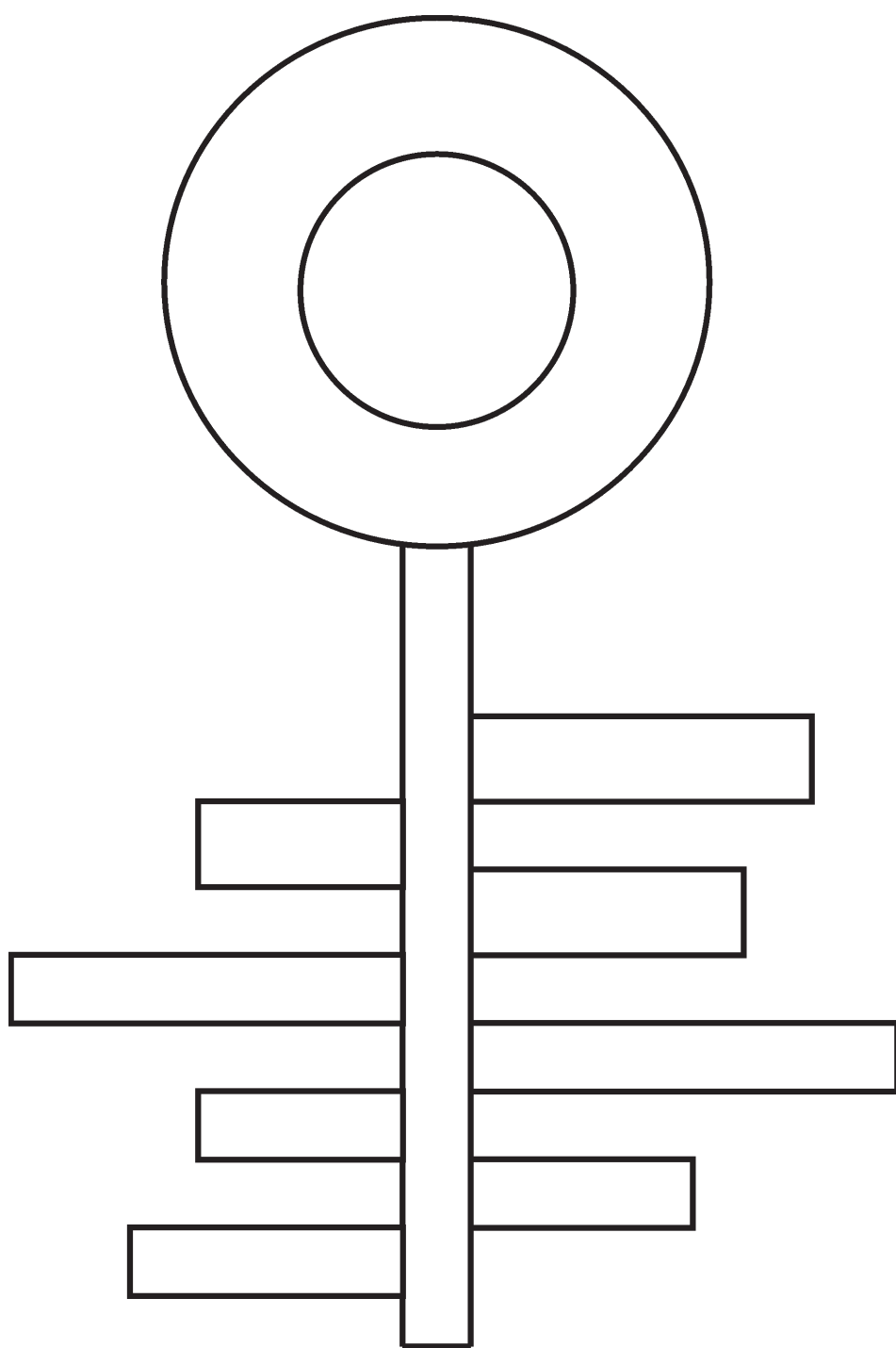
Pentru orientare vă sugerăm câteva principii ale democrației:

- ▶ Participarea cetățenilor la adoptarea deciziilor
- ▶ Egalitatea în fața legii
- ▶ Toleranța politică
- ▶ Încrederea în autoritățile alese
- ▶ Transparența politică
- ▶ Alegeri libere, regulate și corecte
- ▶ Libertate economică
- ▶ Controlul asupra abuzului de putere
- ▶ Respectarea drepturilor omului și existența unor legi care să le consfințească
- ▶ Existența mai multor partide politice

Evaluare

După ce ați analizat „cheile”, explicați cum funcționează principiile democrației și discutați cu participanții următoarele:

- v-a fost mai greu să completați „cheia” individual sau în grup?
- cum putem realiza aceste principii ale democrației în societatea noastră?

DRUMUL SPRE DEMOCRAȚIE

Obiectiv - a familiariza participanții cu principiile democrației
- a conștientiza că democrația este un sistem real și poate fi implementat

Vârsta participanților - de la 15 ani

Mărimea grupului - 25-30 persoane

Durata - 30-40 minute

Materiale pentru fiecare echipă:
- câte o coală de hârtie, carioca

Desfășurare

1. Împărțiți participanții în 5-6 grupuri și dați-le următoarele instrucțiuni:
„Desenați traseul spre o țară în care funcționează o democrație perfectă (faceți abstracție de situația dintr-o țară concretă). Întocmiți o listă cu principiile de bază ale acelei societăți și apoi desenați „semnele de circulație” care v-ar ajuta să ajungeți acolo. Stabiliți și desenați semnele care indică: a) devierile, adică practicile incompatibile cu principiile menționate anterior; b) obstacolele; c) pericolele posibile pe drumul spre democrație”.
2. După 15 minute, rugați echipele să afișeze și să comenteze traseele alcătuite.

Pentru orientare puteți consulta sugestiile din activitatea *Cheia democrației*.

Evaluare:

Rugați participanții să dea câte un exemplu despre funcționarea fiecărui principiu, pericol, obstacol în calea democrației. Întrebați-i care sunt beneficiile concrete ale unei guvernări democratice pentru cetățenii țării respective.

ȚARA IMAGINARĂ

Obiective - a prezenta participanților DUDO
- a demonstra că documentele privind drepturile omului sunt bazate pe necesitățile vitale ale oamenilor și că noi prețuim anumite drepturi mai mult decât altele, în funcție de circumstanțe, dar, cu toate acestea, fiecare drept este important.

Vârsta participanților - de la 14 ani

Mărimea grupului - 30 persoane

Durata - 75 minute

Materiale - coli mari de hârtie, creioane colorate sau carioca, DUDO

Desfășurare

1. Împărțiți elevii în grupuri a câte 6 persoane.
2. Citiți următorul scenariu: „*Imaginați-vă că undeva departe, peste mări și țări, există o țară despre care nu știe nimeni și care este absolut nepopulată. Este o țară frumoasă și mare, cu păduri, lacuri și râuri, cu aer proaspăt și curat și în care nu există reguli sau legi. Voi reprezentați un grup de tineri care primul va păși în această țară și care, evident, va trebui să stabiliți niște reguli sau legi care să-i trateze pe toți într-un mod egal și echitabil, astfel ca nimeni din această țară să nu fie discriminat. Trebuie să faceți aceasta în cel mai onest mod, pentru că nimeni din voi nu știe ce poziție socială va avea pe viitor în această țară.*”
3. Fiecare participant numește câte trei drepturi care, după părerea lui, trebuie garantate fiecărui cetățean al acestei țări.
4. Membrii grupului discută aceste drepturi sau reguli și selectează 10 drepturi care, în opinia tuturor membrilor grupului, sunt cele mai importante, după care le înscriu pe coala lor de hârtie.
5. Puteți propune grupurilor să dea o denumire țării lor și să-i facă o stemă care s-o reprezinte.
6. Fiecare grup alege un reprezentant care va prezenta țara și lista sa de drepturi. În timp ce grupurile își prezintă listele, animatorul întocmește o listă complementară care va cuprinde toate drepturile propuse de grupuri. În cazul în care drepturile se repetă, se înscriu doar o singură dată, dar sunt marcate cu un semn de fiecare dată când sunt numite din nou.
7. După ce toate grupurile și-au prezentat țările, se stabilește care drepturi de pe lista complementară coincid și care se contrazic.
8. Grupați cu ajutorul participanților drepturile de pe lista complementară în câteva categorii (de exemplu, drepturi la viață, familie, libertate etc.).
9. Comparați împreună lista complementară cu DUDO. Ce deosebiri și coincidențe ați observat?

Evaluare

Inițiați o discuție propunând următoarele întrebări:

- Cum v-ați simțit în calitate de legiuitori?
- A fost complicat să alegeți drepturile care să satisfacă cerințele tuturor? De ce?
- Cum au fost luate deciziile? S-a simțit cineva discriminat? De ce?
- De ce v-ați condus când ați ales anumite drepturi?
- Pe parcursul activității s-au schimbat viziunile voastre în ceea ce privește importanța mai mare a unor drepturi? De ce și în ce măsură?
- Cum credeți, există vreo legătură între drepturi sau nu? De ce?
- Drepturile au aceeași valoare?
- Ce s-ar întâmpla în viață dacă am exclude unele din aceste drepturi? De ce?
- Care dintre aceste drepturi sunt respectate mai puțin? De ce? Ce putem face în acest sens?
- Cum credeți, alegerea voastră a fost influențată de situația social-economică din țară? Cum și de ce?

Variante

Activitatea poate fi folosită pentru a stabili unele reguli de comportare a clasei sau a întregii școli, dar cu condiția ca acestea să fie egale și echitabile pentru toți. De asemenea, sugerați ideea că fiecărui drept îi este asociată o responsabilitate.

BULETINUL „DREPTURILE OMULUI”

Obiectiv - a încuraja și a ajuta copiii să propage drepturile omului printre semenii lor

Vârsta participanților - de la 14 ani

Mărimea grupului - nelimitată

Durata - realizarea acestui proiect este planificată pentru câteva săptămâni

Materiale - ziare, reviste, acces la mijloacele de informare în masă

Desfășurare

1. Găsiți în școală un loc vizibil unde buletinul *Drepturile omului* va putea fi prezentat și actualizat permanent.
2. Implicați participanții în consultarea ziarelor, revistelor, vizionarea emisiunilor TV și ascultarea radioului pentru colectarea materialelor care se referă la drepturile omului. Spre exemplu, în caricaturi pot fi reprezentate prejudecățile și atitudinea violentă, un reportaj din zona unui conflict militar poate conține informații despre încălcarea drepturilor omului. Rugați elevii să colecteze sau să conspecteze materiale de acest gen din ziare, reviste sau emisiuni radio și TV.
3. Participanții vor fi implicați în selectarea materialelor care vor apărea în buletinul *Drepturile omului*. Aceasta le va oferi posibilitatea să se simtă responsabili de editarea lui.
4. Pentru început introduceți buletinul *Drepturile omului* ca un proiect de scurtă durată. Dacă va fi realizat cu succes și entuziasmul copiilor nu va scădea, puteți să-l realizați și în continuare.
5. Străduiți-vă, pe măsura posibilităților, să mențineți echilibrul dintre informația negativă și cea pozitivă. Este bine să fie publicate materiale și despre succesele care se obțin în domeniul apărării drepturilor omului în țară și în lume, despre experiențele de lucru ale diferitelor grupuri de oameni, organizații în această direcție etc.

Variante

Buletinul poate conține creații proprii ale elevilor: desene, poezii, povestiri, întâmplări reale din regiune, comunitate, clasă, localitate etc.

Buletinul *Drepturile omului* poate fi de asemenea o pagină informativă sau un pliant distribuit o dată pe săptămână sau pe lună tuturor elevilor sau claselor din școală.

DREPTURILE OMULUI ÎN PRESĂ

Obiectiv - a ajuta participanții să identifice drepturile în contextul situațiilor cotidiene și să stabilească gradul de încălcare a acestora

Vârsta participanților - de la 14 ani

Mărimea grupului - 24 persoane

Durata - 60 minute

Materiale - tablă sau coli mari de hârtie, clei, carioca, foarfece, reviste și ziare vechi (cel puțin câte un exemplar pentru fiecare grup), DUDO

Desfășurare

1. Grupați participanții câte 4.
2. Citiți-le următorul text: „În lumea modernă oamenii au acces la un volum foarte mare de informație. Majoritatea din noi primim această informație datorită mijloacelor de informare în masă și, mai ales, din programele de știri. În fiecare zi ecranele televizoarelor și paginile ziarelor sunt aglomerate cu diverse știri: încurajatoare, tragice, distractive, simple sau complexe. Dacă am analiza atent informațiile primite, am observa că acolo unde se respectă drepturile omului, se înregistrează progrese, iar în situațiile în care aceste drepturi nu sunt respectate, problemele persistă.”
3. Repartizați grupurilor revistele și ziarele pregătite.
4. Desenați în mijlocul tablei sau hârtiei un cerc mare. Din mijlocul cercului trasați spre marginea acestuia trei linii drepte care să-l împartă în trei părți egale. În dreptul fiecărui segment, paralel cu linia trasă, scrieți următoarele trei poziții:
  - Drepturi care sunt încălcate
  - Drepturi care sunt apărate
  - Drepturi care sunt realizate.
6. Propuneți echipelor să examineze amănunțit articolele din reviste și ziare, inclusiv rubricile de publicitate, după care să selecteze materialele care se referă la una din părțile cercului.
7. Dacă considerați necesar, îi puteți ajuta cu următoarele exemple:
  - Prima poziție: un articol despre nemulțumirea populației dintr-o localitate în legătură cu închiderea unei policlinici, care poate fi un exemplu elocvent de încălcare a dreptului la asistență medicală sau chiar la viață.
  - A doua poziție: un articol despre un copil care a fost luat de la niște oameni care îl abuzau psihologic, fizic sau în alt mod.
  - A treia poziție: fotografia unui bărbat care joacă fotbal, fapt ce ilustrează dreptul la odihnă, ocrotirea sănătății etc.
8. Propuneți participanților să consulte DUDO și să găsească articole care se referă la drepturile din materialele și fotografiile selectate din ziare și reviste.
9. Rugați fiecare grup să lipească articolele decupate din ziare pe tablă sau pe coala de hârtie. În timpul prezentării, echipele își vor argumenta alegerea prin citirea articolului respectiv din declarație.

Evaluare

- A fost ușor să găsiți exemple care să evoce situații privind încălcarea, apărarea sau respectarea drepturilor?
- A fost dificil să găsiți subiecte pentru o anumită poziție? De ce?
- Ați găsit materiale care să evoce toate cele trei poziții?
- Ați întâlnit momente când apărarea drepturilor unei persoane implica încălcarea drepturilor altora (conflictul de drepturi)? Cum credeți, de ce?
- Putem aplica ideea „drepturile mele se termină acolo, de unde încep drepturile tale și invers” în astfel de situații?
- Cum credeți, o astfel de idee poate fi o soluție echitabilă pentru toți cei care sunt implicați în situația respectivă? De ce da sau nu?

Variante

În calitate de proiect propuneți participanților să studieze măsurile luate de către comunitatea internațională privind apărarea populației pașnice în cadrul conflictelor armate, sau privind apărarea drepturilor unui grup de persoane defavorizate.

CAREUL DREPTURILOR OMULUI

Obiectiv - a evalua cunoștințele participanților despre drepturile omului

- a urmări aplicarea în practică a drepturilor omului

Vârsta participanților - de la 15 ani

Mărimea grupului - 20-25 persoane

Durata - 20 minute

Materiale - pixuri

- copii ale fișei *Careul drepturilor omului*
pentru fiecare participant

Desfășurare

1. Repartizați fiecărui participant câte o fișă *Careul drepturilor omului*.
2. Propuneți-le participanților să se plimbe prin sală, să găsească un coleg care știe răspunsul la una din întrebările din careuri și să-i înscrie numele în careul respectiv. Atenție! Într-un careu poate fi înscris doar un nume.
3. Cel care a completat primul toate careurile strigă „Bingo!” și activitatea se încheie.

Evaluare

Când toți participanții s-au așezat, citiți pe rând (sau la întâmplare) conținutul fiecărui careu și întrebați participanții pe cine au înscris. Pe rând, cei care își aud numele se ridică în picioare și anunță răspunsul lor tuturor colegilor. Puteți continua în acest mod până când se va răspunde la toate întrebările sau vă puteți limita doar la câteva careuri.

Fișa **CAREUL DREPTURILOR OMULUI**

Un drept fundamental al omului	Țară în care drepturile omului sunt încălcate	Document care proclamă drepturile omului	Grupă etnică, națională sau de alt gen care a fost terorizată în trecut	Grupare care încalcă drepturile omului
Țară în care oamenii sunt lipsiți de drepturile lor din motive rasiale	Țară unde există grupe ce necesită drepturi speciale	Organizație care luptă pentru drepturile omului	Film despre drepturile omului	Țară în care oamenii au fost torturați
Cântăreț care interpretează melodii despre drepturile omului	Drepturi pe care le au părinții în raport cu copiii lor	Țară în care situația implementării drepturilor omului a fost de curând ameliorată	Tip de încălcare a drepturilor omului care te irită cel mai mult	Țară în care nu există libertatea cuvântului
Drept de care nu te folosești în școală în calitate de elev	Carte despre drepturile omului	Persoană care luptă pentru drepturile omului	Drepturi de care femeile nu se pot uneori folosi	Drept pe care toți copiii lumii ar trebui să-l aibă
Țară în care oamenilor li se violează drepturile din considerente religioase	Unul din drepturile omului de care nu se bucură încă toți cetățenii țării tale	Popor căruia i se refuză de a se constitui ca națiune și teritoriu național	Unul din drepturile omului care este respectat în întreaga lume	Țară în care nu există dreptul la libera circulație

LĂSAȚI-MĂ SĂ SPUN

Obiectiv - a arăta interferența dreptului la libera exprimare a opiniei de către persoanele fizice și stat

Vârsta participanților - de la 16 ani

Mărimea grupului - 25 persoane

Durata - 90 minute

Materiale - DUDO, fișa *Informația cu privire la cenzură*

Desfășurare

1. Rugați participanții să-și imagineze că sunt jurnaliști independenți și sarcina lor este să scrie un articol pentru ziarul local. Propuneți-le să scrie despre ceea ce nu le place în localitatea lor. Spuneți-le că conținutul acestor articole nu va fi divulgat persoanelor din afara clasei și asigurați-vă că așa se va întâmpla.
2. După ce au scris articolele, împărțiți participanții în perechi și propuneți-le să facă schimb de articole.
3. Fiecare va fi în rolul de redactor-șef al ziarului. Să presupunem că redactorul-șef a primit un articol care, după părerea lui, nu va fi pe placul primarului și al autorităților locale. Propuneți-i să redacteze acele părți ale articolului, care, după părerea lui, sunt „periculoase”. Redactorul-șef este în drept să cenzureze articolul cum dorește.
4. Restituiți articolele autorilor.
5. Împărțiți participanților fișele *Informația cu privire la cenzură* și propuneți-le să se gândească la exemple care să ilustreze fiecare din punctele indicate. De ce ar dori cineva să supună cenzurii, de exemplu, opera unui pictor.

Evaluare

- Cum v-ați simțit în calitate de ziaristi?
- Când ați scris articolul, ați încercat să-l supuneți cenzurii personale? De ce?
- Cum ați scris articolul, într-o manieră politicoasă sau ofensatoare, acuzatoare? De ce?
- Dacă ați scris articolul într-un stil politic, ați făcut-o pentru că v-ați simțit responsabil de sentimentele altor persoane, pentru că vă era frică că veți fi pedepsit sau din alte motive? Care sunt ele?
- Atunci când ați scris articolul, ați sugerat și idei de redresare a situației, sau ați vrut doar „să vă vărsați amarul”?
- Cum v-ați simțit în momentul când articolul vostru era cenzurat?
- Ce ați simțit față de persoana care cenzura?
- Ați avut sentimente de furie, deși nu știați dacă articolul este cenzurat spre „bine” sau spre „rău”? De ce?
- Cum arăta articolul vostru după ce a fost cenzurat?
- Cum ați hotărât ce anume trebuie omis din articolul partenerului vostru?
- Când cenzurați articolul, v-ați bazat pe valorile proprii sau pe valorile comunității? De ce?
- Cum credeți, care este scopul acestui exercițiu?

Variații

Propuneți copiilor să scrie un articol pentru ziarul sau gazeta de perete a școlii. În calitate de proiect, puteți să le propuneți elevilor să urmărească presa și să vadă cum este reflectat același eveniment în diferite ziare.

Fișa **INFORMAȚIA CU PRIVIRE LA CENZURĂ**

Dreptul la libera exprimare a opiniei este dreptul fiecărei persoane, consfințit în art. 19 al DUDO. Mulți consideră că acest drept reprezintă esența unei societăți cu adevărat democratice. Alții sunt de părerea că surplusul de libertate a cuvântului poate fi periculos.

Cine sunt cenzorii?

- cenzorii oficiali;
- guvernanții;
- funcționarii publici;
- legea;
- uniunile, asociațiile etc.;
- grupurile de persoane.

Ce se supune cenzurii?

- informația;
- exprimarea opiniei;
- atacurile la valorile comune;
- operele de artă (literatură, pictură, sculptură etc.);
- critica la adresa societății;
- accesul la informație;
- acțiunile colective;
- opoziția politică.

De ce se înfăptuiește cenzura?

- pentru a ascunde incompetența sau/și informația;
- pentru a apăra „politica” conducerii;
- pentru a „apăra” privilegiile;
- pentru a proteja categoriile vulnerabile ale populației, cum ar fi minorii;
- pentru a menține puterea.

Cum se înfăptuiește cenzura?

- nu se permite desfășurarea anumitor acțiuni (cenzură preventivă);
- se aplică pedepse după desfășurarea unor acțiuni (cenzură punitivă).

Când acționează cenzura?

- înainte de alegeri;
- în perioada unor tulburări sociale;
- în perioada crizelor naționale / internaționale;
- când conducerea țării este slăbită sau se află în pericol.

Comunicarea și soluționarea conflictelor

Cum ar arăta o lume în care oamenii nu ar comunica între ei? Ar fi tristă și singuratică. Din fericire, oamenii dispun de multe mijloace de comunicare. Ne exprimăm sentimentele și gândurile prin scriere, vorbire, țipete, prin diferite gesturi ale corpului etc.

Comunicarea eficientă este importantă în arta de a rezolva conflictele. Totuși, când ne aflăm în situații conflictuale, comunicarea devine adeseori dificilă și delicată. Se poate întâmpla să ne fie greu să ne exprimăm adevăratele noastre sentimente; se poate întâmpla, de asemenea, să ne simțim frustrați pentru că ceilalți nu înțeleg exact ceea ce simțim noi.

Un element important al comunicării eficiente este acela de a ne păstra mintea deschisă și de a-i asculta pe ceilalți. Conflictele apar adeseori când suntem încrezuți că știm care este poziția altor persoane; în lipsa unei comunicări eficiente s-ar putea să nu fim în stare să înțelegem că presupunerile noastre sunt incorecte. De exemplu, tăcerea poate fi interpretată în mai multe feluri: ca semn de furie, protest, oboseală, resemnare, confuzie.

Este posibil ca fiecare dintre noi să cunoască lucruri diferite, să aibă convingeri și puncte de vedere diferite. Comunicarea devine dificilă de cele mai multe ori atunci când ne concentrăm asupra diferențelor dintre noi. Aceste dificultăți de comunicare se transformă apoi în conflicte, care se încadrează în acțiunile noastre de comunicare; astfel ia naștere un cerc vicios al comunicării din ce în ce mai periculos în escaladarea conflictelor.

Comunicarea și buna noastră înțelegere cu ceilalți ajung să fie mai puțin reușite dacă sunt bazate de la început pe prejudecăți despre interlocutorii noștri. De exemplu, dacă avem prejudecăți despre anumiți oameni, este posibil să fim predispuși să-i discriminăm pe toți membrii grupului din care face parte.

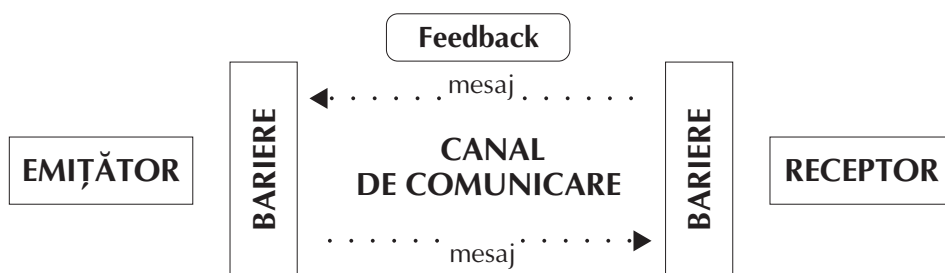
Alimentăm prejudecățile noastre cu cât mai mult citim și ascultăm doar acele lucruri care sunt în unison cu propriile noastre prejudecăți. Ca urmare, apare o ruptură în comunicare, iar cercul vicios al conflictului devine tot mai distrugător.

Din fericire, suntem în stare să ne formăm cu toții anumite abilități care ne-ar ajuta să soluționăm problemele apărute în comunicare și să prevenim apariția acestui cerc vicios al conflictelor. Abilitățile în cauză pot fi formate și utilizate cu ușurință. Activitățile din acest capitol permit participanților să-și formeze și să-și perfecționeze unele abilități de comunicare importante pentru a face față în mod eficient conflictelor.

Comunicarea este un schimb reciproc de informații între cel puțin două persoane: cel care transmite informația se numește emițător, iar cel care o primește – receptor.

Schema comunicării:

Comunicarea poate fi de două tipuri:

1. **Eficientă** – atunci când mesajul transmis de emițător este primit de receptor fără probleme.
2. **Ineficientă** – atunci când pe canalul de comunicare între emițător și receptor apar anumite bariere, numite *bruiaje*.

Bariere de comunicare:

A. Determinate de factori externi:

- mecanice (deficiențe ale aparatului verbal sau auditiv, zgomotul, vorbirea concomitent cu mestecatul gumei etc.)
- fizice (căldura sau frigul, ora la care are loc comunicarea, anturajul care provoacă disconfort etc.)
- semantice (necunoașterea limbii, a unor expresii, a sensurilor pe care le poate avea unul și același cuvânt etc.)

B. Determinate de factori interni:

- implicare emoțională negativă (atitudine negativă față de persoană, sentimente de antipatie, prezența persoanei incomodează)
- lipsa de interes sau cunoștințe în domeniu
- prejudecăți și stereotipuri
- emoții
- particularitățile personalității, caracterului
- comportament de apărare (teama că persoana ar putea obține un post mai bun, credința că propunerea „rivalului” este lipsită de importanță)
- diferențe de statut.

Într-o comunicare eficientă, persoanele implicate se schimbă alternativ cu rolurile. Receptorul nu doar reacționează la cele spuse de emițător, ci se transformă, la rândul său, în sursă de informație. Pentru a realiza o comunicare eficientă, emițătorul are nevoie să cunoască receptorul (de exemplu, dacă o persoană nu poate citi, nu i se va trimite o scrisoare).

Pentru a afla dacă mesajul său a ajuns la țintă, emițătorul are nevoie de **feedback** – reacția receptorului la informația primită de la sursă. *Feedback*-ul permite sursei să-și adapteze mesajul la receptor: să-l repete, să-l formuleze într-o altă formă, să-l completeze sau să-l simplifice.

Feedback-ul este un proces de învățare despre propria persoană și poate fi de două feluri:

- a. Constructiv – atunci când îl face pe subiect să conștientizeze anumite lucruri, îi oferă posibilitatea de a alege, încurajează activitatea de dezvoltare personală. Un *feedback* constructiv nu înseamnă în mod necesar un *feedback* pozitiv: un *feedback* negativ, dacă este bine realizat, poate constitui un instrument de învățare util și eficient.
- b. Distructiv – acel *feedback* care, în loc să-i dea subiectului informații utile și posibilitatea de a folosi aceste informații în procesul de perfecționare personală, îi induce acestuia un sentiment neplăcut și prea puține sau nici o informație utilă pentru procesul de învățare.

În transmiterea mesajelor, nu vorbiți, ci comunicați. Persoanele care comunică eficient nu doar vorbesc, ci și ascultă. Ele știu exact când devin plictisitoare. Concentrați-vă asupra mesajului, dar nu uitați și despre auditoriu. Dați-vă seama când este timpul să încheiați.

Arta comunicării verbale cuprinde:

ARTA DE A VORBI	ARTA DE A ASCULTA	ARTA DE A SCRIE
<ul style="list-style-type: none"> ● corect ● fluid ● deschis ● captivant ● elocvent ● logic ● coerent ● sincer 	<ul style="list-style-type: none"> ● atent ● activ ● tolerant ● afectiv ● eficient 	<ul style="list-style-type: none"> ● corect ● clar ● conștient ● precis ● vizibil ● estetic ● convingător

Comunicarea nonverbală

Specialiștii au estimat că doar 10-30% din mesajul adresat altei persoane este transmis pe cale verbală, restul informației aparținând comunicării non-verbale. Acest tip de comunicare, numit și limbaj al corpului, se realizează printr-o mulțime de semnale parvenite de la poziția corpului, gesturile efectuate, expresia facială, contactul vizual etc. Dacă în cazul comunicării mesajelor verbale ne putem ușor „ascunde după cuvinte”, gesturile ne vor trăda cu siguranță, în aceasta și constă specificul comunicării nonverbale. Dificultatea este legată de capacitatea limitată pe care o avem pentru a o descifra. Decodarea corectă a limbajului nonverbal presupune bune abilități de observare și flexibilitate în interpretarea mesajului. De exemplu, faptul că cineva evită să ne privească în ochi, poate avea mai multe semnificații: poate vrea să fie lăsat în pace sau este foarte timid, poate ascunde ceva sau pur și simplu urmărește o muscă.

Exemple de semnale nonverbale:

- zâmbetul – comunică ceva de genul *Îmi face plăcere să-ți vorbesc (să te ascult)*.

- arătarea palmelor – *Sunt deschis către tine.*
- aprobarea din cap – *Sunt interesat de ceea ce spui.*
- ușoara înclinare înainte a corpului – *Sunt puternic și vreau să știi acest lucru.*
- corpul ușor întors către exterior – *Aș cam pleca.*
- picioarele încrucișate – *Mă tem de tine sau Nu sunt de acord cu ceea ce spui sau Am și eu ceva de spus despre asta.*
- frământarea mâinilor – *Nu mă simt confortabil.*
- mâna prinsă pe ceafă – *Îmi stai în gât!*
- ridicarea vârfului nasului – *Nu-mi place de tine!*
- foiala, bocăneala cu degetele în masă, bătutul din picioare, capul sprijinit într-o mână, suspinul lung și trist – *Mă plictisești.*

Ascultarea activă

Una din componentele de bază ale comunicării eficiente este ascultarea activă. Ascultarea activă este o tehnică bună de colectare a informației de la oameni. În plus, ea implică și unele abilități care duc la îmbunătățirea relațiilor interumane. Atunci când percep că li se acordă întreaga atenție, oamenii tind la rândul lor să devină mai atenți, mai empatici, mai cooperanți. Ascultarea pretinde ascultătorului să creeze o atmosferă caldă, deschisă, în care o mare importanță o capătă mesajele nonverbale. Ascultarea activă presupune a semnaliza celui-lalt cu claritate, atât fizic cât și verbal, că îi consacrați timp și spațiu, că ascultați cu atenție ceea ce spune. Poziția celor implicați în comunicare are o mare importanță: lipsa barierelor fizice, posibilitatea stabilirii contactului vizual direct, mediul ambiant facilitează comunicarea.

Un bun ascultător trebuie să evite:

- să emită judecăți;
- să-și comenteze experiența personală;
- să întrerupă fluxul discuției;
- să dea sfaturi.

CONFLICTUL

Ce trebuie să știm despre conflict și soluționarea lui?

Rugați participanții să se gândească la idei și emoții pe care le asociază cu cuvântul "conflict". Indiferent de vârsta sau naționalitatea lor, răspunsurile tind să se centreze pe imaginile de violență: bombe, asasinat, arme, război, dușmani, luptă, atacuri, țipete, supărare, ură.

Pentru mulți adulți asocierile sunt similare: când doresc să pună în discuție probleme de conflict, deseori se gândesc mai întâi la război și la conflictul armat.

Noutățile locale și globale din mass-media se orientează des asupra evenimentelor violente. Chiar în emisiunile de divertisment sau distractive, imaginile violente sunt des difuzate. Deci, nu este surprinzător că pentru mulți oameni cuvântul "conflict" este sinonim cu "violență". Este necesar ca copiii și tinerii să înțeleagă că nu toate conflictele ajung la violență. A fi violent nu ține de natura umană. Violența este o reacție la conflict și dacă violența se învață, alte reacții de asemenea sunt posibile și pot fi însușite.

Educația poate ajuta elevii să privească mai larg asupra conflictului, analizând nu numai situații de violență, dar și conflictele care apar inevitabil între

oameni din cauza ideilor, valorilor, poziției și perspectivelor. Acestea sunt acele conflicte, care, nefiind soluționate constructiv, pot exploda în violență.

Inițiativele educaționale nu pot elimina toate conflictele, deoarece conflictul este un fapt din viață, dar tinerii trebuie ajutați să știe că există mai multe posibilități de a răspunde la conflict. Participanții își pot dezvolta abilități de negociere și soluționare a problemelor care le vor permite să abordeze conflictul nu drept criză, dar ca posibilitate de schimbare creativă. Ei ar putea să învețe să aplice mai întâi aceste abilități în rezolvarea conflictelor din viața cotidiană – cu prietenii, membrii familiei și chiar profesorii! Apoi, ar putea chibzui asupra faptului cum ar putea fi aplicate aceste modalități de abordare a soluționării problemelor în conflictele ce au la bază diferențe religioase, etnice, politice în comunitatea lor, între națiuni sau la nivel global.

Mulți copii au crescut în situații de conflicte dese, însoțite de neliniște, frică și sentimente de neajutorare în fața forțelor care par a fi ieșite de sub control. Pentru aceste persoane însușirea abilităților de soluționare a conflictelor ar putea face parte din procesul de ameliorare, oferindu-le modalități practice de a face față greutăților și un sentiment de încredere în propriile forțe.

În același timp, educația despre conflicte și soluționarea lor este preventivă. Odată cu însușirea cunoștințelor, a abilităților și a atitudinilor de conciliere, oamenii au atât ocazia, cât și responsabilitatea de a întreprinde acțiuni care ar duce la o cultură a păcii într-o lume apăsată de conflicte.

Câteva concepte-cheie

Educația despre pace – domeniu tematic ce se orientează asupra problemelor ca: dezarmarea, instituțiile internaționale, problema nucleară și dezvoltarea, cât și studii de caz despre război și pace și activitatea renumiților pacifiști.

Educația pentru pace – contribuie la dezvoltarea abilităților și atitudinilor necesare pentru ca pacea și colaborarea să se realizeze. Aici se include înțelegerea propriei persoane și stima de sine, făurirea comunității, comunicarea, dirijarea conflictelor, nonviolența, analiza diversității și planificarea acțiunilor. Scopul educației pentru pace este schimbarea comportamentelor, a modalităților de gândire, a valorilor și, în cele din urmă, a instituțiilor care propagă conflictul și violența.

Pace negativă – se referă la lipsa războiului și a conflictului violent, dar nu include și reducerea factorilor care dăunează calitatea vieții și astfel promovează o atmosferă de conflict.

Pace pozitivă – de asemenea cuprinde lipsa războiului. Pacea pozitivă nu este posibilă fără justiție socială și economică, eliminarea sărăciei și discriminării și echilibrul ecologic.

Violență structurală – se referă nu la violența fizică propriu-zisă, dar la cea pe care o produce sărăcia, rasismul, sexismul și încălcarea drepturilor omului. Când instituții sau sisteme sociale le acordă unor oameni funcții de răspundere, în timp ce alții sunt privați de drepturile fundamentale ale omului, atunci se poate spune că există violență structurală.

Activități

AFIRMAREA ȘI NEGAREA

Obiectiv - a ilustra modul în care limbajul nonverbal influențează asupra comunicării

Vârsta participanților - de la 7 ani

Mărimea grupului - 20-24 persoane

Durata - 10 minute

Desfășurare

1. Rugați participanții să formeze perechi cu persoanele pe care le cunosc mai puțin și să stabilească cine dintre ei va fi „Afirmator” – va mișca capul în sus și în jos, în semn de încuviințare, și cine „Negator” – va mișca capul la stânga și la dreapta, în semn de dezacord.
2. Timp de 2 minute, partenerii vor întreține un dialog pe orice temă, îndeplinind totodată rolurile de „Afirmator” și de „Negator”.
3. Întrerupeți conversațiile și rugați interlocutorii să se schimbe cu rolurile și să continue discuția timp de 2 minute.

Evaluare

Discutați următoarele întrebări:

- Considerați că ați fost ascultat?
- V-a deranjat faptul că partenerul dădea afirmativ sau negativ din cap?
- Ați putea repeta cele spuse de coleg?
- Cum influențează asupra comunicării neconcordanța între limbajul corpului și limbajul verbal?

FULGII DE ZĂPADĂ

Obiectiv - a demonstra că fiecare poate interpreta diferit aceleași instrucțiuni

Vârsta participanților - de la 7 ani

Mărimea grupului - 10-20 persoane

Durata - 20 minute

Materiale - foi A4

Indicații - activitatea poate fi folosită în scopul demonstrării caracterului diferit al oamenilor și pentru a iniția participării în *Educația interculturală*

Desfășurare

1. Rugați patru voluntari să treacă în fața sălii.
2. Repartizați-le câte o foaie și spuneți-le să respecte următoarele reguli:
  - să stea cu ochii închiși pe tot parcursul exercițiului;
  - să nu pună întrebări.
3. După ce voluntarii au închis ochii, dați-le următoarele instrucțiuni:
  - Îndoți foaia în jumătate și rupeți-i colțul drept;
  - Îndoți hârtia în jumătate și rupeți-i colțul drept;
  - Îndoți iarăși foaia și rupeți-i colțul drept.
4. Rugați participanții să deschidă ochii și să desfacă foaia, arătând-o celorlalți.

Evaluare

Discutați următoarele întrebări:

- Care instrucțiuni pot fi interpretate diferit?
- De ce diferiți oameni înțeleg diferit aceleași cuvinte?
- Cum să formulăm o instrucțiune pentru a o face mai clară?

Variante

Puteți include în exercițiu toți participanții, repartizându-le tuturor foi de hârtie.

CHIPURI DIFERITE

Obiectiv - a ajuta participanții să găsească soluții care ar satisface ambele părți implicate într-un conflict

Vârsta participanților - de la 7 ani

Mărimea grupului - 15-25 persoane

Durata - 40-45 minute

Materiale - tablă sau coli mari de hârtie, cretă sau carioca, 3 figuri triste și 3 figuri zâmbărețe tăiate din carton pentru a fi prinse pe tablă (opțional)

Desfășurare

1. Doi participanți sunt rugați să înceneze o situație de conflict, dar fără a ajunge la soluționarea lui.

Exemplu de situație-conflict:

Este recreație și toți elevii se grăbesc să iasă din școală pentru a se juca afară. Doi copii au observat o minge și se grăbesc s-o ia. Cei doi se ceartă când ajung la minge pentru că fiecare vrea să se joace. Primul zice că este a lui, deoarece el primul a găsit-o; cel de-al doilea zice că el a ajuns mai înainte, deci mingea este a lui. Astfel cei doi se ceartă.

2. După prezentarea scenetei, folosind metoda *brainstorming*, participanții vor oferi cât mai multe soluții posibile pentru rezolvarea acestui conflict, fără a analiza deocamdată variantele. Propunerile pot fi înscrise pe tablă sau pe coli mari de hârtie.
3. Când participanții nu mai au idei, ajutați-i să clasifice soluțiile în 3 grupe, folosind simboluri cu figuri triste și figuri care zâmbesc desenate pe colile de hârtie sau fiind prinse pe tablă.

		
a. Soluții în care fiecare persoană primește ceea ce dorește (de exemplu, unul se joacă 10 minute, apoi altul 10 minute).	b. Soluții în care doar o persoană primește ceea ce vrea (de exemplu, unul îl lovește pe celălalt, ia mingea și fuge).	c. Soluții în care nici unul nu primește ceea ce vrea (de exemplu, profesorul ia mingea și le spune copiilor să-și găsească un alt joc).

4. Discutați despre cele 3 tipuri de soluții. Care dintre ele le pare mai bună?

Evaluare

Pentru discuție se propun următoarele întrebări:

- Sunt oare posibile soluțiile în care ambele părți primesc ceea ce vor în toate cazurile? Când nu ar fi posibil?
- Întotdeauna sunt preferabile soluțiile de primul tip?
- Este necesară violența dacă putem soluționa conflictul altfel?

Variații

A. Pentru participanții de vârstă mai mare puteți înlocui figurile cu semnele „+” și „-”.

B. Activitatea poate fi repetată cu diferite situații conflictuale: personale, locale, globale.

ASCULTAREA ACTIVĂ

Obiective - a le forma și dezvolta participanților capacități de ascultare activă

- a învăța participanții să conștientizeze existența unor puncte de vedere diferite de ale lor – moment esențial în comunicare și în soluționarea conflictelor

Vârsta participanților - de la 10 ani (partea I); de la 14 ani (partea II)

Mărimea grupului - 20-25 persoane

Durata - 30 minute

Materiale - copii ale fișei *Ascultarea activă este...* pentru participanții de la 14 ani

Indicație - părțile I și II pot fi efectuate independent una de cealaltă

Desfășurare

Partea I

1. Rugați doi participanți să se ofere voluntari pentru un joc pe roluri. Unul dintre ei (vorbitorul) primește instrucțiunea de a-i povesti celuiilalt (ascultătorului) ceva foarte interesant și important (de exemplu, că a fost invitat la o petrecere, a fost selectat să participe la un concurs, a vizitat un loc istoric etc.), iar acesta din urmă are sarcina de a nu ascultă ce-i spune colegul. El poate arăta aceasta prin diferite modalități: să se întoarcă de la el, să nu-l privească în ochi, să-l întrerupă, să schimbe subiectul etc. Activitatea este exersată timp de 2 minute.

2. După ce au urmărit sceneta, în grupul mare sau pe echipe de 4-5 persoane, spectatorii vor întocmi o listă cu comportamente pe care le-au observat la ascultător. Lista ar putea include date despre contactul vizual, încurajarea vorbitorului, punerea întrebărilor, poziția corpului etc.

3. Jocul pe roluri este repetat de alți doi voluntari, dar, de data aceasta, ascultătorul arată un profund interes față de informația oferită de vorbitor.

4. Spectatorii alcătuiesc o listă de comportamente și pentru al doilea ascultător.

5. Împreună cu animatorul, se compară comportamentele din ambele scenete, discutând despre sentimentele ambelor perechi de actori. Este bine să le explicați participanților în ce constă și de ce este importantă ascultarea activă. Repartizați participanților fișa *Ascultarea activă este...*

Partea II

1. Împărțiți participanții în perechi și lăsați-i să decidă cine dintre ei va fi vorbitor și cine ascultător. Temele pentru discuție pot fi alese de fiecare pereche în mod independent sau pot fi indicate de animator (de exemplu: *Am fost mândru de mine atunci când..., Când voi crește mare aș vrea să fac..., Cred că lumea în care trăim are nevoie de o schimbare și anume...*). Subiectele de discuție pot varia în funcție de vârsta și interesele copiilor.

2. Sarcina ascultătorului este de a aplica în practică cât mai multe abilități de ascultare activă în timp ce emițătorul prezintă informația.

3. După 2 minute de exersare, partenerii se schimbă cu rolurile.

Evaluare

- Cum te-ai simțit în timp ce ascultai activ partenerul?
- Cum îți asculți de obicei interlocutorii?
- Cum te-ai simțit în timp ce ai fost ascultat activ de către partenerul tău?
- Te-a ajutat „ascultarea activă” să înțelegi interlocutorul mai bine ?

Variații

Partea II poate fi realizată în grupuri de 3 persoane: un vorbitor, un ascultător și un observator. În acest caz, fișa *Ascultarea activă este...* se oferă doar observatorului, care își notează comportamentele ascultătorului. Când vorbitorul încheie povestirea sa, observatorul aduce la cunoștință ascultătorului tehnicile ascultării active folosite sau nu de el în timpul jocului. Participanții se pot schimba cu rolurile, astfel încât fiecare să fie și vorbitor, și ascultător, și observator.

Fișa ASCULTAREA ACTIVĂ ESTE...

Câteva „secrete” care facilitează comunicarea:

- 1) Climatul confortabil.
- 2) Corpul întors spre interlocutor, postura relaxată, dar care trădează interes.
- 3) Contactul vizual direct, dar nu exagerat: privirea fixă este percepută ca fiind agresivă.
- 4) Semnalele verbale („Da, te înțeleg...”, „Sunt de acord cu tine...”, „Am trecut și eu prin asta...”) și nonverbale (încuviințarea din cap, zâmbetul încurajator, mângâierea pe umăr etc.) care atestă ascultarea și înțelegerea mesajului.
- 5) *Feedback*-ul constructiv – prin intermediul comentariilor și nu a criticilor – care începe cu aspectele pozitive, este concret și se referă mai degrabă la anumite comportamente ce pot fi schimbate și nu la trăsăturile personale.

Pentru a asculta activ, este necesar să folosești două tehnici importante: reflectarea și punerea întrebărilor.

Reflectarea

Reflectând, îl facem pe vorbitor să înțeleagă că ascultăm ceea ce spune și verificăm dacă am înțeles exact ceea ce vrea el să ne zică. Reflectarea reprezintă redarea acțiunilor partenerului printr-o manieră proprie. Când reflectezi:

- 1) Parafrazează (repetă) cu cuvintele tale ceea ce spune vorbitorul, folosind fraze ca: „Deci ceea ce spunei ar fi că...”, „Doriți să spunei că...”, „Cu alte cuvinte...” etc.
- 2) Exprimă ceea ce presupui că crede interlocutorul, folosind propriile cuvinte: „Deci, crezi că ar fi bine să...”, „Probabil, crezi că dacă ..., atunci...” etc.
- 3) Expune ceea ce simte interlocutorul utilizând expresiile tale: „Se pare că ești fericit acum că ai rezolvat problema...”, „Îmi dau seama că ești confuz în ce privește...” etc.

Punerea întrebărilor

Acest aspect important al ascultării active este menit să încurajeze obținerea unor informații mai complete și să deblocheze comunicarea. Întrebările trebuie formulate atent, pentru a nu semăna cu un interogatoriu sau a face presiuni asupra interlocutorului. Nu există o rețetă despre cum se pun întrebările. Există mai multe tipuri de întrebări:

1) Întrebări deschise – cele care oferă persoanei chestionate cea mai mare libertate de răspuns, de exemplu: „Ce părere ai despre...”, „Poți să-mi povestești mai detaliat despre...”, „Ce crezi tu despre problema...”

2) Întrebarea cu răspuns închis – atunci când persoana chestionată are un singur răspuns posibil, de exemplu: „Câți ani ai?”, „Unde te duci?” etc.

3) Întrebarea bipolară – atunci când se poate răspunde prin „Da” sau „Nu”. În cazul când persoana nu cunoaște răspunsul, poate spune „Nu știu”. De exemplu: „Ai mâncat la prânz?”, „Pământul este rotund?”, „Ți-ai făcut temele?” etc.

4) Întrebări cu răspuns sugerat – atunci când persoana primește indicații în legătură cu forma sau conținutul răspunsului. Ele ghidează persoana către anumite răspunsuri. De obicei, aceste întrebări încep cu o negație: „Nu-i așa că...”, „N-ar fi mai bine să...”, „Nu credeți că...”

Abilități de a pune întrebări:

- acordați câte o singură întrebare;
- formulați întrebările clar și concis;
- puneți mai multe întrebări deschise;
- dați-i interlocutorului timp suficient pentru a formula răspunsul;
- păstrați un moment tăcerea pentru ca vorbitorul să se poată gândi și să ofere mai multe informații.

SCAUNELE

Obiective - a arăta participanților cum pot face față unui conflict, transformându-l într-un proces de cooperare
- a ajuta participanții să înțeleagă noțiunea de *diferență culturală*

Vârsta participanților - de la 10 ani

Mărimea grupului - 25-30 persoane

Durata - 25-30 minute

Materiale - scaune
- fișe *Instrucțiuni pentru participanți*

Desfășurare

1. Explicați participanților importanța acestui exercițiu referindu-vă la obiectivele lui.
2. Împărtășiți fiecărui participant câte o fișă cu un tip de instrucțiuni. Spuneți-le să țină în secret conținutul fișei.
3. Anunțați începerea exercițiului și spuneți participanților să urmeze instrucțiunile primite, fără a se consulta cu colegii.

Evaluare

Evaluarea activității se efectuează punându-se accent pe soluționarea non-violentă a conflictelor. Instrucțiunile primite nu pot fi realizate decât cooperând cu persoanele ce au instrucțiuni asemănătoare.

Sunt posibile mai multe soluții, de exemplu:

- Angajarea tuturor scaunelor în formă de cerc între ușă și fereastră.
- Plasarea consecutivă a scaunelor întâi în cerc, apoi la fereastră, pe urmă lângă ușă.
- Nerespectarea condițiilor exercițiului prin punerea a 1/3 din scaune la fereastră, 1/3 la perete și 1/3 în cerc.
- Nerespectarea totală a instrucțiunilor.

Fișa INSTRUCȚIUNI PENTRU PARTICIPANȚI

Fișa 1

Aranjează toate scaunele din încăperea în cerc. Ai 15 minute.

Fișa 2

Aranjează toate scaunele lângă ușă. Ai 15 minute.

Fișa 3

Aranjează toate scaunele lângă fereastră. Ai 15 minute.

CORONIȚE DE HÂRTIE

Obiectiv - a explora căile de comunicare nonverbală

Vârsta participanților - de la 10 ani

Mărimea grupului - 10-30 persoane

Durata - 20 minute

Materiale - carioca, hârtie, clei sau clame, scaune

Desfășurare

1. Pregătiți coronițe de hârtie pentru fiecare participant. Pe fiecare coroniță scrieți cu litere mari o dispoziție sau atitudine (de exemplu, vesel, trist, plângăreț).
2. Puneți pe capul fiecărui participant câte o coroniță, dar asigurați-vă ca persoana să nu vadă ce este scris pe coronița sa.
3. Aranjați participanții într-un cerc și rugați-i să-și imagineze că vor merge la o petrecere, dar trebuie să discute din timp despre locul unde o vor organiza, cine și ce va aduce, cum vor decora sala etc.
4. Spuneți-le să se comporte unul cu celălalt conform celor scrise pe coronița persoanei din față, dar să nu spună ce cuvânt anume este scris.

Evaluare

Întrebați participanții:

- V-ați dat seama ce este scris pe coroniță?
- Cum v-ați dat seama?
- V-a afectat felul în care ceilalți vi se adresau?
- Ce vă spunea limbajul nonverbal al interlocutorilor?

ADEVĂR ȘI MINCIUNĂ

Obiective - a înțelege comunicarea nonverbală

Vârsta participanților - de la 10 ani

Mărimea grupului - 10-30 persoane

Durata - 20 minute

Materiale - 4 fișe pentru a scrie *Instrucțiunile personale*

Indicație - activitatea poate fi aplicată și pentru a iniția participării în tema *Interculturalitate*

Desfășurare

1. Rugați patru persoane să se ofere voluntari și repartizați la două din ele instrucțiunea **A** și la altele două, instrucțiunea **B**. Spuneți-le că nu au voie să dezvăluie informația de pe fișă, ci doar să o execute întocmai.
2. După ce voluntarii au îndeplinit instrucțiunile de pe fișe, rugați ceilalți participanți să-și dea seama dacă istoriile ascultate sunt adevărate sau false. Se admite punerea întrebărilor clarificatoare pentru a decide cine minte și cine spune adevărul. Cum au ajuns la concluzia dată?

Evaluare

Discutați despre diferențele culturale în folosirea limbajului nonverbal. De exemplu, care sunt semnele nonverbale ce ne arată ca interlocutorul minte (roșirea, evitarea contactului vizual, frământarea mâinilor etc.).

Discutați despre problemele ce pot apărea în comunicarea interpersonală pe baza percepției diferite a lucrurilor.

Fișa INSTRUCȚIUNI PERSONALE

A (Nu arăta la nimeni). Pentru ca membrii grupului să te cunoască mai bine va trebui să le povestești ceva interesant despre tine timp de 2 minute. Tot ce vei spune trebuie să fie adevărat. Poți povesti despre viața ta de zi cu zi, despre familia și interesele tale etc. După ce vei vorbi, ți se vor pune întrebări la care va trebui să răspunzi cât se poate de sincer.

B (Nu arăta la nimeni). Pentru ca membrii grupului să te cunoască mai bine, va trebui să le povestești ceva interesant despre tine timp de 2 minute. Tot ce vei spune trebuie să fie fals. Poți inventa lucruri legate de trecutul tău, familia, interesele tale etc. După ce vei vorbi, ți se vor pune întrebări în legătură cu care ai voie să minți, dar așa ca auditoriul să te creadă.

OBIECTUL BIZAR

Obiective - a învăța copiii să respecte diferențele individuale umane
- a ajuta membrii unui grup să utilizeze mai eficient limbajul nonverbal

Vârsta participanților - de la 7 ani

Mărimea grupului - 15-25 persoane

Durata - 40 minute

Materiale - hârtie, carton, veselă de unică folosință din plastic, etichete, clei, scotch, cutiuțe, pixuri, carioca, oricare alte materiale pentru crearea unui obiect original

Desfășurare

1. Împărțiți participanții în grupuri de 5-6 elevi. Repartizați fiecărui grup câte un set din materialele necesare.
2. Spuneți participanților că scopul activității este ca fiecare grup să construiască un obiect cât mai original timp de 15 minute. Ei pot confecționa orice, dar nu au voie să folosească alte obiecte decât cele permise și trebuie să respecte două reguli:
  - a) pe parcursul întregii activități participanții nu au dreptul să vorbească, să-și scrie mesaje sau să folosească limbajul semnelor;
  - b) nu se discută ce fel de obiect se va construi.
3. Când timpul expiră, participanții discută în echipă despre lucrul realizat și fiecareia i se oferă posibilitatea să-și expună părerea referitor la obiectul confecționat.
4. Un reprezentant al fiecărui grup prezintă obiectul grupului mare, explicând ce au încercat să confecționeze.

Evaluare

- Cum v-ați simțit construind obiectul fără a avea posibilitatea de a comunica?
- Care este rolul și importanța comunicării?
- Care este semnificația acestei activități?
- Ce ați învățat în baza acestei activități?

TELEFONUL STRICAT

Obiective - a ajuta participanții să înțeleagă de ce este necesar a asculta atent interlocutorul
- a învăța participanții cum să-și cultive și să-și amelioreze abilitățile de ascultare activă
- a explica cele două tipuri de ascultare: reflexivă și nonreflexivă

Vârsta participanților - de la 8 ani

Mărimea grupului - 15-20 persoane

Durata - 20 minute

Materiale - copii ale fișelor nr.1, 2 și 3 pentru fiecare participant

Desfășurare

1. Aranjați participanții într-un rând sau în cerc.
2. Spuneți la ureche primului copil din rând sau celui care stă alături o propoziție la care v-ați gândit din timp (de exemplu, „Vecinul meu are un câine, pe nume Grivei, care vine în grădina noastră și strivește florile plantate de soția mea”. Aveți grijă ca ceilalți să nu audă ce îi șoptiți. Copilul trebuie să transmită propoziția următorului participant și așa mai departe. Când mesajul a fost transmis ultimului participant, acesta va rosti cu voce tare ceea ce a auzit.

Evaluare

- De obicei propoziția finală diferă mult de cea inițială. De ce?
- Care sunt factorii ce împiedică transmiterea exactă a mesajului inițial?
- Ce înseamnă a asculta atent?
- Ce este ascultarea activă?

Variante

Pentru participanții de vârstă mai mare:

- Repartizați fiecărui participant fișa nr. 1 și explicați-le ce înseamnă a asculta activ.
- Repartizați tuturor feșele nr. 2 și 3 și explicați-le ce este ascultarea reflexivă și nonreflexivă.

Ascultarea reflexivă are loc atunci când ascultătorul folosește *feedback*-ul pentru a verifica dacă ceea ce a înțeles este corect.

Ascultarea nonreflexivă are loc atunci când se folosesc întrebări și răspunsuri care încurajează vorbitorul să explice mai detaliat informația pentru ca ascultătorul să o înțeleagă mai bine.

Fișele Nr. 1, 2, 3

Fișa nr. 1

- Nu vorbi
- Nu judeca, este ușor să critici
- Fii atent și nu întrerupe
- Ascultă pentru a înțelege, dar nu pentru a critica
- Pune întrebări care te vor ajuta să înțelegi mai bine situația

Fișa nr. 2

- 1) Pune întrebări:
  - „Ce vrei să spui?”
  - „Cum te-ai simțit?”
  - „Nu pricep, poți să-mi explici?”
- 2) Parafrazează:
  - „Am înțeles că...”
  - „Vrei să spui...”
  - „Deci, tu asta vrei să spui...”
- 3) Reflectează sentimentele:
  - „Să înțeleg că ești foarte frustrat din cauza că...”
  - „Am impresia că ești supărat deoarece...”
- 4) Rezumați mesajul:
  - „Să recapitulăm ceea ce am discutat...”
  - „Stai să-ți spun ce am înțeles din discuția noastră...”

Fișa nr. 3

În cadrul ascultării **nonreflexive** se folosesc întrebări și răspunsuri neutre. Răspunsurile au menirea de a-l încuraja pe cel care vorbește, iar cel care ascultă va avea posibilitatea să înțeleagă mai bine situația expusă.

- 1) Nu-l judeca pe cel care vorbește
- 2) Creează un climat psihologic favorabil discuției
- 3) Exemple de răspunsuri nonreflexive:
  - „Chiar? Mi-ar plăcea să aud și ceva despre ...”
  - „Oh, îmi închipui...”
  - „Continuă, eu te ascult...”
  - „Interesant...”
- 4) Ascultarea nonreflexivă ajută atunci când:
  - Unei persoane îi este frică să se destăinuie sau să-și expună problema;
  - Când o persoană este jenată de ceea ce simte sau crede.

SITUAȚII CONFLICTUALE

Obiective - a revedea noțiunile de „pace” și „conflict”
- a ajuta participanții să înțeleagă că nu toate conflictele implică violență fizică
- a-i familiariza cu conceptele de „pace negativă”, „pace pozitivă” și „violență structurală”

Vârsta participanților - de la 11 ani

Mărimea grupului - 15-20 persoane

Durata - 45-50 minute

Materiale - copii ale fișelor *Situații conflictuale* pentru fiecare grup

Desfășurare

1. Împărțiți participanții în grupuri a câte 3 persoane.
2. Repartizați fiecărui grup câte o situație conflictuală și oferiți-le timp să o citească și să găsească o soluție cât mai reală pentru a o rezolva.
3. Propuneți participanților să discute următoarele întrebări pentru fiecare situație:
  - a. Această povestire conține anumite elemente pacifiste, care sunt ele?
  - b. În povestirea dată sunt prezente elemente de conflict sau de violență?
  - c. Conflictul din povestire reprezintă violența fizică?
  - d. A fost cineva influențat de anumite atitudini culturale, valorice sau sociale?
4. Uniți câte două grupuri cu diferite situații conflictuale și lăsați-le să-și prezinte unul altuia situațiile conflictuale și soluțiile găsite, iar apoi să determine și să discute elementele de pace și de conflict prezente în ambele povestiri.
5. Explicați participanților termenii *pace negativă*, *pace pozitivă*, *violență structurală* și determinați unde se reflectă aceste noțiuni în situațiile conflictuale propuse.

Evaluare

- Ați observat vreodată existența păcii pozitive și a celei negative în școală, comunitate, țară?
- Cineva din voi sau din cunoștințele voastre a fost cândva obiectul violenței structurale?
- Ce influență au prejudecățile și lipsa de justiție asupra conflictelor?

Variante

1. Sarcina grupurilor poate fi alcătuirea a două variante de final posibil pentru fiecare istorie – una pacifistă și una violentă. Care final vă place mai mult? Care este preferabil?
2. După realizarea activității, participanții pot elabora definiția proprie a păcii și a conflictului.

Fișa *SITUAȚII CONFLICTUALE*

(1)

Maria este o femeie de 70 de ani care a lucrat în calitate de îngrijitoare de spații la o școală din oraș. Ea ar dori să lucreze mai departe, deoarece are nevoie de bani. Directorul școlii nu o mai primește la lucru, motivând că oamenilor de vârsta ei nu li se mai permite să lucreze.

Maria locuiește într-un cartier foarte îndepărtat și periculos, uneori îi este frică chiar să meargă până la magazin după produse alimentare. Desigur, Maria și-ar dori să treacă într-un alt cartier, dar nu-și poate permite un apartament mai scump.

Maria este vizitată de copiii și de nepoții săi, dar totuși ar dori să poată ieși din apartament ca să-și viziteze prietenele. Deci, Maria a hotărât...

(2)

De curând Petru a împlinit 14 ani. El are handicap locomotor și din această cauză se poate deplasa doar în scaunul cu roțile. Cu toate acestea, el are foarte mulți prieteni care îl înțeleg și sunt alături de el la nevoie. Blocul în care locuiește Petru dispune de anumite facilități (construcții) care îi favorizează deplasarea în scaunul cu roțile. La școală este aceeași situație, băiatul dispune de tot ceea ce are nevoie.

Într-o zi clasa lui Petru a hotărât să meargă la teatru. Băiatul a mers cu ei, dar, când au ajuns acolo, au văzut că Petru nu va putea intra cu ei, deoarece treptele de la intrare nu erau prevăzute pentru persoanele ce se deplasează în scaunul cu roțile.

Directorul teatrului a spus că regretă, dar nu poate face nimic. Așa că prietenii lui Petru au hotărât...

(3)

Victor este un elev de culoare. În școala la care merge sunt adolescenți de diferite rase și naționalități. Multor elevi ai acestei școli nu le place ideea de a învăța cu colegi de culoare, iar orarul școlii nu prevede nici o disciplină care ar explica tinerilor diferențele interculturale.

Într-o zi când Victor pleca la ore, doi elevi „albi” l-au numit cu un nume rasist. Victor a mers la profesorul său și i-a povestit incidentul, dar acesta i-a spus că nu poate să-l ajute cu nimic, de vreme ce n-a fost bătaie. Profesorul l-a sfătuit pe Victor să nu ia în seamă insultele, iar dacă va apărea ceva mai grav să raporteze administrației.

Victor a rămas foarte nemulțumit în urma acestei discuții și a hotărât...

ARTĂ ÎN FRAGMENTE

Obiective - a demonstra barierele care apar în timpul îmbinării metodei scrise și a celei vizuale de comunicare
- a urmări denaturarea mesajului care este transmis receptorului prin mai multe surse

Vârsta participanților - de la 12 ani

Mărimea grupului - 10-20 persoane

Durata - 30 minute

Materiale - foi, carioca sau creioane

Desfășurare

1. Rugați participanții să se așeze în cerc. Oferiți fiecăruia câte o foaie și rugați-i să deseneze în partea de sus un desen mic, iar pe marginea de jos a foii să-și scrie numele.
2. Spuneți-le să transmită foaia vecinului din dreapta.
3. Acesta va nota descrierea sub desen și va împături foaia în așa fel încât să se vadă doar descrierea, iar apoi va transmite foaia vecinului său din dreapta.
4. Acesta, la rândul său, va desena mai jos un alt desen, după descrierea făcută, la fel împăturind foia încât numai desenul să poată fi văzut și transmite foaia mai departe. Procedura continuă până când foaia ajunge la fiecare.
5. Participanții desfac foile și compară desenele cu imaginea inițială.

Evaluare

Se discută pe baza diferenței dintre desene.

CU FAȚA LA SPATE

Obiective - a ajuta participanții să înțeleagă necesitatea unei comunicări eficiente

Vârsta participanților - de la 12 ani

Mărimea grupului - 10-30 persoane

Durata - 30 minute

Materiale - scaune pentru fiecare participant

Desfășurare

1. Rugați participanții să se grupeze câte doi și fiecare pereche să se așeze pe scaune unul cu fața la spatele celuilalt.
2. Anunțați participanții că nu au voie să se întoarcă la partenerul din spate sau să se apropie de cel din față.
3. Rugați participanții să discute unul cu celălalt timp de două minute.

Evaluare

Discutați activitatea în grupul mare. Puteți întreba persoanele care au stat în spate cum se simțeau când încercau să inițieze o discuție cu partenerul lor, iar pe cei care au stat în față cum se simțeau în timpul discuției.

CLASIFICAREA CONFLICTELOR

Obiectiv - a ajuta elevii să înțeleagă cauzele apariției conflictelor

Vârsta participanților - de la 12 ani

Mărimea grupului - 20-25 persoane

Durata - 45-50 minute

Materiale - setul de imagini *Definirea păcii și a conflictului*
- foi de hârtie pentru fiecare echipă
- tablă
- cretă sau carioca

Desfășurare

1. Împărțiți participanții în echipe de câte patru persoane.
2. Repartizați fiecărui grup câte o foaie de hârtie.
3. Rugați participanții să scrie câte 5 conflicte – acestea pot fi conflicte în care ei au fost implicați nemijlocit sau situații conflictuale despre care doar au auzit, pot fi conflicte ce au apărut în școală, în grupul lor de prieteni, acasă, în societate. Poate fi folosit setul cu imaginile *Definirea păcii și a conflictului* pentru a avea exemple de diferite tipuri de conflicte.
4. Când toți membrii grupului mic au notat conflictele, participanții le citesc unul altuia și încearcă să găsească ceva comun între aceste situații. Apoi rugați-i să elaboreze anumite categorii în care ele s-ar încadra și să le numească așa cum consideră ei de cuviință.
5. Reconstituiți grupul mare și discutați categoriile rezultate, prezentând câte un exemplu din fiecare categorie.
6. Notați cuvintele „lucruri”, „sentimente”, „idei”. Precizați menirea acestor categorii și cum pot fi ele folosite la clasificarea conflictelor. Termenii pot fi explicați astfel:
  - Conflictele care au la bază **lucruri** pot apărea atunci când două sau mai multe persoane (părți) doresc același lucru, nu neapărat material.
  - Conflictele care au la bază **sentimente** provin din necesitatea oamenilor de a avea prieteni, de a fi iubiți, stimați, de a se simți siguri pe sine și pe propriile forțe, de a avea un statut social, a se bucura de atenție sau admirație. Oricine are asemenea necesități. Conflictele pot apărea atunci când sentimentele personale sunt rănite, negate sau neglijate.
  - Conflicte care au la bază **idei** decurg din gândurile și valorile unei persoane, ale unui grup de oameni sau chiar ale unei țări. Acestea deseori apar din cauza religiei, tradițiilor culturale și a sistemelor politice, dar pot fi și de ordin strict personal.
8. Rugați participanții să revizuiască conflictele clasificate prima dată, lucrând în aceleași grupuri mici, și să încerce să le clasifice din nou, de data aceasta după criteriile propuse mai sus: „lucruri”, „sentimente”, „idei”. Unele conflicte conțin două sau chiar pe toate trei din aceste elemente și este posibil ca unele situații să fie înscrise în două sau chiar trei categorii, iar altele să nu apară în nici o categorie.

Evaluare

Analizați activitatea, conducându-vă de următoarele puncte:

- Comparați clasificarea elaborată de participanți cu cea propusă mai sus. Care sunt diferențele / asemănările?
- Dacă cunoașteți în care categorie se încadrează conflictul, îl puteți soluționa mai ușor? Cum?

Variante

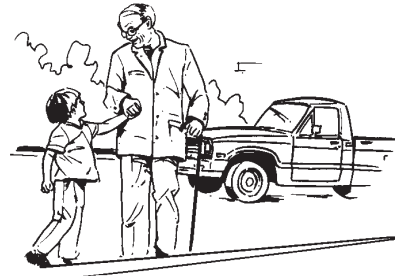
Puteți folosi și alte clasificări ale conflictelor, în dependență de vârsta medie a grupului:

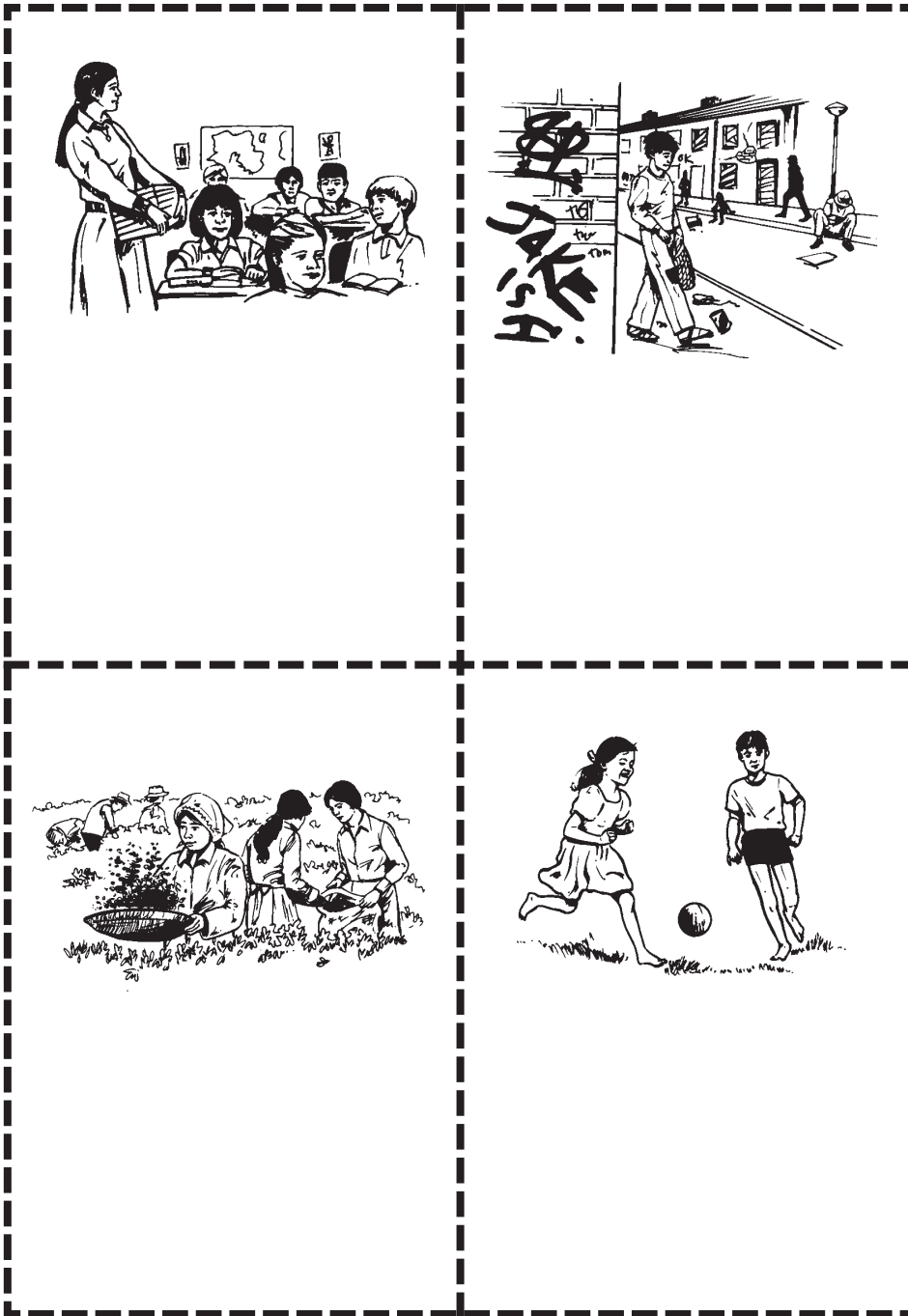
- Simplu / complicat de rezolvat
- Violent / nonviolent
- Important / neimportant
- Intrapersonal / interpersonal
- În interiorul unui grup / între două sau mai multe grupuri

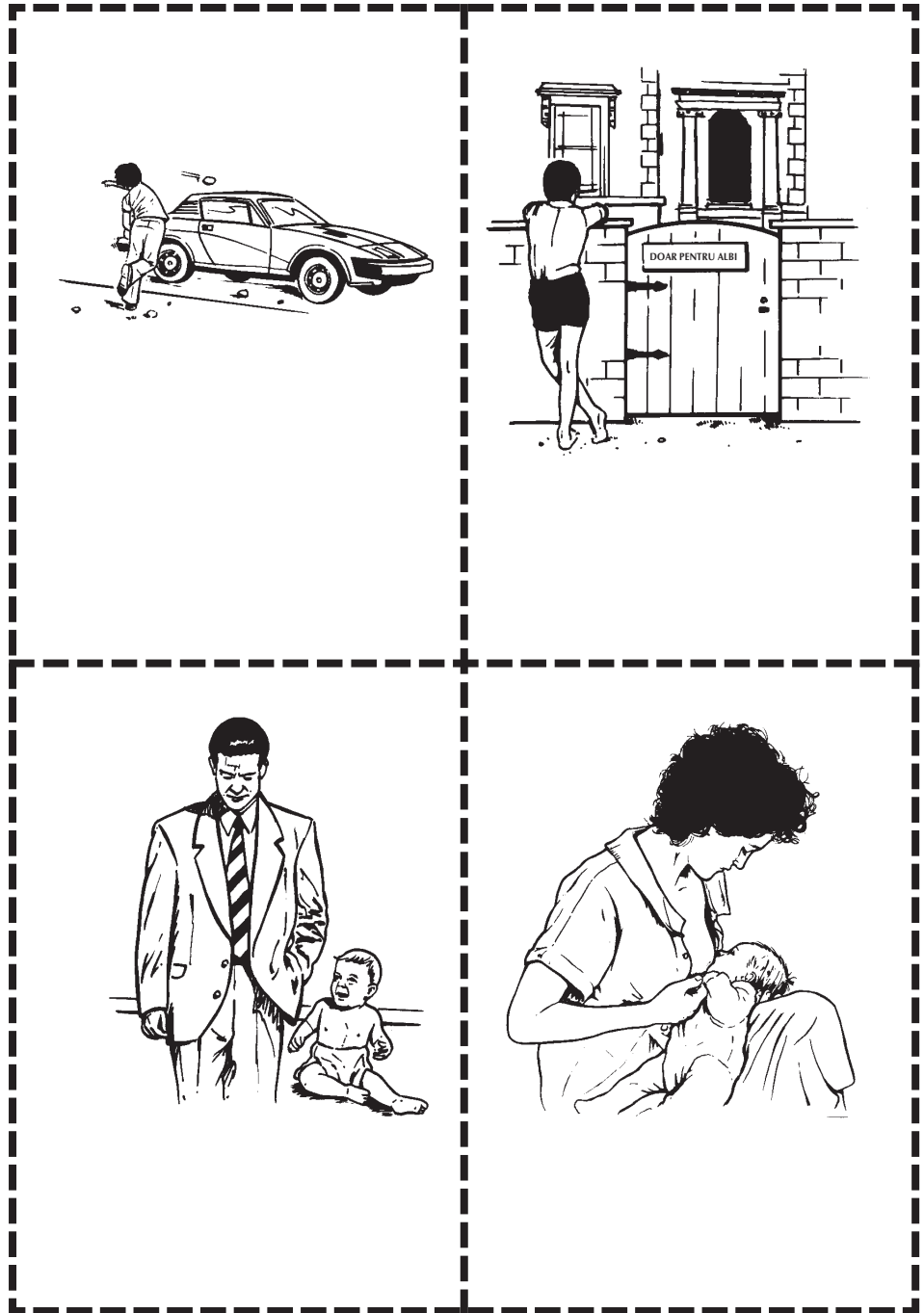

Fișe **DEFINIREA PĂCII ȘI A CONFLICTULUI**

CONFLICTUL DIN JURUL NOSTRU

Obiective - a sensibiliza participanții privitor la conflicte, în special la cele care sunt soluționate cu violență
- a încuraja participanții să reflecteze asupra stereotipurilor de gen existente în societate

Vârsta participanților - de la 12 ani

Mărimea grupului - 20-25 persoane

Durata - 20-30 minute

Materiale - copii ale chestionarului *Conflictele din jurul nostru* pentru fiecare participant

Desfășurare

1. Repartizați fișa *Conflictele din jurul nostru* fiecărui participant.
2. Propuneți-le să selecteze din programele TV pe care le urmăresc pe cele care abordează sau conțin situații conflictuale, apoi să răspundă în scris la întrebările din chestionar.
3. După ce fiecare a completat fișa, ajutați participanții să le grupeze după anumite criterii. Criteriile pot fi stabilite pe baza următoarelor întrebări:
  - Ce tipuri de conflicte s-au înregistrat cel mai des?
  - Cine se implică mai des în conflicte, femeile sau bărbații?
  - În ce tip de conflicte se implică femeile mai des? Dar bărbații?
  - S-a întâmplat ca într-un conflict să fie implicate persoane ce aparțin diferitelor rase / grupuri etnice?
  - Câte procente din conflictele arătate la TV se soluționează prin violență?
  - Cum considerați, de ce violența este frecvent prezentă pe ecranele TV?

Variante

Dacă participanții nu urmăresc emisiuni TV, puteți folosi acest exercițiu pe baza revistelor pentru tineret. Ideal ar fi dacă ambele surse de prezentare a conflictelor (TV și presa) ar fi comparate.

CHESTIONARUL
CONFLICTELE DIN JURUL NOSTRU

Denumirea emisiunii TV / revistei / filmului _____

_____

Cine a fost implicat în conflict? _____

_____

Ce a stat la baza conflictului? _____

_____

Care sunt cerințele unei părți? _____

_____

Care sunt cerințele celeilalte părți? _____

_____

Cum a fost soluționat conflictul? _____

_____

Ambele părți au primit ceea ce doreau? _____

Ce părere aveți despre metoda prin care a fost soluționat acest conflict?

_____

Credeți că este reală o atare soluție? _____

Dacă conflictul a fost rezolvat prin violență, propuneți o altă soluție:

_____

Ce părere aveți despre această emisiune TV / revistă / film?

_____

_____

CREATORI ȘI DESENATORI

Obiective - a le oferi participanților posibilitatea de a exersa *feedback*-ul
- a consolida cunoștințele participanților despre comunicare și barierele ei

Vârsta participanților - de la 12 ani

Mărimea grupului - 10-20 persoane

Durata - 20-30 minute

Materiale - scaune pentru fiecare participant, foi de desen, pixuri

Desfășurare

1. Aranjați scaunele din sală într-o linie dreaptă, unul cu spatele la celălalt, lăsând, dacă este posibil, puțină distanță între perechi.
2. Rugați participanții să se așeze pe scaune, astfel ca fiecare din ei să aibă un coleg la spate.
3. Spuneți-le participanților că toți cei situați de o parte a liniei vor fi creatori, iar cei de la spatele lor vor fi desenatori.
4. Dați-le creatorilor instrucțiunea să deseneze ceva, un obiect sau o figură oarecare.
5. În continuare fiecare creator trebuie să-i ajute desenatorului său să reproducă aceeași imagine. Pentru aceasta creatorul îi va explica desenatorului creația sa, folosind doar figuri geometrice și fără a numi obiectul propriu-zis. Dacă, de exemplu, creatorul a schițat un soare, el va transmite desenatorului imaginea sa, spunând următoarele: „Desenează o circumferință. De pe marginile ei trasează niște linii spre marginile foii. Unele linii fă-le mai scurte, altele mai lungi. Colorează circumferința”. Desenatorul nu are voie să-i pună nici o întrebare creatorului.
6. Schimbați participanții cu rolurile. De data aceasta sarcina creatorilor este să deseneze un alt desen și să-l transmită desenatorului de asemenea folosind pentru explicații figuri geometrice. De data aceasta desenatorul are voie să pună întrebări clarificatoare. De exemplu: „Unde trebuie să fie desenat cercul? Este mare sau mic? De unde vin dreptele de care îmi spui? Cât de lungi sunt?”

Evaluare

Lăsați participanții să compare desenele.

- Care desen este mai reușit, cel efectuat prima dată ori a doua? Cum considerați, de ce?
- La ce ne ajută întrebările clarificatoare?
- Care este importanța *feedback*-ului?

VECINII

Obiective - a dezvolta participanților abilități empatice
- a-i ajuta să se identifice cu una din părțile implicate în conflict pentru a-i înțelege punctul de vedere

Vârsta participanților - de la 12 ani

Mărimea grupului - 25-30 persoane

Durata - 40-45 minute

Desfășurare

1. Împărțiți participanții în echipe a câte 5-6 persoane.
2. Propuneți-le următoarea situație conflictuală: „Un locatar are un câine care aleargă prin grădina vecinului și-i strivește toate florile. Fiul vecinului ascultă muzică până noaptea târziu. Ambii vecini sunt foarte furioși”.
3. Sarcina echipelor este să găsească o cale de a soluționa conflictul vecinilor și de a-l prezenta în formă de joc pe roluri. Oferiți echipelor câteva minute pentru a se pregăti.
4. Rugați fiecare echipă să prezinte soluția pe care a găsit-o.
5. Reuniți grupul mare. Discutați împreună cu participanții soluțiile prezentate de către grupurile mici, evidențiind și argumentând avantajele și dezavantajele soluțiilor propuse.
6. Prezentați participanților un model de soluționare a conflictelor:
  - I. **Separați problema de persoană**, încercați să nu fiți orbiți de furie, ci să căutați motivele pentru care cineva se comportă astfel. Aceasta vă va ajuta să înțelegeți necesitățile celeilalte persoane și să le expuneți pe ale dvs.
  - II. **Străduiți-vă să înțelegeți necesitățile celeilalte persoane**, astfel ca ea să înțeleagă că doriți să o ajutați. Ca reacție de răspuns va apărea dorința reciprocă de a vă ajuta. În acest fel ambii veți fi mai dispuși să soluționați conflictul apărut.
  - III. Odată ce ambii sunteți predispuși să soluționați conflictul, nu rămâne decât **să găsiți modalitatea** prin care o veți face.

Evaluare

Discutați în grupul mare modelul de soluționare a conflictelor propus mai sus. Dacă participanții acceptă acest model, cum îl vor putea aplica în practică?

Variante

Pentru a verifica dacă participanții au însușit modelul, puteți să le propuneți o altă situație conflictuală, dar pe care ei va trebui să o soluționeze conform modelului prezentat anterior.

ȘIRETURILE

Obiectiv - a explica inconvenientele comunicării unidimensionale

Vârsta participanților - de la 13 ani

Mărimea grupului - 15-30 persoane

Durata - 15-20 minute

Materiale - pantofi cu șireturi, scaune

Desfășurare

1. Împărțiți participanții în grupuri a câte trei persoane și rugați membrii să decidă cine dintre ei se va descălța de pantof, cine va fi instructor și cine observator.
2. Rugați persoana cu pantoful să se așeze la spatele instructorului, iar observatorul să stea într-o parte pentru a-i fi comod să observe.
3. „Șiretarul” trebuie să-și dezlege complet șireturile, iar apoi este obligat să urmeze întocmai, fără a pune întrebări, instrucțiunile orale ale instructorului pentru a lega șireturile la loc. Observatorul va avea grijă ca ceilalți doi să nu se privească, să nu utilizeze gesturile etc.
4. Examinați rezultatul și rugați observatorul să prezinte un raport despre efectuarea exercițiului.

Evaluare

Începând cu instructorul, întrebați și ceilalți membri ai triadelor cum s-au simțit în timpul activității.

TRANSMITE DESENUL

Obiectiv - a examina deteriorarea mesajului în timpul comunicării

Vârsta participanților - de la 13 ani

Mărimea grupului - 15-30 persoane

Durata - 10-15 minute

Materiale - foi A3
- carioca

Indicație - activitatea poate fi aplicată și la tema formarea prejudecăților, stereotipurilor, apariția bârfelor

Desfășurare

1. Desenați o imagine simplă pe o foaie A3 (de exemplu, o casă, un pom de Anul Nou, o omidă sau un fluture) de așa mărime, încât toți participanții să o poată vedea.
2. Rugați cinci voluntari să părăsească sala. Arătați desenul celor care au rămas.
3. Chemați în sală pe unul dintre voluntari și arătați-i desenul.
4. Acoperiți desenul sau puneți-l cu fața în jos pe masă.
5. Chemați un al doilea voluntar în sală. Primul îi va descrie celui de-al doilea desenul, dar fără a rosti denumirea obiectului reprezentat. Al doilea îl va descrie celui de-al treilea, iar acesta – celui de-al patrulea.
6. Chemați al cincilea voluntar și rugați-l pe al patrulea să-i descrie imaginea, după care al cincilea va desena obiectul conform descrierii.
7. Arătați ambele desene grupului și discutați diferențele dintre ele.

Evaluare

Discutați despre cele întâmplate în timpul exercițiului.

OPINII

Obiective - a stimula participanții să reflecteze asupra existenței și aplicării violenței
- a încuraja căutarea altor perspective, înțelegerea și utilizarea lor în soluționarea conflictelor

Vârsta participanților - de la 14 ani

Mărimea grupului - 20-30 persoane

Durata - 20-30 minute

Materiale - scaune pentru fiecare participant, fișe de carton, pixuri, tablă sau coli mari de hârtie, cretă sau carioca

Desfășurare:

1. Repartizați fiecărui participant câte o fișă și un pix.
2. Dați citire următorului moto: „Folosirea violenței este justificată dacă aduce pace”.
3. Oferiți-le participanților un minut pentru a-și determina opinia referitor la afirmația citită.
4. Scrieți următoarele cinci variante posibile pe tablă:
  - *Sunt total de acord*
  - *Sunt de acord*
  - *Nu sunt sigur*
  - *Nu sunt de acord*
  - *Categoric nu sunt de acord*
5. Rugați participanții să aleagă una din aceste poziții care corespunde opiniei lor și să o scrie pe fișa primită (de exemplu, dacă cineva este de acord cu moto-ul citit, va scrie pe fișa sa *Sunt de acord*). Anunțați participanții că pe parcursul întregii activități ei au dreptul să ștergă cele scrise pe fișă și să scrie altceva, dacă punctul lor de vedere s-a schimbat.
6. Propuneți-le participanților să găsească printre colegi o persoană care are scris pe fișă același răspuns și să discute atitudinea lor timp de 2-3 minute.
7. Odată ce timpul a expirat, fiecare se apropie de un coleg care are scris pe fișă un punct de vedere apropiat de al său (de exemplu, *Sunt total de acord* și *Sunt de acord* sau *Nu sunt sigur* și *Nu sunt de acord*). Lăsați participanții să discute 2-3 minute.
8. În continuare, rugați participanții să găsească o persoană a cărei punct de vedere diferă puțin sau total de ceea ce cred ei. Acordați 2-3 minute pentru discuții.
9. Spuneți-le participanților să regăsească prima persoană cu care au discutat și să vadă dacă cineva dintre ei și-a schimbat sau nu atitudinea.
10. Reuniți grupul mare pentru a discuta pozițiile opuse (*Sunt de acord* și *Nu sunt de acord*) și pentru a-și exprima opinia referitor la desfășurarea activității.

Evaluare

Discutați următoarele aspecte:

- Și-a schimbat cineva opinia după discuția cu colegii?
- Ce factor a influențat schimbarea opiniei?
- Ce factor v-a întărit poziția pe care vă aflați?
- Ce ați învățat de la colegi?

Variante

Activitatea poate fi repetată, schimbând afirmațiile pentru discuție:

- 1) „Lumea va fi mai bună, dacă vor fi eliminate toate conflictele”
- 2) „Este în natura umană de a fi violent”
- 3) „Confectionarea jucăriilor „de război” trebuie interzisă”.

Puteți utiliza această metodă și pentru a discuta alte teme care îi preocupă pe participanți.

MĂ ASCULTAȚI?

Obiective - a demonstra rolul ascultării în comunicare
- a iniția discuții despre abilitățile de comunicare interpersonală

Vârsta participanților - de la 14 ani

Mărimea grupului - 9-33 persoane

Durata - 30-45 minute

Materiale - fișe
- coli mari de hârtie

Indicație - este bine ca după încheierea activității ascultătorii și vorbitorii să dea mâna în semn că nu au resentimente unul față de altul și că activitatea este doar un joc

Desfășurare

1. Din timp, scrieți fiecare instrucțiune pentru ascultători pe o fișă aparte
2. Împărțiți participanții în grupuri a câte trei persoane și rugați membrii să decidă cine dintre ei va fi vorbitor, cine ascultător și cine observator.
3. Anunțați cele trei categorii să se adune în trei grupuri, respectând o anumită distanță între ei pentru a-și discuta rolurile.
4. Împărțiți ascultătorilor câte o fișă cu instrucțiuni de care să se conducă.

Instrucțiuni pentru ascultători:

- Ascultă atent și acordă întrebările la locul și timpul corespunzător
  - Întrerupe vorbitorul
  - Schimbă des tema de discuție
  - Oferă-i des vorbitorului complimente
  - Fă-l pe vorbitor să tacă
  - Râzi atunci când vorbitorul este serios
  - Discută cu altcineva atunci când vorbitorul ți se adresează
  - Privește supărat prin sală când vorbitorul discută
  - Acordă sfaturi necerute
  - Fii șocat sau jignit de ceea ce ți-a spus vorbitorul
  - Evită privirile vorbitorului
5. Cel puțin un ascultător va primi fișă cu prima instrucțiune. Aceste instrucțiuni trebuie să rămână nevăzute de către alții.
  6. Rugați vorbitorii să se gândească la ceva emoționant sau tulburător și să discute tema timp de cinci minute în grupul lor.
  7. Anunțați observatorii că ei vor avea de notat în tăcere toate relațiile dintre vorbitor și ascultător.
  8. După ce au expirat cinci minute, rugați participanții să se reunească în triade.

Evaluare

Discutați despre ce s-a întâmplat în fiecare grup și cum se simțeau participanții pe parcursul activității. Rugați observatorii să citească notițele lor, apoi vorbitorii să-și exprime sentimentele și gândurile, iar la sfârșit ascultătorii pot arăta instrucțiunile primite.

Puteți pune întrebările:

- Simțeau că ascultătorul vă asculta?
- Ce sentiment aveai atunci când înțelegeai că nimeni nu ascultă ceea ce vorbești?

CONFLICTELE LOCALE (privire generală)

Obiective - a concentra atenția participanților asupra conflictelor din comunitatea în care locuiesc
- a încuraja participanții să găsească soluții rezonabile de soluționare a unei situații conflictuale

Vârsta participanților - de la 15 ani

Mărimea grupului - 15-20 persoane

Durata - 40-50 minute, dar participanții trebuie anunțați cu 1-2 săptămâni înainte să selecteze articole din ziarele locale în care este descrisă o situație de conflict

Materiale - panou cu harta localității afișată pe el (opțional), scaune pentru fiecare participant, articole selectate din ziare care conțin situații conflictuale

Desfășurare

1. Timp de 1-2 săptămâni participanții trebuie să colecteze articole din ziarele locale în care este descrisă o situație de conflict, care poate include crime, acte de violență, discuții la tema repartizării resurselor financiare ale comunității, conflicte etnice, rasiale etc. Odată conflictul apărut în presă, locul în care acesta se desfășoară, este marcat pe hartă cu un steguleț.
2. În timpul ședinței, participanții se împart în perechi și încep a selecta articolele cu conflictele pe care le consideră mai importante în colecția existentă.
3. După ce conflictele au fost selectate, perechile sunt rugate să le discute și să propună o altă metodă de soluționare a lor.
4. Scrieți pe tablă următoarele titluri: *Conflicte în care putem face ceva și Conflicte în care nu putem face nimic.*
5. Ajutați participanții să clasifice conflictele adunate conform modelului propus și să prezinte un model real în care ei s-ar putea implica în soluționarea lor ca tineri cetățeni.
6. În final grupul se oprește la un conflict în rezolvarea căruia s-ar putea implica în mod rezonabil.
7. Sarcina animatorului este să ajute tinerii să clarifice cauza conflictului și modul posibil de soluționare a lui. Strategia de soluționare a conflictului poate cuprinde scrisori, petiții adresate autorităților locale, consultarea literaturii, sondaje de opinie pentru monitorizarea situației create, organizarea ședințelor cu persoanele de răspundere din comunitate etc.

Variante

În locul colectării articolelor din presă, propuneți participanților să se gândească singuri la necesitățile comunității lor în general sau ale unei categorii concrete de locuitori.

Cooperare, liderism, lucru în echipă și delegare eficientă

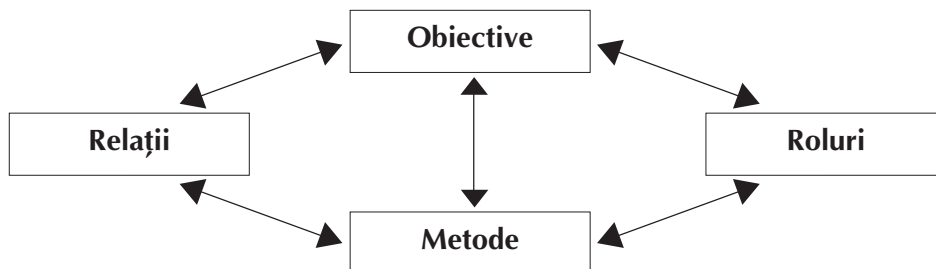
ECHIPA EFICIENTĂ

Ce este o echipă? Echipa poate fi definită ca un grup de mai multe persoane unite prin dorința de a realiza un obiectiv comun. Oricine a văzut evoluția unei echipe de atleți sau activitatea unei echipe de medici în sala de operații, sau un grup de businessmani acționând perfect, poate aprecia puterea unei echipe, chiar fără a face o analiză sofisticată a dinamicii acesteia. Se pare că echipele eficiente reușesc să realizeze un volum surprinzător de lucru, chiar și atunci când sunt supuse unor presiuni. Echipele condiționează optimizarea abilităților individuale ale membrilor săi, făcând posibilă abordarea și rezolvarea unor probleme dificile. Cercetările din ultimii douăzeci de ani relevă caracteristicile unui lucru eficient în echipă și propun modalități de creare a unor relații constructive de colaborare.

Caracteristicile unei echipe bune:

- oamenii lucrează împreună
- au un scop comuni
- volumul de lucru este împărțit echitabil
- este prezent un feedback constructiv
- membrii echipei recunosc dependența unul de altul
- există o consolidare continuă a lucrului în echipă
- fiecare își cunoaște propriul rol și rolurile celorlalți
- membrii echipei colaborează fără a genera o competiție internă
- își îndeplinesc obligațiile fără a fi direcționați/ghidați în permanență.

Echipele eficiente atât din punct de vedere al productivității, cât și din punct de vedere al satisfacției membrilor lor au progresat, în general, în toate cele patru domenii:

LIDERISMUL

Din cele mai vechi timpuri se considera că liderii posedă anumite trăsături sau caracteristici deosebite cu care sunt înzestrați de forțele divine de la naștere. Cel mai modern concept susține că liderul este funcțional sau „centrat pe muncă”. În acest caz, întrebarea la care căutăm răspuns, va fi formulată în felul următor: „Ce face un lider eficient?” în loc de „Ce fel de persoană va fi un lider bun?”. Deseori am auzit afirmația „Cutare persoană este un lider înnăscut”, dar țineti minte: **o persoană care se manifestă ca lider într-o situație, poate să nu aibă abilități de liderism în alta.**

În ultimii ani lucrul în echipă tinde să capete o semnificație din ce în ce mai mare în cadrul vieții organizaționale. Motivele sunt atât specializarea cunoștințelor și a aptitudinilor, cât și încrederea din ce în ce mai răspândită în valoarea și nevoia de forme mai participative de conducere. Pe baza acestor tendințe liderii trebuie să fie capabili să lucreze în (deținând rolul de membru al grupului) și prin grupuri (deținând rolul de lider al grupului).

SUGESTII PENTRU LIDERII DE GRUP

Ajută grupul să se cunoască și să se simtă ca acasă. Crează o atmosferă ne-formală și calmă.

Nu gândi pentru grup, ci împreună cu el.

Retrage-te elegant din poziția vanitoasă de lider pentru a le permite și altora să intre în aceasta temporar.

O activitate reușită este și responsabilitatea participanților, nu doar a liderului.

Făcând concluzii și clarificări, nu injecta idei pe care tu crezi că grupul ar trebui să le aibă.

Una din primele tale responsabilități este de a studia problema.

Utilizează brainstorming-ul sau altă metodă pe care grupul o consideră cea mai bună pentru a identifica problema.

Concentrează-te asupra evidențierii opiniilor membrilor grupului, mai curând decât a le pune în opoziție cu ale tale.

ȚINE MINTE CĂ PROBLEMA CARE PARE SĂ FIE NEIMPORTANTĂ PENTRU TINE, POATE FI DE IMPORTANTĂ VITALĂ PENTRU ALȚII.

Acordă prioritate problemelor selectate

Ajută grupul să clarifice, să analizeze și să generalizeze rezultatele.

Urmărește ca discuțiile să nu fie monopolizate de un singur vorbitor care să domine ceilalți membri.

Ai fost selectat lider nu pentru că știi răspunsurile la toate întrebările, ci pentru că poți explora ideile și experiențele membrilor grupului.

NODUL GORDIAN

Obiective - a experimenta cooperarea
- a contribui la consolidarea echipei

Vârsta participanților - de la 7 ani

Mărimea grupului - 20-30 persoane

Durata - 20 minute

Desfășurare

1. Rugați participanții să alcătuiască grupuri a câte 10 persoane.
2. Subgrupele formează cercuri.
3. Participanții ridică mâinile în sus, închid ochii și fac un pas înainte.
4. Spuneți-le participanților să caute o mână liberă cât mai departe de el. Anunțați-i să fie atenți și să nu ia de mână pe cineva care deja este ocupat. Să se ia de ambele mâini cu una și aceeași persoană de asemenea nu se permite.
5. Toți deschid ochii și, ținându-se în continuare de mâini, încearcă să dezlege nodul format.

Evaluare

Discutați despre procesul „desfacerii nodului” și felul în care membrii echipei au colaborat și dacă au reușit să dezlege nodul. S-a evidențiat vreun lider pe parcursul activității?

POVEȘTEA

Obiective - a stimula dezvoltarea abilităților lingvistice de ascultare a colegilor și de cooperare în scopul creării unei povestiri

Vârsta participanților - de la 7 ani

Mărimea grupului - 10-15 persoane

Durata - 15-20 minute

Materiale - scaune

Desfășurare

1. Aranjați un cerc din scaune și rugați participanții să se așeze pe ele.
2. Explicați-le că împreună veți alcătui o poveste, care poate fi inventată sau reală. Fiecare va contribui la ea cu o propoziție. Toți trebuie să-l asculte pe cel care vorbește pentru a putea dezvolta povestirea în continuare.
3. Dacă activitatea este practică pentru prima dată cu acest grup, animatorul poate fi cel care începe povestea pentru a încuraja participanții.
4. Ar fi nostim dacă animatorul ar numi la întâmplare participantul care să continue cu propoziția sa, în loc să respecte ordinea cercului.

Evaluare

Puneți întrebările:

- A fost ușor sau greu să alcătuiți o propoziție și s-o adăugați în poveste? De ce?
- V-a surprins mirat sfârșitul poveștii?
- Prin ce se deosebește o poveste spusă de un singur om de o poveste pe care o spun mai mulți oameni?

ȘOFERII ȘI AUTOMOBILELE

Obiective - a ajuta participanții să coopereze cu partenerul, să-și dezvolte încrederea și sentimentul de grijă și responsabilitate pentru altă persoană

Vârsta participanților - de la 7 ani

Mărimea grupului - 16-24 persoane

Durata - 15-20 minute

Materiale Dacă activitatea se desfășoară la aer liber:
- cretă, funie, crengi uscate sau pietre pentru delimitarea traseului de deplasare a „șoferilor”

Desfășurare

1. Rugați fiecare participant să-și găsească un partener.
2. O persoană va sta în spatele altei persoane, punând mâinile pe umerii partenerului său.
3. Anunțați participanții că partenerul care se află în față este „automobilul”, iar cel care stă la spate este „șoferul”. „Șoferul” este responsabil de conducerea „automobilului” prin sală. Pentru aceasta, „șoferul” va ține mâinile pe umerii „automobilului” și va avea grijă ca „automobilul” său, care va ține ochii închiși pe tot parcursul deplasării să nu se lovească de mobilă sau de alte „automobile”.
4. Dacă activitatea se desfășoară la aer liber, marcați hotarele pe care „automobilele” și „șoferii” nu au voie să le încalce, desenând cu creta un cerc, aranjând în forma unui patrulater o funie, utilizând crengi uscate sau pietre etc.
5. Lăsați „șoferii” să conducă „automobilele” timp de 3-5 minute, după care rugați participanții să se schimbe cu rolurile pentru alte 3-5 minute.

Evaluare

Pentru evaluare puteți acorda participanților următoarele întrebări:

- Ce va plăcut să fiți mai mult – „automobil” sau „șofer”? De ce?
- Ce a fost mai greu să fii – „automobil” sau „șofer”? De ce?
- Ce a fost cel mai dificil pentru „automobil”? De ce?
- Ce a fost cel mai dificil pentru „șofer”? De ce?
- Care sunt oamenii în care aveți încredere și care au grijă de voi în viața reală?
- Care sunt acele persoane pentru care vă simțiți responsabil în viața reală?

CONSTRUCȚIA UNEI MAȘINI

Obiective - a dezvolta abilitățile de cooperare și de lucru în echipă, stimulând imaginația și creativitatea participanților

Vârsta participanților - de la 7 ani

Mărimea grupului - 25-30 persoane

Durata - 20-25 minute

Materiale - cretă sau carioca
- tablă sau o coală mare de hârtie

Desfășurare

1. Efectuați un brainstorming pentru a întocmi o listă cu cât mai multe tipuri de mașini. Ideile participanților se notează pe tablă sau pe o coală mare de hârtie. Le puteți sugera participanților câteva tipuri de mașini:
  - Vehicule (camion, tren, motocicletă, bicicletă, avion, căruță).
  - Mașini de uz casnic (de măcinat cafea, de spălat, de stors sucul, mixer).
  - Altele (ceas, ventilator, difuzor, televizor, telefon, mașină de cusut).
2. Împărțiți participanții în grupuri a câte 5-6 și spuneți-le să se gândească la o mașină. Împreună vor găsi o modalitate de a demonstra această mașină, fiecare membru al echipei mișcându-se ca o parte componentă a ei. Participanții pot utiliza diferite sunete, numai nu cuvinte.
3. Oferiți-le participanților 10-15 minute pentru a se gândi la mașina lor și pentru a se antrena, după care echipele își vor prezenta pe rând mașina.
4. Spectatorii se vor strădui să ghicească ce mașină este prezentată.

Evaluare

După ce toate echipele și-au demonstrat mașinile, întrebați participanții:

- A fost ușor sau greu să lucrați împreună ca o mașină? De ce da sau nu?
- Ce se întâmplă cu mașina atunci când una din părțile ei nu funcționează?
- Gândiți-vă la diferitele grupuri din care faceți parte – familia sau clasa. Numiți câteva lucruri diferite pe care le fac oamenii ce aparțin acestor grupuri făcându-le astfel să funcționeze bine.
- În ce măsură grupurile de oameni seamănă cu mașinile ce au mai multe părți componente?
- Prin ce se deosebesc grupurile alcătuite din oameni de însuși oamenii?

PANA

Obiectiv - a reflecta despre comunicare, cooperare și sensibilitate în timpul lucrului în echipă

Vârsta participanților - de la 12 ani

Mărimea grupului - 15-20 persoane

Durata - 15-20 minute

Materiale - două pene

Desfășurare

1. Divizați participanții în două echipe și aranjați-le în două rânduri paralele, la distanța de un metru și cu un spațiu de o mână întinsă între participanți.
2. Repartizați câte o pană primului participant din fiecare rând.
3. La comandă deținătorii penelor se vor întoarce către următorul din rând și vor sufla pana în direcția lui, în timp ce acesta se va strădui să o prindă.
4. Nimeni nu are dreptul să se miște din loc.
5. Dacă cineva nu a prins pana, cel care a încercat să o transmită, o ridică atent și încearcă să i-o sufle din nou. Acțiunea se repetă până când pana va fi prinsă.
6. Jocul se încheie atunci când pana a ajuns până la ultimul membru al echipei. Este considerată câștigătoare echipa care prima a transmis pana ultimului jucător.

Evaluare

Întrebări:

- Ați ajutat colegul să primească pana? Cum?
- V-ați simțit ajutat?
- Cum credeți, de ce echipa câștigătoare a terminat prima jocul?
- De ce este nevoie pentru ca o echipă să aibă succes în activitățile sale?

LINIA OARBĂ

Obiective - a accentua importanța comunicării pe parcursul lucrului în echipă
- a încerca alte tipuri de comunicare în afară de cea verbală

Vârsta participanților - de la 12 ani

Mărimea grupului - 10-15 persoane

Durata - 30 minute

Materiale - mici fâșii numerotate de hârtie
- fâșii de stofă pentru a lega participanții la ochi

Desfășurare

1. Înainte de începerea activității, numerotați atâtea fâșii, câți participanți sunt. Rugați două persoane să fie observatori care vor avea de întocmit un raport despre ceea ce au văzut pe parcursul activității.
2. Împăturați fâșiile și puneți-le într-o sacoșă, pălărie sau cutie.
3. Treceți pe lângă fiecare participant și rugați-l să-și aleagă o fișă, să memoreze cifra de pe ea, dar s-o țină în secret.
4. Instruiți participanții că nu au dreptul să vorbească între ei și rugați-i să-și lege ochii. Când toți sunt cu ochii acoperiți, rugați-i să se ia de mâini și conduceți-i prin sală, după care spuneți-le să dea drumul la mâini.
5. Explicați participanților că scopul lor este de a se aranja după numere într-un șir. Spuneți-le cu voce tare unde se vor plasa participanții cu primul și ultimul număr. Reamintiți participanților că trebuie să mențină liniștea, doar alte tipuri de comunicare fiind permise.
6. Urmăriți ca participanții să nu se traumeze și amintiți-le încă o dată pozițiile de început și sfârșit ale șirului.
7. Acordați 10 minute pentru a forma șirul și înainte de a scoate legăturile de la ochi, rugați participanții să se asigure încă o dată, dacă persoanele care stau în dreapta și în stânga lor au numerele corecte. După aceasta participanții pot deschide ochii și fiecare va numi cifra sa.

Evaluare

Întrebați participanții:

- Ce s-a întâmplat pe parcursul activității? (includeți și rapoartele observatorilor)
- La ce vă gândeați și ce ați simțit când încercați să vă găsiți locul în șir?
- Ce metode alternative de comunicare ați depistat în timpul activității?
- Ce ați aflat despre lucrul în echipă din această activitate?
- Ce legătură are această activitate cu mediul vostru de lucru?

NAVA COSMICĂ

Obiective - a determina nivelul de cooperare în grup
- a analiza luarea deciziilor

Vârsta participanților - de la 12 ani

Mărimea grupului - 26-30 persoane

Durata - 30 minute

Materiale - copii ale fișei *Nava cosmică* pentru fiecare participant

Desfășurare

1. Repartizați fiecărui participant câte o fișă *Nava cosmică* și acordați-le 5 minute pentru a completa grila din fișă.
2. Împărțiți participanții în grupuri a câte 5-6 persoane și oferiți-le câte o copie a fișei *Nava cosmică*. Rezervați 10 minute pentru a completa a doua oară grila, urmând instrucțiunile din fișă.
3. Utilizând fișele *Răspunsuri corecte* și *Cheia pentru notare*, interpretați rezultatele.

Evaluare

Discutați despre modul în care s-au luat deciziile și s-a colaborat în grup utilizând rezultatele obținute.

Fișa NAVA COSMICĂ

Sunteți membri ai echipajului navei cosmice care, conform orarului stabilit, trebuia să se întâlnească cu «nava-mamă» pe partea iluminată a Lunii. Din cauza unor deficiențe tehnice, corabia voastră a fost nevoită să aterizeze la 200 km de la locul stabilit al întâlnirii. În timpul aterizării, o mare parte a echipamentului a fost grav deteriorat și, deoarece supraviețuirea voastră depinde de faptul dacă vă veți întâlni sau nu cu «nava-mamă», este important să luați cele mai necesare lucruri pentru o călătorie de 200 km.

Mai jos este prezentată o listă din 15 obiecte care nu au fost defectate la aterizare. Scopul vostru este să aranjați aceste lucruri în ordinea necesității lor. Marcați cu cifra 1 cel mai necesar obiect, cu cifra 2 – cel mai puțin important ș.a.m.d. până la cifra 15.

Nr.	Lucruri necesare	Opinia mea	Opinia grupului
1.	Chibrituri		
2.	Conserve concentrate		
3.	50 m de funie de nailon		
4.	Parașută		
5.	Încălzitor portabil		
6.	2 pistoale (de calibrul 45)		
7.	1 ladă de lapte-praf		
8.	2 baloane de O ₂ (volumul – 45 l)		
9.	Hartă stelară		
10.	Barcă de salvare		
11.	Compas magnetic		
12.	23 litri de apă		
13.	Rachetă de semnalizare		
14.	Trusă de prim ajutor		
15.	Rație		

Fișa RĂSPUNSURI CORECTE:

- 15 chibrituri – nu este oxigen
- 4 conserve concentrate – poți trăi câțva timp fără hrană
- 6 50 m de funie de nailon – pentru călătoria pe terenuri dificile
- 8 parașută – precauție
- 13 încălzitor portabil – partea luminoasă a Lunii este fierbinte
- 11 2 pistoale (calibrul 45) – poate fi utilizată pentru propulsie
- 1 2 o ladă de lapte praf – necesită apă pentru preparare
- 1 2 baloane de oxigen (vol. 45 l) – pe Lună nu există aer
- 3 hartă stelară – necesară pentru deplasare
- 9 barcă de salvare – oarecare valoare pentru adăpost sau precauție
- 14 compas magnetic – câmpul magnetic al Lunii este diferit de cel al Pământului
- 2 23 litri de apă – nu poți trăi mult fără apă
- 10 rachetă de semnalizare – nu este oxigen
- 7 trusă de prim ajutor – ar putea fi de folos, dar lucrurile nefolositoare sunt inutile
- 5 rație – comunicare

Fișa CHEEA PENTRU NOTARE

Instrucțiuni pentru membrii grupului:

1. Adunați diferența dintre răspunsurile individuale și răspunsurile corecte. De exemplu, dacă răspunsul tău este 9, iar cel corect 12, diferența este 3. Trei devine scorul pentru acest item particular.
2. Calculați scorul pentru fiecare item.
3. Adunați rezultatele de la toți itemii individuali și împărțiți-le la numărul itemilor pentru a calcula scorul individual mediu.
4. Calculați diferența dintre răspunsurile grupului și cele corecte.
5. În același mod calculați scorul mediu al grupului.
6. Comparați scorul individual cu scorul grupului.

Cum ați cooperat:

- 0-20 – excelent
- 20-30 – bine
- 30-40 – mediu
- 40-50 – slab
- Mai mult de 50 – rău

PĂTRATELE COOPERĂRII

Obiective - a conștientiza importanța cooperării în procesul de rezolvare a problemelor și de înlăturare a obstacolelor care pot împiedica cooperarea

Vârsta participanților - de la 14 ani

Mărimea grupului - 25-30 persoane

Durata - 20 minute

Materiale - câte un set din cinci pătrate de carton pentru fiecare echipă, tăiate după schemă, plicuri sau clame

Desfășurare

1. Înainte de începerea activității, pregătiți câte un set de pătrate pentru fiecare echipă din cinci persoane, tăindu-le din carton după schemă. Grupați părțile de pătrate conform literelor A, B, C, D și E și prindeți-le cu clame sau puneți-le în plicuri marcate cu literele respective.
2. Împărțiți participanții în grupuri a câte cinci persoane și rugați-i să stea în jurul unei mese (dacă e posibil).
3. Repartizați fiecărui grup câte un set de plicuri, iar fiecărui membru al grupului – câte un plic marcat cu una din literele A, B, C, D sau E și dați-le următoarele instrucțiuni:

„Sarcina voastră este să faceți cinci pătrate de mărime egală. Sunt două reguli pe care trebuie să le respectați:

- *Nu aveți voie să comunicați unul cu celălalt nici verbal, nici non-verbal.*
- *Nu aveți dreptul să dați sau să luați figuri în mod direct. Puteți doar să puneți figura de care nu aveți nevoie la mijlocul mesei și să luați figuri din mijlocul mesei.”*

Nu instruiți în mod direct participanții să coopereze între ei pentru a îndeplini sarcina. Permiteți-le să descopere de sine stătător că cooperarea este necesară.

4. Odată ce toți participanții au înțeles regulile, lucrul începe. Opriți activitatea când majoritatea grupurilor au format pătratele.

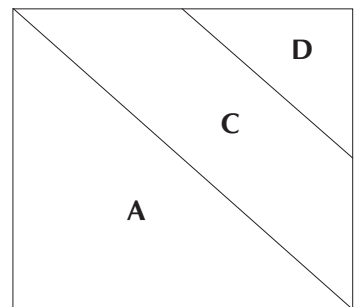
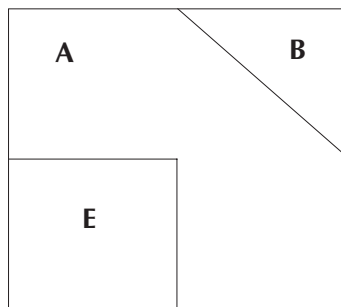
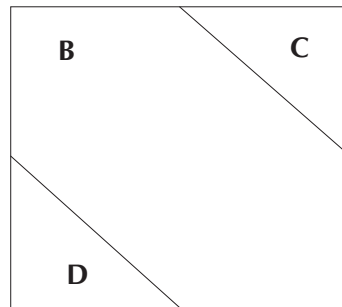
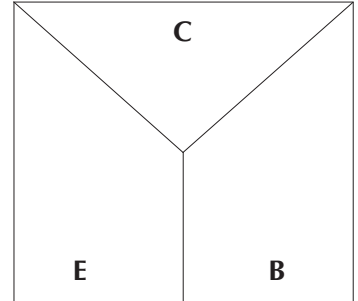
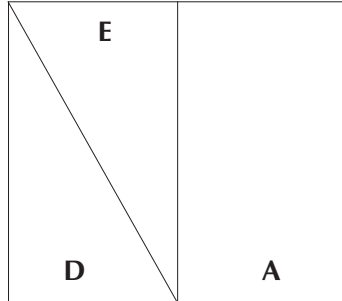
Evaluare

Discutați următoarele întrebări în grupul mare:

- Cum ați început să rezolvați problema?
- V-ați schimbat tactica pe parcurs? Cum?
- Cum vă simțeați când inițial nu puteați reface pătratele?
- Ce v-a făcut să vă dați seama că cooperarea este necesară?
- Ce roluri au adoptat membrii grupului în timpul desfășurării activității?
- Cât de bine credeți că a cooperat grupul vostru?

Fișa PĂTRATELE COOPERĂRII

PODUL

Obiective - a consolida echipa și a iniția participanții în temele
Managementul proiectului și Liderismul

Vârsta participanților - de la 15 ani

Mărimea grupului - 20-30 persoane

Durata - 3 ore

Materiale - 2 săli în care vor lucra echipele și a treia sală în care se vor întâlni delegații, fișe de carton de culori diferite, 2 perechi de foarfece, 1 riglă, 2 tuburi de clei, 1 scotch, 2-3 creioane

Pentru observatori:

- fișa *Sugestii pentru observator*

Pentru discuție sau pentru distribuire tuturor participanților:

- fișa *Succesul proiectului*

Desfășurare

1. Împărțiți participanții în 2 echipe cu numărul egal de persoane. În fiecare echipă un voluntar (sau o persoană delegată de grup sau de animator) va fi observator (se pot alege și câte 2 observatori în cazul unui grup mare).
2. Anunțați instrucțiunile pentru grupul mare:
„Sarcina voastră este să construiți împreună un pod. Fiecare echipă va construi câte o jumătate de pod. Puteți folosi doar acele materiale pe care le veți găsi în încăpere. Lățimea podului trebuie să fie de minimum 15 cm. Jumătățile de pod se vor întâlni la mijloc. Reușita construcției se va judeca după gradul de trănicie a podului, esteticul și stabilitatea lui. Podul trebuie să reziste unui obiect greu care va fi lăsat să cadă la mijlocul lui. În timpul executării lucrărilor, echipele nu se vor vedea. Fiecare echipă trebuie să desemneze un delegat care se va întâlni cu delegatul celeilalte echipe. Întâlnirile vor dura câte 3 minute. Vor fi maximum trei întâlniri. Acestea se vor desfășura într-un loc neutru, unde echipele nu-i pot vedea. Fiecare echipă va avea și un observator. Observatorul va urmări, va face notițe despre cele ce se întâmplă cu grupul pe parcursul exercițiului, dar nu va putea răspunde la întrebări și nu va interveni în discuții. Aveți 90 min. pentru a construi podul”.
3. Când timpul expiră, echipele se vor întâlni, vor uni jumătățile de pod, iar animatorul va lăsa să cadă un obiect la mijlocul construcției pentru a-i verifica rezistența.

Evaluare

- Cum v-ați simțit pe parcursul acestui exercițiu?
- A existat un plan în fiecare echipă? A fost acest plan respectat?
- Cum a fost selectat delegatul? De ce?
- A fost un singur lider de grup/proiect sau mai mulți? S-a schimbat liderul pe parcursul activității? De ce a fost legat acest fapt?

- A avut fiecare membru al echipei o însărcinare sau a făcut parte din proiect? A fost cineva izolat?
- Au avut loc conflicte în grup? În legătură cu ce? Cum au fost rezolvate?
- Cum au fost respectate instrucțiunile? Cum au fost respectate timpul, cerințele și resursele? (decizii, implementări, corectări, finalizări etc.)
- Cum au comunicat delegații echipelor? Cum au fost luate deciziile? Cum a reacționat fiecare echipă la informațiile de după întâlniri?
- Cum v-ați simțit în rolul de observator? Ce ați observat (puteți consulta notițele)?
- Cum v-ați simțit să fiți observat?
- Vă pare util exercițiul? Prin ce?

Fișa *SUGESTII PENTRU OBSERVATOR*

Urmărește și ascultă atent ceea ce se întâmplă în grupul tău. Dacă dorești, poți însoți delegatul la întâlniri.

Pe baza observațiilor tale pregătește un mic raport (pentru maximum 3 minute) despre ceea ce ai văzut și auzit. Străduiește-te ca raportul tău să fie cât se poate de obiectiv. Nu menționa numele persoanelor. Poți să folosești următoarele repere pentru alcătuirea raportului:

- Cum a început să lucreze grupul?
- A avut fiecare un rol în construcția podului?
- A ales grupul un lider? Dacă da, în ce mod?
- Care era reacția grupului la primirea noilor informații?
- Ce atmosferă a domnit în grup?

Fișa *SUCESUL PROIECTULUI*

Realizarea cu succes a planului de proiect necesită posedarea anumitor deprinderi practice:

- A lucra împreună pentru un scop
- Planul trebuie să fie cât mai realist
- Coordonarea abilităților a echipei
- Managementul resurselor umane în interiorul echipei
- Utilizarea optimală a resurselor ce stau la dispoziția echipei
- Repartizarea eficientă a timpului pentru fiecare sarcină
- Păstrarea contactului cu partenerii externi ai echipei
- Abilitatea de a reacționa adecvat la circumstanțele neașteptate.

Oamenii și circumstanțele întotdeauna vor fi diferite. Sunt totuși câteva principii de care un lider va ține cont în managementul echipei:

- Fiecare persoană posedă unele deprinderi și abilități. Liderul eficient se va asigura că membrii echipei îndeplinesc rolurile care corespund posibilităților lor personale, iar munca efectuată contribuie la succesul proiectului și motivează persoana.
- Liderismul poate fi exercitat în diferite stiluri (democrat, autoritar, liberal etc.). Fiecare are avantaje și dezavantaje, iar liderul va fi conștient de consecințele exercitării unui sau altui stil, conform grupului.

DELEGAREA

Obiective - a familiariza participanții cu conceptul de delegare
- a ajuta participanții să-și cunoască punctele forte și slabe în delegare
- a examina rolul liderului în procesul delegării

Vârsta participanților - de la 15 ani

Mărimea grupului - 25-30 persoane

Durata - 20-25 minute

Materiale - 6 coli de hârtie, creioane sau carioca, câte o fișă *lată lucrul vostru...* pentru fiecare echipă și câte o fișă *Sugestii pentru observator* pentru fiecare observator, fișa *Delegarea eficientă* pentru distribuire fiecărui participant (opțional)

Desfășurare

1. Inițiați un brainstorming *Ce este delegarea?* Discutați despre avantajele și dezavantajele delegării (necesită timp, presupune o bună cunoaștere a coechipierilor etc.), situațiile în care ea este cea mai bună sau nepotrivită (o situație de urgență, un proiect de durată etc.), problemele întâlnite în timpul delegării.
2. Împărțiți participanții în grupuri de 5-7 persoane. Spuneți-le să aleagă pe cineva dintre ei în calitate de observator al grupului.
3. Repartizați fiecărei echipe câte o coală de hârtie, carioca sau creioane, o fișă *lată lucrul vostru....* și fiecărui observator câte o fișă *Sugestii pentru observator*.
4. Rezervați 10 minute pentru prezentarea lucrului echipelor, a rapoartelor observatorilor și evaluarea activității.

Evaluare

Rugați grupul să răspundă la următoarele întrebări:

- Persoanele desemnate au avut experiență de lucru în domeniul respectiv (*Am făcut aceasta mai înainte. De ce să nu mă ocup eu de...?*) sau au fost desemnate arbitrar?
- În general, a fost acesta un exemplu de delegare eficientă?
- Ce pot spune observatorii?

Fișa *SUGESTII PENTRU OBSERVATOR*

Nu ai voie să te implici în activitatea grupului sau să oferi sugestii, comentarii. Poți doar să observi ceea ce se întâmplă și să iei notițe pentru a prezenta un mic raport. În observațiile tale te poți conduce de sugestiile de mai jos, dar nu te limita doar la ele:

- A reușit grupul să repartizeze toate responsabilitățile în timpul acordat?
- Fiecărui membru i-a revenit același volum de responsabilități? Dacă nu, de ce?
- S-a evidențiat cineva în calitate de prim delegator?
- A fost stilul general autocrat, democrat sau laissez-faire?

Fișa *IATĂ LUCRUL VOSTRU...*

Primăria din localitate a anunțat un concurs pentru cel mai bun proiect al unui parc de distracții. Veți câștiga concursul doar dacă veți prezenta un proiect al parcului și veți demonstra că aveți o echipă capabilă să îndeplinească la nivel lucrările de amenajare. Mai jos vă sunt prezentate unele sarcini, vă poate asigura succesul (puteți adăuga altele, dacă considerați necesar):

Amplasarea atracțiilor

Procurarea mașinilor

Expoziții, concerte

Servicii alimentație publică, restaurante

Servicii de securitate, salubritate, asistență medicală etc.

Estimarea cheltuielilor, veniturilor, contabilitate

Fișa DELEGAREA EFICIENTĂ

Se afirmă că delegarea este secretul unui lider de succes. Delegarea este o metodă de lucru, în cadrul căreia fiecare membru își îndeplinește partea sa. Prin delegare repartizăm responsabilitățile printre membri, cerându-le să găsească soluții. Prin delegare, de asemenea, economisim timp.

Înainte de a delega, convinge-te:

1. Este persoana capabilă de a îndeplini sarcina?
2. Își va asuma persoana cu toată seriozitatea răspunderea și va simți o datorie față de sarcină?
3. Cât de important este pentru întreaga operațiune ca această sarcină să fie îndeplinită bine?

Criterii pentru delegare:

1. Abilitatea persoanei de a se isprăvi cu sarcina
2. Importanța sarcinii
3. Consecințele nereușitei
4. Relațiile dintre cei implicați

Avantajele delegării:

1. Dezvoltă sentimentul de apartenență la grup și de respect personal
2. Încurajează creativitatea, inițiativa și independența
3. Motivează
4. Repartizează puterea
5. Oferă oportunități de creștere și dezvoltare personală, pe care le pot observa și alții
6. Îi oferă liderului libertatea de a revedea operațiunea în întregime

Responsabilitățile unui lider ce delegă:

1. A repartiza sarcinile doar persoanelor calificate
2. A face repartizarea clar și delimitat
3. A obține acordul membrilor de a îndeplini sarcina
4. A promova resursele necesare pentru îndeplinirea sarcinii
5. A încuraja și a oferi suport

Dacă cele spuse mai sus sunt luate în considerare, atunci un lider nu are nevoie să-și facă griji în privința zicalei „Dacă vrei ca ceva să fie făcut bine, fă-o singur”.

Diversitate

și

interculturalitate

Noi, ființele umane, suntem toate diferite într-un număr mare de privințe și putem fi identificați în raport cu numeroase criterii: gen, vârstă, trăsături psihice, sexualitate (hetero-, homo-, bisexualitate), personalitate, interese, nivel de viață, cetățenie... Acest capitol se va referi la diferențele culturale, sociale, etnice și va examina interacțiunea dintre diferiți indivizi, valorile, cultura, relațiile și modul lor de viață.

La prima vedere, expresiile „societăți multiculturale” și „societăți interculturale” par a fi similare, totuși ele nu sunt sinonime.

- Societăți multiculturale: diferite culturi și grupuri naționale, etnice și religioase care locuiesc împreună pe același teritoriu și care nu contactează. Este o societate în care diferența este adesea percepută negativ și constituie justificarea principală pentru discriminare. Minoritățile pot eventual fi tolerate într-o manieră pasivă, dar niciodată acceptate sau apreciate. Legea care prevede drepturi pentru înlăturarea practicilor discriminatorii nu este întotdeauna aplicată.

- Societăți interculturale: diferite culturi și grupuri naționale, etnice și religioase care locuiesc pe același teritoriu și întrețin relații deschise de interacțiune, cu schimburi și recunoaștere mutuală a modurilor lor de viață și a valorilor respective, este vorba în acest caz de un proces de toleranță activă și de menținere a relațiilor echitabile în sânul cărora fiecare are aceeași importanță: nu există persoane superioare sau inferioare, nici persoane mai bune sau mai rele.

Educația interculturală, cu toate că câmpul ei de acțiune trebuie să fie societatea în ansamblu, se orientează prioritar asupra sistemului de relații dintre copii și tineri. Această prioritate este justificată de faptul că aceștia vor fi, într-o mare măsură, viitorii cetățeni ai societăților noastre interculturale. În plus, ei constituie o rețea importantă de comunicare orientată spre adulți și îi pot ajuta să conștientizeze necesitatea schimbărilor.

Educația interculturală implică lucrul cu diversele fațete ale naturii umane: comportamente, sentimente, percepții, valori și experiențe. Este un proces de educație socială prin care indivizii își pot dezvolta conștiința propriei culturi și interdependența între culturi, dezvoltând un respect mai mare pentru diferență, fie ea culturală, religioasă, etnică, sexuală, națională, de statutul social, aptitudini sau disabilități. În acest fel, participanții vor ajunge să aprecieze propria lor cultură în contextul mondial într-o manieră care le va permite să înțeleagă și să comunice cu alții, dar de asemenea și să-și aprecieze valorile și să muncească împreună pentru construirea unei lumi mai bune și mai echitabile.

Activități

DOMINO

- Obiective** - a încuraja contactul fizic
- a media cunoașterea reciprocă a participanților
- a conștientiza faptul că există atât diferențe,
cât și lucruri comune între membrii unui grup

Vârsta participanților - de la 7 ani

Mărimea grupului - 15-30 persoane

Durata - 10-15 minute

Desfășurare

1. Rugați participanții să stea în picioare formând un cerc.
2. Anunțați participanții să se gândească fiecare la câteva caracteristici ale sale (lucruri personale).
3. Un participant ridică mâinile în sus și anunță două caracteristici ale sale grupului în forma următoare: „În partea stângă am ochi căprui, în dreapta – știu să mă salut în 5 limbi diferite”.
4. Participanții care de asemenea posedă aceste caracteristici, îl iau de mână pe colegul lor potrivit caracteristicii pe care o au în comun.
5. Fiecare dintre cei care s-au alăturat primului participant, va repeta caracteristica comună cu colegul său și va anunța o caracteristică a sa pentru mâna pe care o are liberă. De exemplu: „În dreapta mea știu să mă salut în 5 limbi, iar în stânga am o soră mai mică”.
6. Fiecare dintre noii alăturați repetă procedura astfel ca la sfârșit să formeze un alt cerc, însă de data aceasta fiecare este legat de altcineva.
7. Dacă o caracteristică a cuiva nu poate fi împărtășită cu vreun coleg și dominoul nu poate fi construit, rugați participantul să numească o altă trăsătură a sa, astfel încât lanțul să fie continuat.

Evaluare

Inițiați o discuție cerând participanților să-și împărtășească impresiile și concluziile în urma activității.

DIFERENȚE

Obiective - a facilita cunoașterea și acceptarea reciprocă în grup
- a explora diferențele dintre participanți
- a reflecta asupra căilor de formare a propriei identități

Vârsta participanților - de la 7 ani

Mărimea grupului - 20-26 persoane

Durata - 15-20 minute

Materiale - o listă cu enunțuri de forma „Să treacă linia cei care ...”

Indicație - asigurați-vă că dispuneți de suficient spațiu în care nu sunt multe obiecte care ar crea mari obstacole pentru mișcarea participanților

Desfășurare

1. Rugați grupul să-și imagineze o linie ce separă încăperea în două jumătăți, iar dvs. ocupați poziția din mijloc.
2. Cereți participanților să treacă toți într-o jumătate a sălii și apoi dați comanda: „Să treacă linia cei care ... au pantaloni uzați”.
3. După ce participanții cu pantalonii uzați au trecut linia, numiți o altă caracteristică, de exemplu: „Să treacă linia cei cărora ... le place să gătească”.
4. Când grupul s-a „încălzit” și participanții se simt mai degajați, treceți la experiențe personale: întrebați cine s-a simțit discriminat, cine are un prieten imigrant, țigan sau homosexual, cine a trăit în altă țară, cine are rude care au emigrat sau prieteni care se deplasează într-un scaun cu rotile. Puteți trece și la explorarea relațiilor personale, dorințelor, sentimentelor etc.

Evaluare

Întrebați participanții:

- Ce va plăcut în această activitate?
- Ce a simțit fiecare când a trecut linia?
- Cum s-a simțit atunci când a apărut ca o persoană unică, diferită de altcineva?
- Cum s-a simțit constatând cât de multe caracteristici are în comun cu restul grupului?
- În ce situații cotidiene va plăcut să vă simțiți unici și diferiți și când ați avut nevoia să vă simțiți la fel sau egal cu altcineva?

ASEMĂNĂRI

Obiective - a facilita cunoașterea și acceptarea reciprocă în grup
- a explora punctele comune dintre participanți

Vârsta participanților - de la 7 ani

Mărimea grupului - 24-32 persoane

Durata - 20-25 minute

Indicație - asigurați-vă că dispuneți de suficient spațiu în care nu sunt multe obiecte care ar crea mari obstacole pentru mișcarea participanților

Desfășurare

1. Împărțiți participanții în perechi și rugați-i să găsească împreună trei lucruri pe care le au în comun. Acestea pot fi: ceva ce ei fac, simt sau gândesc întotdeauna / uneori / niciodată.
2. Propuneți perechilor să încerce să găsească alt cuplu care împărtășește aceleași caracteristici. În cazul în care cineva nu găsește altă pereche, spuneți-le să inițieze în patru o negociere referitor la alte trei caracteristici, pe care le împărtășesc cu toții.
3. În continuare rugați cvartetele să se grupeze câte opt și să reia negocierile. Activitatea se încheie atunci când participanții formează un singur grup și identifică trei lucruri pe care ei toți le au în comun.

Evaluare

Rugați participanții să-și împărtășească experiențele. Puteți întreba:

- Pe parcursul activității, ai fost nevoit să-ți ascunzi identitatea pentru a fi acceptat?
- Te-ai simțit discriminat din cauză că ai fost diferit sau pentru că ai fost luat drept altcineva?
- În ce situație ai fost nevoit să renunți la o parte din identitatea ta pentru a fi acceptat într-un grup?
- Cum te-ai simțit constatând că ai multe caracteristici comune cu alți membri ai grupului?

Variante

Dacă grupul este prea mare sau nu aveți spațiu suficient, așezați participanții într-un cerc și citiți cu voce tare câte o caracteristică de pe o listă întocmită din timp. Cei care se identifică cu ea, se vor ridica în picioare. Numiți un șir de caracteristici până când se vor ridica toți participanții.

BĂIATUL CU DOI OCHI

Obiective - a percepe deosebirile dintre oameni ca ceva pozitiv
- a cultiva empatia față de persoanele cu dizabilități fizice

Vârsta participanților - de la 7 ani

Mărimea grupului - 20-30 persoane

Durata - 20-30 minute

Indicație - textul simplificat al CDC

Desfășurare

1. Citiți participanților următoarea poveste:

În Univers există o planetă pe care trăiesc niște ființe foarte asemănătoare cu pământeni. Unica deosebire constă în faptul că ei au doar un ochi și pot vedea noaptea, la distanțe mari și chiar prin pereți. Odată pe această planetă s-a născut un copil cu doi ochi. Părinții au fost foarte dezamăgiți, dar aveau grijă de el cu mare dragoste. Medicii au spus că nu se poate face nimic. Copilul avea nevoie de lumină pentru a vedea noaptea, iar pentru a putea privi la distanțe mari – de telescop. Toți considerau că el vede rău. Dar iată că într-o zi băiatul și-a dat seama că poate vedea lucruri pe care ceilalți persoane nu le pot vedea – culorile. Toți locuitorii planetei vedeau numai culorile alb și negru. El însă putea vedea toate culorile. El și-a făcut mulți prieteni care ascultau povestirile lui despre pădurile verzi, cerul albastru și culorile înconjurătoare. Copiii și maturii se adunau pentru a asculta povestirile lui. Când a crescut, s-a îndrăgostit de o domnișoară pe care nu o deranja faptul că el se deosebea de ceilalți. Cu timpul ea a încetat să mai observe că el este deosebit și s-a obișnuit cu faptul că tot timpul era înconjurat de oameni care ascultau povestirile lui. Ei au avut un copil care nu se deosebea cu nimic de locuitorii planetei: avea un singur ochi.

Evaluare

Rugați participanții să răspundă la următoarele întrebări:

1. Cum v-ați fi simțit în locul băiatului cu doi ochi, dacă ați fi locuit pe o planetă unde oamenii au doar un ochi?
2. Ce dificultăți, după părerea voastră, avea băiatul? De ce?
3. Ce părere aveți, dacă ați fi nimerit pe altă planetă, vă deosebeați de băștinași? De ce?
4. Cum ați dori să vă trateze locuitorii acelei planete, dacă ați fi diferit de ei?
5. Citiți articolul 23 din Convenția cu privire la Drepturile Copilului. Cum este bine să fie tratați copiii care au dizabilități fizice? Dacă în clasa voastră ar fi un asemenea copil, cum v-ați comporta cu el?
6. Închipuiți-vă că ați nimerit pe planeta din această poveste. Scrieți-le locuitorilor de pe această planetă cum ați dori să fiți tratați.

SĂ NE CUNOAȘTEM INDIVIDUALITATEA

Obiective - a ajuta copiii să reflecteze asupra propriei individualități
- a înțelege că oamenii au multe lucruri în comun, deși sunt diferiți

Vârsta participanților - de la 10 ani

Mărimea grupului - 20-30 persoane

Durata - 30 minute

Indicație - pentru realizarea activității este nevoie de o sală spațioasă

Desfășurare

1. Rugați participanții să formeze un cerc și anunțați-i că urmează să se grupeze în dependență de anumite lucruri care îi caracterizează.
2. Rostiți cu voce tare una din categoriile indicate mai jos. Sarcina participanților este să găsească răspunsul potrivit pentru sine și să se plimbe prin sală, rostindu-l cu glas tare până când va întâlni pe altcineva cu același răspuns. Împreună, colegii vor continua să se miște prin sală, găsind noi parteneri și formând astfel grupuri.

Criterii:

- Emisiunea preferată
  - Disciplina preferată
  - Luna nașterii
  - Culoarea sau tipul încălțăminte
  - Bucatele preferate
  - Anotimpul preferat
  - Numărul de membri ai familiei
  - Sportul preferat
  - Animalul preferat
  - Hobby-ul
3. Repetați activitatea cu fiecare din categoriile propuse. Puteți omite unele din ele sau introduce altele, reieșind din necesitățile participanților. De asemenea puteți ruga participanții să propună ei înșiși niște criterii.
  4. Reuniți grupul mare pentru evaluarea activității.

Evaluare

Discutați despre ce lucruri noi au aflat participanții în timpul activității.

Pentru aceasta puteți folosi următoarele întrebări:

- Ați nimerit cu aceleași persoane de fiecare dată în grup?
- Ați nimerit vreo dată în același grup cu cineva cu care, după părerea voastră, nu aveți nimic în comun?
- Cum este să te simți membru al unui grup?
- Puteți ghici ce caracterizează o persoană, doar privind-o?

Variante

Pentru diversitate, puteți propune participanților să răspundă cu diferite voci la fiecare dintre categorii. De exemplu, la întrebarea din câte persoane este formată familia se răspunde în șoaptă, la mâncarea preferată se cântă, la culoarea încălțăminte se strigă, se imită sunetele animalului preferat etc.

ȘI EU!

Obiective - a face cunoștință cu membrii grupului
- a demonstra că toți suntem diferiți
- a demonstra că suntem egali cu alți oameni

Vârsta participanților - de la 12 ani

Mărimea grupului - 20-30 persoane

Durata - 30 minute

Materiale - scaune pentru fiecare participant

Indicații - puteți efectua punctele 1-5 și 6-9 ca și activități separate, se recomandă ca animatorul să sprijine scaunul din mijloc, pentru ca participanții să nu-l răstoarne alergând spre el sau să-l lovească pe vorbitor, este bine să desfășurați activitatea într-un tempo rapid

Desfășurare

1. Aranjați un cerc din scaune și rugați participanții să se așeze. Plasați un scaun în mijlocul cercului, pe care nu se va așeza nimeni deocamdată.
2. Dați-le timp participanților să se gândească la ceva (o trăsătură, o capacitate etc.) ce este unic pentru fiecare din ei, dar să nu divulge nimănui acest lucru.
3. Rugați un voluntar să înceapă activitatea. El trebuie să se așeze pe scaunul din mijlocul cercului și să-și prezinte subiectul, de exemplu: „Am vizitat de trei ori Franța”, „Studiez limba arabă” etc. Dacă nimeni din cei prezenți nu posedă aceeași trăsătură sau același lucru, altcineva se va așeza pe scaunul din mijloc și va continua activitatea. În cazul când mai este cineva care împărtășește acea caracteristică, va sări de pe locul său strigând „Și eu” și se va așeza în brațele vorbitorului. Dacă sunt mai multe persoane de acest fel, cu toții se vor așeza unul în brațele altuia pentru câteva clipe, după care vor trece pe scaunele lor. Vorbitorul se va gândi la o altă trăsătură unică doar pentru el.
4. Fiecare din cei prezenți are voie să stea pe scaunul din mijloc o singură dată. Dacă vreun participant întâmpină dificultăți în a găsi o calitate unică, îi puteți permite să ia loc în cercul mare și să se mai gândească, până se va prezenta alt participant.
5. Prima rundă ia sfârșit atunci când fiecare a spus ceva ce îl diferențiază de alții.
6. A doua rundă constă în găsirea unor trăsături comune cu alți membri ai grupului.
7. Pe rând, fiecare ia loc pe scaunul din mijloc și rostește un lucru care, după părerea lui, este valabil pentru toți cei din sală.
8. Toți cei care posedă trăsătura respectivă, inclusiv vorbitorul, fug pentru a-și găsi un alt scaun strigând „Și eu” în același timp. Astfel, cineva va rămâne fără loc în cerc și va fi nevoit să se așeze pe scaunul din mijloc și să anunțe trăsătura pe care a găsit-o.

9. Continuați activitatea până când fiecare va avea posibilitatea să stea pe scaunul din mijloc, dar nu permiteți aceluiași participant să vorbească de mai multe ori.

Evaluare

Discutați despre activitate și despre cum s-a simțit fiecare participant. Puteți pune întrebările:

- A fost mai ușor să găsiți trăsături ce vă deosebesc unii de alții sau care vă sunt comune?
- În ce fel de situații ne place să ne simțim unici și diferiți de alții și în care situații ne place să ne simțim la fel ca alții?
- Lucrurile pe care le-ați spus despre propria persoană și care v-au evidențiat de alți membri ai grupului pot exista și la persoane din alte grupuri?
- Lucrurile care au fost comune fiecăruia din acest grup ar putea fi comune oricui din lume?
- Ce înseamnă faptul că toți avem ochi, inimă sau stomac?

■ *Ghidul animatorului*

COPILĂRIA MEA

Obiective - a face participanții să realizeze că nu fiecare are aceleași șanse în viață
- a înțelege diferențele de mediu care determină dezvoltarea fiecărei persoane în particular și societatea în general
- a cultiva înțelegerea și toleranța între membrii grupului

Vârsta participanților - de la 12 ani

Mărimea grupului - 20-25 persoane

Durata - 45 minute

Indicații - accentuați ideea că diferențele personale nu se limitează numai la culoarea pielii sau confesiunea religioasă împărtășită, nimeni nu trebuie să fie obligat să divulge ceva ce l-ar face să se simtă stânjenit sau i-ar provoca sentimente dureroase

Desfășurare

1. Explicați participanților scopul și obiectivele activității.
2. Împărțiți participanții în grupuri a câte 4-6 persoane și rugați-i să le povestească coechipierilor despre copilăria lor. Sugerați-le să se conducă de întrebări ca:
  - La ce vârstă ai mers prima oară la școală?
  - Cine mai face parte din familia ta?
  - Ai frecventat vreo școală duminicală sau ți-ai primit educația religioasă în altă formă?
  - Când ai fost copil, ai fost nevoit să lucrezi?
  - Unde și cu cine îți plăcea să te joci?
  - Ce fel de povești sau de jocuri îți plac?
  - Ce preferințe ai?
  - Ai avut grijă de frații și surorile tale?
  - Etc.

Evaluare

- Rugați participanții să spună care sunt momentele interesante din acest exercițiu și să compare influențele pe care le-a exercitat mediul înconjurător asupra anilor de copilărie.
- Propuneți fiecărui participant să reflecteze asupra propriei copilării și să încerce să-și amintească dacă cineva din cartierul lor a avut aceleași experiențe când era copil.

Variante

Activitatea poate fi mai interesantă dacă participanții își ilustrează povestirile cu fotografii, desene sau obiecte. În acest caz ei vor fi preîntâmpinați din timp să le aducă cu sine.

RĂZBOIUL ATOMIC

Obiectiv - a încuraja respectul față de diferențele de cultură, valori, opinii

Vârsta participanților - de la 12 ani

Mărimea grupului - 15-25 persoane

Durata - 30-45 minute

Materiale - fișa *Războiul atomic* pentru fiecare participant

Indicație - activitatea este similară cu *Trenul european*

Desfășurare

1. Repartizați participanții în 3-5 grupuri a câte 5 persoane și citiți cu voce tare instrucțiunile de pe fișa *Războiul atomic*.
2. Oferiți-le participanților câte o fișă și rugați-i să lucreze întâi individual, iar apoi să alcătuiască o listă a grupului.
3. Rugați grupurile să-și prezinte rezultatele.

Evaluare

Se va efectua similar cu evaluarea activității *Trenul european*.

Fișa RĂZBOIUL ATOMIC

De curând s-a început un război atomic și grupul vostru a reușit să se salveze într-un adăpost antiaerian, ceea ce înseamnă că tu vei supraviețui. În adăpost mai este loc pentru cinci persoane. Alege din lista de mai jos cinci persoane pe care le-ai fi invitat în adăpost.

Lista persoanelor:

1. Preot
2. Inginer
3. Arhitect
4. Poet
5. Asistent social
6. Agronom
7. Politician
8. General
9. Bancher
10. Psiholog
11. Femeie-chirurg
12. Filolog
13. Constructor
14. Pastor
15. Învățător
16. Fizician
17. Electronist
18. Mecanic
19. Jurnalist
20. Femeie de afaceri
21. Polițist
22. Dietolog

REFUGIAȚII

Obiective - a înțelege mai bine sentimentele refugiaților

Vârsta participanților - de la 12 ani

Mărimea grupului - 20-25 persoane

Durata - 20-25 minute

Materiale - 2 săli, dintre care una cu mai puține comodități și lucruri cu care participanții sunt obișnuiți

Indicație - puteți utiliza fișele *Informație despre refugiați* și *Într-o noapte...*

Desfășurare

1. Anunțați participanții că ei trebuie să părăsească sala în care se află și să se deplaseze în altă parte fără a le oferi vreo explicație.
2. Sala va fi încuiată, iar participanții vor trece în altă cameră, mai puțin dotată.

Evaluare

Folosiți sentimentele de nemulțumire ale participanților care apar pe parcurs, pentru a-i întreba următoarele:

- Închipuiți-vă că trebuie să vă părăsiți casa și că aveți timp doar pentru a vă lua câteva lucruri. Ce veți lua cu voi? Ce vă va fi mai greu să lăsați?
- Expuneți o călătorie de acest gen și întrebați participanții ce temeri experimentează oamenii în asemenea situații.
- Închipuiți-vă momentul ajungerii în lagăr. Dacă nu ați avea nimic, cum ați începe o nouă viață?
- Unde există refugiați și ce condiții duc la aceea că oamenii sunt nevoiți să-și părăsească casele și să plece (motive politice, religioase sau etnice).
- Ce drepturi sunt încălcate în aceste cazuri?

COMPARĂ IMAGINILE

Obiective - a examina modul în care sunt folosite imaginile în presă
- a dezvolta aptitudini de analiză critică

Vârsta participanților - de la 13 ani

Mărimea grupului - cel puțin 6 persoane

Durata - 45 minute

Materiale - 5-6 imagini decupate din reviste și ziare
- o coală mare de hârtie
- fișe de hârtie (se repartizează câte două fișe pentru fiecare imagine fiecărui participant)
- pixuri
- scotch sau pioneze

Desfășurare

1. Atârnați imaginile pe tablă sau pe un perete al sălii.
2. Repartizați fiecărui participant câte două fișe pentru fiecare imagine.
3. Propuneți-le să examineze atent imaginile și să scrie pentru fiecare din ele câte un titlu pozitiv și unul negativ pe diferite fișe.
4. Lipiți împreună cu participanții fișele în două rânduri sub imaginea corespunzătoare.
5. Comparați titlurile.

Evaluare

Vorbiți despre ce s-a întâmplat și ce învățăminte au acumulat participanții în urma acestei activități.

- Cât de diferite au fost interpretările imaginilor?
- Când citiți pentru prima oară un ziar sau o revistă, ce urmăriți – titlurile sau imaginile?
- Cât de veridic este adevărul despre un eveniment sau altul reprezentat în imagini?
- Cum folosesc revistele și ziarurile anumite imagini pentru a transmite informații, a provoca emoții, empatie etc.

CE REPREZINTĂ IMAGINEA ?

Obiective - a examina stereotipurile și prejudecățile noastre despre alți oameni și a înțelege cum funcționează ele
- a revedea opiniile noastre despre grupurile minoritare
- a încuraja creativitatea și ideile spontane în grup

Vârsta participanților - de la 14 ani

Mărimea grupului - 16-21 persoane

Durata - cel puțin 45 minute (în funcție de mărimea grupului)

Materiale - o listă cu sugestii pentru desenat, tablă, cretă, foi A4, pixuri, pioane sau scotch

Desfășurare

1. Grupați participanții în grupuri de 3-4 persoane și numerotați echipele.
2. Repartizați echipelor foi și pixuri și spuneți-le să-și găsească un loc unde vor lucra, de preferat cât mai depărtat unele de altele.
3. Chemați câte un voluntar de la fiecare echipă și rugați-i să aleagă câte un cuvânt din lista cu sugestii. Cuvintele se pot repeta.
4. Spuneți-le să se întoarcă fiecare în grupul său și să facă un desen la tema aleasă. Desenatorul nu are voie să vorbească cu nimeni (în afară de momentul în care va confirma răspunsul corect) și nu poate scrie cifre sau litere, ci doar să deseneze. Coechipierii trebuie să ghicească cuvântul pe care îl desenează colegul lor fără a-i adresa întrebări.
5. Când cuvântul va fi ghicit, echipa poate să-și manifeste victoria prin țipete. Animatorul va nota scorul pe tablă. După fiecare tur desenatorul va scrie pe desen, indiferent dacă l-a terminat sau nu, care a fost cuvântul.
6. Echipele vor delega alt participant în calitate de desenator. Asigurați-vă că fiecare participant are prilejul de a desena cel puțin o dată.
7. La sfârșit propuneți grupurilor să-și atârne desenele pe tablă sau pe pereții sălii, pentru a compara și discuta diferitele interpretări și imagini ale cuvintelor.

Evaluare

Păstrând componența grupurilor mici:

- Cereți participanților să aprecieze dacă activitatea a fost dificilă sau nu și de ce.
- Propuneți participanților să privească desenele și să compare imaginile și felul în care au fost interpretate aceleași cuvinte.
- Rugați-i să-și exprime părerea dacă imaginile corespund sau nu realității, iar desenatorii să povestească ce i-a făcut să aleagă anume aceste imagini.
- Întrebați-i de unde, după părerea lor, provin stereotipurile? Care este rolul mass-mediei, educației școlare, familiei, altor factori?

Sugestii pentru desen

• Rasism • Diferență • Educație • Discriminare • Antisemitism • Refugiat • Conflict • European • Sărăcie • Musulman • Japonez • Homosexual • Moldovean • Egalitate • Persoană HIV-infectată • Țigan • African • Drepturile Omului • Mass-media • Turist • Străin • Solidaritate • Orb • Dragoste • Arab

ECUSOANE COLORATE

Obiective - a iniția o discuție despre normele sociale și despre situația populațiilor majoritare și minoritare
- a demonstra efectele discriminării

Vârsta participanților - de la 14 ani

Mărimea grupului - 20-25 persoane

Durata - 1 oră

Materiale - fișe care se prind la piept sau ecusoane de două culori (de exemplu, verde și galben), scotch sau pioaneze, o listă cu 6-8 reguli scrise pe o coală mare de hârtie. De exemplu:

Reguli pentru „verzi”. Participanții cu ecusoane verzi nu au voie să stea pe scaune, să formeze grupuri mai mari de 2 persoane, să vorbească cu „galbenii” cu excepția cazului când aceștia li se adresează, nu au acces la echipament fără permisiune specială etc.

Reguli pentru „galbeni”. Participanții cu ecusoane galbene au prioritate când vor să spună ceva, pot alege locul în care să se așeze, au acces liber la orice echipament de care au nevoie, pot sta lângă cine vor etc.

Indicații - pregătiți regulile din timp, aceasta vă va facilita dirijarea activității
- duceți observații asupra persoanelor din fiecare grup, pentru a aduce exemple concrete în timpul discuțiilor de evaluare
- fiți foarte prudent, pentru că activitatea poate produce emoții mari la unii copii. Nu lăsați pe cineva să rămână jignit și aveți grijă ca regulile jocului să nu fie preluate și în afara lui

Desfășurare

1. Distribuți ecusoanele la întâmplare și cereți participanților să le poarte pe tot parcursul jocului. Fiecare participant trebuie să poarte doar un singur ecuson.
2. Expuneți lista cu reguli într-un loc vizibil și menționați că respectarea lor este obligatorie. În celelalte aspecte, această activitate trebuie să fie cât de normală posibil.
3. Efectuați cu participanții o activitate, cum ar fi discutarea unui subiect care îi interesează sau un joc energizant, conducându-vă de regulile afișate.

Evaluare

Asigurați-vă că acordați timp suficient pentru dezbateri. Începeți prin a întreba ce gândesc participanții despre joc și ce nou au învățat:

- Cum te-ai simțit în calitate de „galben” sau de „verde”?
- Care a fost cel mai bun / cel mai rău lucru, fiind „verde” sau „galben”?
- A încercat cineva să-și schimbe ecusonul? De ce?
- Care sunt formele de discriminare întâlnite în realitate?
- Cine alcătuiește regulile în societate?
- Care sunt principiile democrației?
- Ce poți face pentru a promova democrația la nivel local (în instituția sau în comunitatea ta), la nivel regional și național (în societatea în care trăiești)?

ENUNȚURI – DILEMĂ

Obiective - a examina noțiunile de rasism, antisemitism, xenofobie, intoleranță
- a stimula conștientizarea rolului de membru al societății
- a sublinia și recunoaște diferențele în modul de gândire a oamenilor
- a reduce barierele în comunicare și a încuraja pe fiecare să-și exprime părerea

Vârsta participanților - de la 14 ani

Mărimea grupului - 10-40 persoane

Durata - 60 minute

Materiale - fișa *Enunțuri-dilemă*

Indicații - puteți modifica conținutul fișei în funcție de vârsta și interesele participanților

Desfășurare

1. Propuneți participanților să-și imagineze că un colț al sălii are semnul minus (-), iar colțul opus – semnul plus (+).
2. Explicați că de fiecare dată când veți citi un enunț-dilemă, fiecare participant se va deplasa în colțul sălii care exprimă acordul sau dezacordul lui cu enunțul citit. Cei care nu au nici o părere sau sunt indeciși, vor rămâne în mijlocul sălii, dar nu vor avea voie să vorbească.
3. Citiți primul enunț-dilemă.
4. Odată ce toți și-au stabilit poziția, rugați participanții din colțul pozitiv și din cel negativ să-și explice opinia. Participanții din fiecare colț au scopul să-și convingă ceilalți colegi că anume ei sunt cei care au dreptate și, prin urmare, să-i convingă pe ceilalți să li se alăture.
5. Acordați pentru discuții 5-8 minute.
6. După ce doritorii și-au argumentat punctul de vedere, participanții care și-au schimbat opinia pot să-și schimbe poziția.
7. Citiți pe rând și celelalte enunțuri-dilemă și repetați etapele activității.

Evaluare

- Cum v-ați simțit în timpul activității?
- A fost dificilă alegerea? De ce?
- A fost dificil să stai în mijloc și să nu vorbești?
- Ce argumente au fost folosite – cele care se bazează pe fapte reale sau cele care se bazează pe emoții?
- Care au fost mai eficiente?
- Aceste enunțuri-dilemă se bazează pe fapte reale?
- Prin ce a fost util acest exercițiu?

Puteți orienta discuțiile în mai multe direcții:

- Dilemele, în ciuda ambiguității lor, conțin totuși o parte de adevăr. Explicați cum diferiți oameni înțeleg în mod diferit aceeași situație. Aceasta este normal, de vreme ce oamenii gândesc diferit și se deosebesc prin ceea ce gândesc. Nu este întotdeauna necesar ca o poziție să fie corectă sau greșită. Ceea ce este într-adevăr important, este să înțelegem motivele care ne-au condus spre o poziție sau alta.
- Încercați să evidențiați legăturile cu realitatea. Adesea ne gândim numai la un aspect al problemei. De asemenea, se întâmplă uneori să ni se ceară să sprijinim o opinie, dar nu întotdeauna ne dăm silința să studiem în profunzime această părere. În ce mod ne afectează această atitudine?
- În ce măsură ascultăm cu adevărat argumentele altor oameni? Cât de clar ne expunem propriile puncte de vedere? Cu cât suntem mai neclari în argumente, cu atât crește ambiguitatea și riscul de a nu fi înțeleși.

Fișa ENUNȚURI-DILEMĂ

- ▶ Musulmanii nu se pot realmente integra în societățile europene.
- ▶ Naționalism înseamnă război.
- ▶ Bărbații sunt mai rasiști decât femeile.
- ▶ Este mai bine să fii negru decât homosexual.
- ▶ Tinerii sunt pe linia întâi a luptelor rasiale.
- ▶ Imigrații ne iau locuințele și locurile de lucru.
- ▶ Dragostea poate soluționa orice problemă.

TRENUL EUROPEAN

Obiective - a discuta stereotipurile și prejudecățile vis-a-vis de alți oameni și de minorități

- a demonstra care sunt limitele toleranței

Vârsta participanților - de la 14 ani

Mărimea grupului - 5-40 persoane

Durata - 90 minute

Materiale - copii ale fișei *Trenul european*, creioane

Desfășurare

1. Distribuți fiecărui participant câte o copie a fișei *Trenul european*.
2. Cereți fiecărui participant să aleagă în mod individual trei persoane cu care le-ar place cel mai mult să călătorească și altele trei cu care nu ar dori să călătorească.
3. De îndată ce toți și-au stabilit preferințele, propuneți-le să formeze grupuri a câte patru sau cinci. Propuneți-le să efectueze în grup următoarele:
  - să compare alegerile individuale și să le motiveze;
  - să verifice dacă sunt similitudini între alegeri și motive;
  - să alcătuiască prin consens o listă comună (cu cele trei persoane cu care ar dori să călătorească și trei cu care nu ar vrea).
4. Lăsați fiecare grup să-și prezinte concluziile, inclusiv motivele care i-a determinat să aleagă aceleași persoane. De asemenea, cereți participanților să explice ce a provocat cele mai mari neînțelegeri în timpul discuțiilor în grup.

Evaluare

Dezbaterile și discuțiile se vor baza pe prezentările grupurilor. Un bun mod de a începe discuția este compararea diferitelor rezultate. Se poate continua cu întrebări ca:

- Cât de reale sunt situațiile prezentate?
- Cineva din grup a trăit în realitate o situație similară ?
- Care au fost factorii majori ce au determinat deciziile fiecăruia în mod individual?
- Dacă membrii unui grup nu au reușit să ajungă la concluzii comune, care sunt cauzele?
- Ce a fost mai dificil?
- Ce factori v-au împiedicat să ajungeți la un consens?
- Ce stereotipuri evocă lista pasagerilor?
- Stereotipurile din descrieri sunt reale sau există doar în imaginația oamenilor?
- De unde provin aceste imagini?
- Cum te-ai simți într-o situație în care nimeni n-ar vrea să călătorească în același compartiment de tren cu tine?

Fișa *TRENUL EUROPEAN*

Vei călători cu trenul *Expresul Văii Căprioarelor* timp de o săptămână, de la Lisabona până la Moscova. Ai bilet într-un compartiment și trebuie să împarți locul cu alte trei persoane. Cu care dintre următorii pasageri preferi să călătorești?

1. Un soldat sârb din Bosnia.
2. Un agent de schimb valutar elvețian obez.
3. Un disk-jokey italian care aparent dispune de o sumă mare de dolari.
4. O vânzătoare africană de produse din piele.
5. Un tânăr artist HIV-pozitiv.
6. Un țigian din Ungaria tocmai eliberat din închisoare.
7. Un naționalist basc care călătorește regulat în Rusia.
8. Un rapper german cu un stil de viață foarte alternativ.
9. Un acordeonist orb din Austria.
10. Un student ucrainean care nu vrea să se întoarcă acasă.
11. O româncă de vârstă medie care nu are viză și ține în brațe un copil de un an.
12. O feministă olandeză agresivă.
13. Un skinhead (ras pe cap) suedez în stare de ebrietate.
14. Un microbist din Belfast care aparent merge la un meci de fotbal.
15. O prostituată poloneză din Berlin.
16. Un fermier din Franța care vorbește numai franceza și are un coș de brânză cu miros puternic.
17. Un refugiat kurd stabilit în Germania care se întoarce din Libia.

Instrucțiuni

1. Ai la dispoziție 15 minute pentru a alege trei persoane cu care ai vrea să călătorești și altele trei cu care nu ai vrea să călătorești.
2. Aveți 45 de minute pentru a discuta în grup motivele care l-au determinat pe fiecare să facă anume aceste alegeri. Încercați să ajungeți la un consens întocmind o listă comună cu trei persoane favorite și trei persoane nedorite.

COMPORTAMENT PRECONCEPUT

Obiective - a studia relația dintre ceea ce putem oferi celor din jur și ce oferim în realitate
- a concentra atenția asupra efectelor comportamentului nostru asupra altora
- a discuta despre efectele stereotipurilor asupra oamenilor din jur

Vârsta participanților - de la 14 ani

Mărimea grupului - minimum 10 persoane

Durata - 45 minute

Materiale - ecusoane albe (5 x 2 cm) pentru fiecare participant. Pe fiecare ecuson se scrie câte o caracteristică, de exemplu: iresponsabil, spiritual, deștept, neîndemânatic, vorbăreț.
- o sarcină pe care membrii grupului s-o îndeplinească împreună, cum ar fi elaborarea unui poster la o anumită temă, planificarea unei acțiuni, reamenajarea sălii sau organizarea unei dezbateri pe o anumită temă

Indicații - fiți atent la atribuirea de ecusoane participanților. De exemplu, dacă un membru al grupului are tendința de a fi leneș, este preferabil să evitați să-i lipiți această etichetă. Obiectivul jocului nicidecum nu este de a evidenția opiniile personale despre membrii grupului, fapt ce poate fi distructiv și incidente de acest gen trebuie evitate cu orice preț!

Desfășurare

1. Lipiți un ecuson pe fruntea fiecărui participant fără ca acesta să vadă ce este scris pe el.
2. Anunțați sarcina pregătită din timp și regula: membrii grupului trebuie să se comporte unul cu celălalt corespunzător „etichetărilor”. De exemplu, dacă cineva are scris pe ecuson „leneș”, toți ceilalți vor trebui să-1 trateze ca și cum este întotdeauna o persoană leneșă (dar fără a folosi cuvântul de pe ecuson în adresa persoanei în cauză!).
3. Participanții trebuie să-și unească eforturile pentru a îndeplini sarcina, tratându-i pe ceilalți conform cu înscrierea de pe ecuson.
4. La sfârșitul activității jucătorii pot ghici ce este scris pe ecusonul lor, dar nu acesta este principalul obiectiv al jocului.

Evaluare

Rezervați participanților timp suficient pentru a-și exprima sentimentele. Apoi orientați-vă după întrebările:

- Cine dintre cei prezenți și-a ghicit inscripția de pe ecuson?
- Cum s-a simțit fiecare în timpul acestei activități?
- A fost dificil să tratați oamenii corespunzător etichetei lor?
- A început cineva să se comporte în conformitate cu conținutul ecusonului, de exemplu, cineva etichetat „spiritual” – să spună glume și să se poarte mai încrezător sau persoana etichetată „leneș” – a încetat să mai coopereze sau să participe la acțiune?
- Ce fel de etichete punem oamenilor în viața reală? Cum îi afectează și cum ne afectează pe noi modul de gândire despre ei?
- În realitate cine atribuie „etichetele” pe care le-ați folosit în această activitate?
- Reflectă oare acestea realitatea?

SCRÂNCIOBUL

Obiectiv - a stimula comunicarea între membrii grupului
- a demonstra influența puternică pe care o exercită asupra copilului familia, prietenii, mass-media

Vârsta participanților - de la 14 ani

Mărimea grupului - număr par

Durata - 30-40 minute

Materiale - carioca, copii ale fișei *Copiii întreabă* pentru jumătate din participanți

Desfășurare

1. Formați „scrânciobul” aranjând scaunele în două cercuri, unul în interiorul celuilalt astfel ca participanții să stea față în față. Se recomandă ca distanța dintre perechi să nu fie prea mică pentru a nu se distrage reciproc.
2. Participanților din cercul interior li se spune să-și imagineze că sunt copii de 9 ani, iar cei din cercul exterior vor fi „aduți”.
3. Repartizați fișa *Copiii întreabă* doar „copiilor” și spuneți-le să-l roage pe „adultul” din fața lor să le răspundă la o întrebare, explicându-le unele lucruri timp de două minute.
4. După ce perechile au încheiat discuția, „aduții” sunt rugați să se ridice și să miște „scrânciobul” la dreapta cu un scaun. Noul „copil” de asemenea îl roagă să-i răspundă la o întrebare. Întrebarea poate fi aceeași, dacă „copilul” vrea să facă o comparație între opiniile „aduților” sau alta care îl interesează.
5. După 5 sau 6 rotații ale scrânciobului rugați participanții cercului exterior și interior să se schimbe cu locurile („aduții” se așează în cercul interior și devin „copii de 9 ani” și, invers) și să le transmită fișele noilor „copii”.
6. Efectuați iarăși 5-6 rotații ale „scrânciobului”. Este bine ca ultima întrebare a „copilului” să fie una proprie, deoarece către sfârșitul activității, participanții deja și-au format o impresie despre specificul întrebărilor.

Evaluare

Întrebați participanții:

- „Aduților” le-a fost complicat să răspundă la întrebările „copiilor”?
- Ați ascuns ceva? Ați fost sincer?
- „Copiii” înțelegeau explicațiile?
- De regulă, ce fel de răspunsuri primesc copiii la asemenea întrebări? Ce efect generează acest lucru?

Variante

- Vârsta copiilor poate fi modificată, de exemplu 5, 6 sau 7 ani.
- Întrebările pot fi doar la o temă.
- Puteți citi doar o întrebare pentru a „porni scrânciobul”, iar după aceasta oferiți-le „copiilor” posibilitatea să inventeze singuri întrebări.

Fișa COPIII ÎNTREABĂ

- ▶ De ce oamenii luptă și se omoară reciproc?
- ▶ Ce înseamnă rasism?
- ▶ De ce bărbatul din acea revistă îl sărută pe alt bărbat?
- ▶ Este adevărat că țiganii sunt murdari și foarte periculoși?
- ▶ De ce părinții mei nu-mi permit să am o jucărie-pistol?
- ▶ Noi suntem mai buni decât oamenii cu culoarea închisă a pielii?
- ▶ Prin ce se deosebesc fetele de băieți?
- ▶ Eu aș dori să seamăn cu tine. Mă vei ajuta?
- ▶ Sora mea îmi spune că persoanele care consumă droguri sunt oameni bolnavi și trebuie să ne fie jale de ei. Aceasta este corect?

PREJUDECĂȚI ÎN FAMILIE

Obiective - a analiza mesajele pe care le primim de la propria familie despre oamenii care au antecedente penale sau fac parte din diferite culturi
- a analiza valorile care stau la baza acestor mesaje
- a conștientiza rolul familiei în transmiterea valorilor sociale

Vârsta participanților - de la 15 ani

Mărimea grupului - minim 8 persoane

Durata - 45 minute

Materiale - copii ale fișei *Cărți de joc*, foi și pixuri (pentru observatori)

Desfășurare

1. Explicați-le participanților că acest joc pe roluri are scopul de a evidenția rolul familiei în transmiterea imaginilor despre oamenii care aparțin altor grupuri sociale sau culturale.
2. Anunțați participanții că veți avea nevoie de patru voluntari-actori (de dorit două fete și doi băieți) și de patru voluntari-observatori speciali. Restul membrilor vor fi observatori generali.
3. Repartizați-i fiecărui observator special unul din actori, asupra căruia va duce observații și va nota toate argumentele folosite de el în timpul jocului.
4. Împărțiți câte o „carte de joc” fiecărui actor și acordați 3-5 minute pentru a intra în rol, după care anunțați începerea jocului.
5. Pregătiți între timp scena împreună cu ceilalți participanți: în fața sălii aranjați patru scaune în semicerc și spuneți-le actorilor că aceasta este sufrageria unei case, în care se va desfășura o discuție de familie.
6. Pentru desfășurarea scenetei sunt suficiente 15 minute.

Evaluare

Începeți evaluarea întrebând actorii cum s-au simțit în timpul jocului. Rugați observatorii pe rând să prezinte argumentele pe care le-au folosit actorii lor în timpul jocului pentru a-i convinge pe ceilalți despre punctul lor de vedere.

Inițiați o discuție generală cu toți participanții, urmând următoarele întrebări:

- Argumentele pe care le-ați folosit se asemănau cu cele pe care le auziți în familiile voastre?
- Ar fi existat vreo diferență dacă, în loc de un tânăr de culoare, iubitul unei tinere ar fi fost de aceeași culoare ca și ea?
- Lucrurile ar fi fost diferite dacă, în loc ca tânăra să-și aducă iubitul acasă, tânărul ar fi fost cel ce își aducea acasă iubita?
- Ce s-ar fi întâmplat dacă o tânără ar declara că are o relație cu o altă tânără?
- Ce s-ar fi întâmplat dacă un băiat și-ar fi prezentat iubitul?
- Credeți că aceste conflicte sunt actuale sau aparțin trecutului?
- Ai trecut printr-o situație similară sau cunoști pe cineva care s-a confruntat cu o situație similară?

Sugestii pentru animator

Când jucăm un rol rămânem, mai mult sau mai puțin, noi înșine în prezentarea unui model sau a unei atitudini predeterminate, în timp ce un actor pe scenă trebuie să interpreteze un personaj diferit de propria persoană. Prin urmare, în activitatea dată nu este vorba de o performanță teatrală sau actoricească, ci mai degrabă de reprezentarea și explorarea unui rol sau comportament. Puteți întocmi alte „cărți de joc”, dacă considerați că rolurile propuse sunt prea restrictive sau nu au nimic comun cu realitatea, definind patru atitudini tipice familiilor din localitatea voastră. Activitatea este ușor adaptabilă la realitatea culturală și socială a participanților. Dacă o persoană de culoare poate fi considerată prea neobișnuită pentru localitatea voastră, puteți spune că iubitul fetei este musulman sau provine din familie catolică etc.

Fișa CĂRȚI DE JOC

Exemplu de situație pentru fiică

Ai un prieten de culoare pe care îl iubești mult. Ai decis să-ți anunți familia că urmează să locuiți împreună. Încearcă să-ți aperi decizia și să argumentezi, luând o poziție critică față de prejudecățile referitoare la relațiile dintre tineri, în special dintre cei de origini diferite.

Exemplu de situație pentru mamă

Fiica ta are un prieten de culoare cu care are o relație foarte apropiată. Îți iubești foarte mult fiica, dar nu înțelegi cum a putut să-ți facă așa ceva. Îți sprijini soțul în tot ceea ce spune. Nu îți ameninți fiica cu toate că îți pare rău de durerea pe care ți-o cauzează. Te gândești că tânărul o va părăsi și ea va suferi foarte mult.

Exemplu de situație pentru fratele mai mare

Sora ta are un iubit. În principiu, nu-ți pasă dacă sora ta iese cu un băiat de culoare și aperi dreptul oamenilor de a fi liberi în relațiile lor. Cu toate acestea, când mama spune că este probabil ca să o părăsească pe sora ta, începi să-ți pui întrebarea dacă nu cumva el o folosește. Îți arăți îngrijorarea și vrei să-ți protejezi sora.

Exemplu de situație pentru tată

Fiica ta are o relație care evoluează în una foarte serioasă cu un tânăr de culoare. Reprezinți autoritatea familială și nu aprobi relația fiicei tale. Te conduci după principiile morale și îți pasă despre ce vor spune oamenii. Nu te consideri rasist, dar căsătoria fiicei tale cu un tânăr de culoare este ceva diferit. Gândești ca un tată sever și îți argumentezi poziția așa cum ar face-o el.

DISCRIMINAREA

Obiective - a ajuta participanții să conștientizeze faptul că fenomenul discriminării face parte din viața noastră cotidiană
- a dezvolta empatia față de persoanele discriminate
- a ajuta participanții să capete încredere în propriile forțe

Vârsta participanților - de la 15 ani

Mărimea grupului - 20-25 persoane

Durata - 45 minute

Materiale - tablă și cretă

Indicație - rugați participanții să se gândească la acele situații de viață care într-adevăr i-au marcat, dar nu-i obligați să povestească lucruri care i-ar face să se simtă neplăcut

Desfășurare

1. Propuneți participanților să se gândească la o situație când s-au simțit discriminați sau au văzut cum altcineva a fost obiectul discriminării.
2. Oferiți, pe rând, cuvântul fiecărui participant, propunându-i să descrie pe scurt această situație.
3. Notați pe tablă toate situațiile și apoi rugați grupul să aleagă una pentru discuție.
4. Cereți persoanei a cărei situație a fost selectată, să relateze toate amănuntele necesare.
5. Discutați următoarele aspecte:
  - Cum a apărut situația și ce s-a întâmplat de fapt?
  - Cum s-a simțit persoana discriminată?
  - Cum s-a simțit persoana responsabilă de discriminarea provocată?
  - Persoana în cauză avea teme să se simtă discriminată?
  - Cum au reacționat cei din jur și ce s-a întâmplat după incident?
  - Ce ar fi putut întreprinde ei personal în această situație?

Evaluare

Discutați despre discriminare în general:

- Care sunt cele mai dese motive ce provoacă un comportament discriminatoriu la adresa voastră? Vârsta, culoarea pielii, ținuta vestimentară sau altceva?
- De ce unii oameni îi discriminează pe alții?
- De unde provine acest comportament?
- Cât de important este de a înfrunta discriminarea?

Variante

A. Pentru a vizualiza situația, o puteți înscena. Găsiți câțiva voluntari care vor juca rolurile în timp ce ceilalți participanți vor fi observatori. Puteți propune observatorilor să sugereze replici alternative, pe care actorii le pot prelua. Discutați subiectul după prezentarea scenetei.

B. Le puteți cere participanților să noteze pe o foaie anonimă situația. Puneți toate bilețelele într-o pălărie (cutie, sacoșă) și amestecați-le. Invitați pe rând fiecare persoană să ia un bilețel din pălărie. După citirea conținutului bilețelului, propuneți-i fiecărui participant să ghidească sentimentele celor implicați în acțiune.

PORTRETUL-ROBOT

Obiectiv - a determina și analiza bazele discriminării

Vârsta participanților - de la 15 ani

Mărimea grupului - 12-24 persoane

Durata - 2 ore

Materiale - coli mari de hârtie, carioca, stilouri, foi A4, scotch

Indicații - unii participanți pot opune rezistență la desenarea portretului-robot, motivând că „nu sînt buni la desen”. Este bine să-i încurajați și să le explicați că nu li se cere să demonstreze măiestria desenului și că scopul acestei activități este să folosească comunicarea nonverbală

Desfășurare

1. Împărțiți participanții în grupuri de maximum 6 persoane. Dacă este posibil, numărul de grupuri trebuie să fie par și nu mai mare de patru.
2. Jumătate din numărul total de grupuri vor realiza un portret-robot al unei persoane pe care o consideră un „învingător social” (persoană de succes), iar celelalte grupuri vor realiza portretul-robot al unei persoane considerate un „învingător social” (persoană care a suferit eșec).
3. Rugați echipele să întocmească o listă cu caracteristicile unei persoane-model de categoria respectivă („învingător” sau „învingător”), ca de exemplu, nivelul social și economic, educația, profesia sau ocupația, sexul, apartenența etnică, obiceiuri, activități de agrement și hobby-uri, ținuta vestimentară, opinii, idei, valori, istoricul familiei, stilul de viață, tipul locuinței, comportamente, teme sau domenii de interes etc.
4. Propuneți grupurilor să deseneze portretul-robot pe o coală de hârtie, încadrând în el toate caracteristicile pe care le-au notat în listă. Este foarte important ca lucrarea să fie reprezentată prin desen și să nu se folosească cuvinte. Acordați 40 de minute pentru aceasta.
5. Schimbați desenele grupurilor, astfel încât cei care au desenat un „învingător” să primească un „învingător” și apoi să examineze și să interpreteze desenele. Oferiți-le grupurilor 15 minute.
6. Afișați desenele pe un perete, încât fiecare să le poată vedea.
7. Reuniți grupul mare și rugați echipele să prezinte interpretarea portretului-robot pe care l-a primit. Grupul care a executat desenul nu are voie să participe la comentarii.
8. Odată ce toate grupurile și-au prezentat interpretările, grupurile care au executat desenul pot completa comentariile la desenul lor. Acordați 30 de minute pentru aceasta.

Evaluare

Rezervați aproximativ 30 de minute pentru evaluare.

Rugați grupurile să stabilească și să discute criteriile după care societatea decide succesul sau eșecul social al unui individ.

Întrebările de mai jos pot facilita meditația și discuția:

- Care sunt principalele caracteristici ale succesului social? Dar cele ale eșecului? Care sunt cauzele, „rădăcinile” succesului și ale eșecului? Ce factori determină diferența?
- Persoanele reprezentate în portretele-robot se află mai des în anumite grupuri sociale decât în altele?
- Persoanele din toate grupurile și păturile sociale au șanse egale de a avea succes? Cine este mai favorizat și cine este mai puțin favorizat?
- Ce ar putea să facă societatea referitor la factorii sociali și economici care diminuează posibilitățile de „succes social”, cum ar fi deficiențele educaționale sau marginalizarea datorată unor anumiți factori ca culoarea pielii, apartenența la o minoritate etnică, religioasă etc. Se pot face referiri și la alte aspecte – cultură, origine, preferințe sexuale, limbă etc., ceea ce înseamnă că chiar de la bun început anumite grupuri sociale sunt dezavantajate.

REFUGIAȚII (joc pe roluri)

Obiective - a conștientiza nevoile specifice ale refugiaților și a percepe drepturile lor ca fiind drepturi ale unei categorii vulnerabile
- a promova empatia și solidaritatea față de situația refugiaților
- a analiza problemele excluderii și integrării

Vârsta participanților - de la 15 ani

Mărimea grupului - 20-25 persoane

Durata - 1 oră

Materiale - fișa *Informație despre refugiați*, fișa *Într-o noapte...*

Desfășurare

1. Efectuați un brainstorming pentru a afla care sunt reprezentările participanților referitoare la refugiați.
2. Oferiți-le participanților câteva informații din fișa *Informație despre refugiați*.
3. Împărțiți participanții în două și repartizați câte un rol fiecărei echipe: refugiați, reprezentanții Înaltului Comisariat al Națiunilor Unite pentru Refugiați (ICNUR), oficialitățile statului în care refugiații vor să se adăpostească.
4. Citiți scenariul din continuare și acordați echipelor 5-10 minute pentru a se pregăti. Încurajați tinerii să găsească și alte argumente pentru punctele de vedere pe care le apără.

Evaluare

După încheierea jocului pe roluri, discutați cu întreaga echipă:

- Cum v-ați simțit în rolul pe care l-ați jucat?
- De ce ați adoptat hotărârea respectivă?
- Credeți că o țară ar trebui să aibă dreptul să îi respingă pe refugiații care ajung în ea? De ce da sau nu?
- Notați trei lucruri pe care le-ați lua neapărat cu voi dacă ar trebui să plecați urgent de acasă pentru a vă salva viața, respectiv trei lucruri pentru care ați regreta puternic că nu le puteți lua cu voi.

Variante

A. Reluați sceneta schimbând rolurile echipelor (refugiații devin oficialități și invers) și discutați ce au simțit participanții în noua postură. A fost luată o altă decizie decât a colegilor care au interpretat anterior rolul respectiv? De ce?

B. Ca o temă de proiect cereți participanților să cerceteze activitatea ICNUR în lume sau în țară ori situația refugiaților din comunitatea voastră.

Invitați o persoană din localitate care este refugiată, pentru a lua parte la discuții. Propuneți-i să relateze pe scurt motivele ce au determinat-o să-și părăsească țara de origine, cum a călătorit și ce s-a întâmplat în timpul călătoriei.

Fișa **INFORMAȚII DESPRE REFUGIAȚI**

Anual zeci de mii de oameni își părăsesc casele și chiar țările fugind din calea războiului. În anul 2001 erau aproximativ 22 milioane de refugiați. Cei mai mulți caută adăpost în țările vecine. În anul 1950 s-a înființat Înalțul Comisariat ONU pentru Refugiați (ICNUR) și în 1951 s-a adoptat Convenția privind statutul refugiaților, care până în prezent a fost ratificată de mai mult de jumătate din statele lumii. Ea asigură protecție refugiaților, persoanelor care și-au părăsit țara și nu se pot repatria, deoarece sunt în pericol de a fi persecutate din cauza originii lor rasiale, religioase sau apartenenței la un grup social ori exprimării unei opinii politice, precum și celor care caută azil, interzicând statelor părți să îi forțeze să se întoarcă în țara în care riscă să fie persecutați sau uciși. Și DUDO se referă la protecția refugiaților (art. 13, 14, 15). Totuși, oamenii politici și opinia publică din multe țări cer reducerea numărului de refugiați, motivând că prezența lor într-o țară generează tensiuni sociale, reducerea numărului de locuințe și locuri de muncă disponibile pentru cetățenii țării respective. Pentru a justifica restricțiile pe care le impun refugiaților, statele dezvoltate declară adesea că aceste persoane nu sunt victimele opresiunii, ci doar doresc un standard de viață mai înalt.

Fișa **ÎNTR-O NOAPTE...**

Într-o noapte friguroasă și umedă, un grup de refugiați se apropie de frontiera unui stat. Fug din calea războiului. Nu au bani și nici acte de identitate.

Oficialitățile nu vor să îi primească, deoarece cred că pot avea probleme de ordin politic cu țara vecină. Persoanele nu se vor integra în societatea respectivă (nu cunosc limba, sunt de altă religie, au alt mod de viață etc.), țara lor se confruntă cu un val prea mare de refugiați și nu îi mai face față etc.

Refugiații susțin că au dreptul să primească azil, copiii lor suferă de foame, vor fi uciși dacă se întorc în țara lor, nu au bani, doresc adăpost doar pentru perioada în care condițiile din țara lor nu le permit să locuiască acolo, cunosc meserii care ar putea să fie utile dezvoltării economice a comunității care îi va primi etc.

Oficialitățile trebuie să decidă dacă vor permite tuturor refugiaților sau doar unei părți a grupului să intre în țară. Dacă îi selectează, ce criteriu aplică (vârsta, profesia etc.), ce alternative au la dispoziție.

Refugiații trebuie să se hotărască dacă vor rămâne împreună, indiferent de ce vor spune oficialitățile, dacă se vor întoarce în țara lor etc.

Justiție socială

Toate ființele umane, prin simplul fapt de a fi oameni, indiferent unde locuiesc, au anumite necesități de bază comune. Acestea includ nevoia de a mânca, de a avea un acoperiș, de îngrijire medicală, afecțiune, identitate, educație și autoexprimare, acestea fiind doar câteva.

Dar în toate țările există multe cazuri de injustiție, când aceste necesități umane de bază nu sunt satisfăcute. Sărăcia este probabil cea mai fundamentală și răspândită injustiție, din cauza limitării accesului la aproape toate alte necesități de bază, așa ca nivelul decent de viață, alimentarea corespunzătoare, tratamentul medical, un mediu ambiant curat și plasare echitabilă în câmpul muncii.

Negarea justiției este strâns legată cu apariția problemelor conflictuale. Injustiția, reală sau percepută, este una din cele mai des răspândite surse de conflict și violență între indivizi, grupuri și națiuni, iar conflictul violent, la rândul său, poate perpetua în injustiție.

Ținând cont de importanța justiției în plan mondial, consensul asupra necesității instruirii în domeniul justiției este un semn promițător. Convenția din 1989 cu privire la Drepturile Copilului susține că educația trebuie direcționată, alături de alte orientări, către „dezvoltarea respectului pentru drepturile și libertățile fundamentale ale omului”.

Dar instruirea despre justiția socială implică mai mult decât familiarizarea cu anumite texte oficiale și asimilarea conceptelor abstracte. Acest proces necesită ca participanții să vadă relevanța problemelor de justiție în propria lor viață și în mediul înconjurător – casă, școală sau comunitate și să anticipeze reacțiile de vină, blamare sau resentimente.

O parte din activitățile din acest capitol se referă la drepturile copilului.

Activități

CURSA CU OBSTACOLE

Obiective - a ajuta participanții să înțeleagă ce înseamnă inegalitatea în drepturi
- a conștientiza că nu fiecare poate atinge aceleași rezultate, dacă condițiile nu sunt egale

Vârsta participanților - de la 7 ani

Mărimea grupului - 28 persoane

Durata - 30 minute

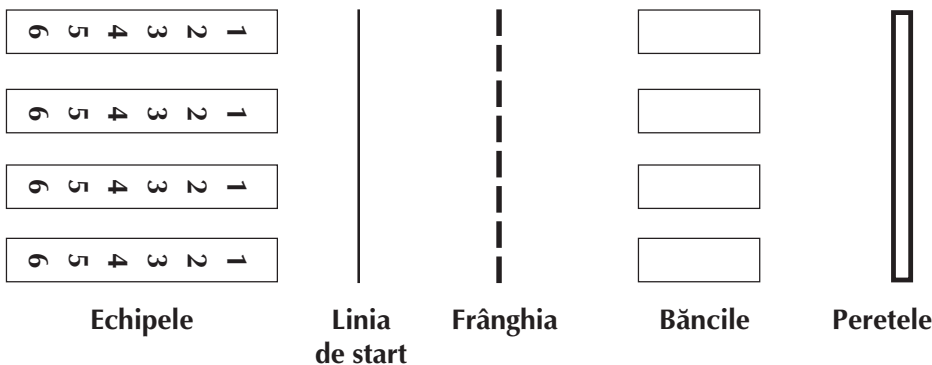
Materiale - 4 bănci, o frânghie, fișe cu *Instrucțiuni* pentru fiecare echipă

Indicație - pentru desfășurarea activității este necesară o sală mare (de exemplu, sala sportivă), dar ea poate fi organizată și afară

Desfășurare

1. Înainte de a începe activitatea, pregătiți locul pentru cursă după cum urmează:

- întindeți frânghia pe podea la 1/3 din distanța de la linia de start, paralel cu aceasta
- puneți câte o bancă pentru fiecare echipă la 2/3 din distanță.

2. Împărțiți grupul în 4 echipe egale după număr și după capacitățile fizice ale participanților.
3. Înmânați fiecărei echipe câte o fișă cu *Instrucțiuni*.
4. Spuneți-le membrilor echipei să citească condițiile din fișă și să se asigure că toți au înțeles ce au de îndeplinit. Participanții nu au voie să arate instrucțiunile lor altor echipe. De asemenea, nu trebuie să știe că fișele sunt diferite.
5. Când echipele sunt pregătite, dați-le un semnal la care participanții încep să alerge pe distanță ca la o întrecere sportivă.

Evaluare

- Care echipă a câștigat? De ce?
- Care echipă a ajuns ultima? De ce?
- Cursa s-a desfășurat în mod cinstit?

- Cum s-au simțit membrii echipei care se aflau în situația cea mai avantajoasă? Dar cei din echipele dezavantajate?
- Ce s-ar putea întreprinde pentru ca această cursă să se desfășoare în mod cinstit?

Variante

Cursa poate fi repetată până când fiecare echipă va avea posibilitatea să fie în avantaj, dar și în dezavantaj.

Puteți extinde cursa și modifica obstacolele în funcție de echipamentul disponibil.

De asemenea puteți schimba și instrucțiunile pentru echipe, cu condiția ca acestea să fie diferite pentru fiecare echipă, în așa fel ca una să fie cea mai avantajată, iar alta cea mai dezavantajată.

Fișa INTRUCȚIUNI PENTRU ECHIPE

Echipa nr. 1

Săriți peste frânghie, apoi peste bancă. Atingeți peretele. Săriți înapoi peste bancă și iarăși peste frânghie. Atingeți următoarea persoană din coloană.

Echipa nr. 2

Săriți peste frânghie. Înconjurați o dată banca. Atingeți peretele. Înconjurați iarăși banca și săriți peste frânghie. Atingeți următoarea persoană din coloană.

Echipa nr. 3

Săriți peste frânghie. Înconjurați de două ori banca. Atingeți peretele. Iarăși înconjurați de două ori banca și săriți peste frânghie. Atingeți următoarea persoană din coloană.

Echipa nr. 4

Ridicați frânghia și treceți pe sub aceasta. Înconjurați de trei ori banca. Atingeți peretele. Înconjurați de trei ori banca, ridicați frânghia și treceți pe sub ea. Atingeți următoarea persoană din coloană.

CURSA CONTRA CRONOMETRU

Obiective - a ajuta participanții să înțeleagă inegalitatea care apare atunci când unii oameni primesc privilegiile pe care alții nu le au
- a conștientiza că nu toți vor putea atinge același scop dacă oportunitățile sunt inegale

Vârsta participanților - de la 7 ani

Mărimea grupului - 12-24 persoane

Durata - 25 minute

Materiale - câte un vas (de exemplu, pahar de unică folosință) pentru fiecare participant, fișe cu instrucțiuni diferite pentru fiecare echipă

Indicație - se recomandă organizarea activității în aer liber

Desfășurare

1. Împărțiți grupul în două echipe egale și aranjați-le în două șiruri. Distribuți fiecărei echipe regulile de lucru, scrise în prealabil pe fișe pentru fiecare participant. Echipele nu trebuie să cunoască instrucțiunile celeilalte echipe.
2. Repartizați primilor participanți din fiecare șir câte un vas cu apă, iar celorlalți – vase deșerte.
3. Participanții au de turnat apa în borcănașul vecinului până când se atinge peretele opus.

Evaluare

În discuția după activitate puneți o serie de întrebări despre activitate:

- Cum vă simțeați în timpul activității?
- Ce gândeați despre echipa cealaltă?
- Ce probleme ați întâlnit?
- Cum le-ați rezolvat?

Puteți apoi face legătura între această activitate și realitate:

- În timpul activității, ați avut impresia că ați trăit o experiență asemănătoare și în viață?
- Vă mai amintiți de acel moment?
- Există de fapt soluții atunci când astfel de probleme apar în viața de toate zilele?

Fișa INTRUCȚIUNI

Fișa A

Trebuie să transportați apa în capătul opus al sălii în mai puțin de un minut. Grupul mai rapid va fi cel câștigător. Timpul înseamnă bani!

Fișa B

Trebuie să transportați apa astfel încât să nu vărsați nici o picătură. Viteza nu contează. Echipa ce va păstra cantitatea de apă pe care a primit-o va fi câștigătoare. Graba strică treaba!

GRUPURI COLORATE

Obiective - a iniția o discuție despre diferite grupuri sociale;
- a conștientiza noțiunile de prejudecată,
discriminare și diversitate;
- a dezvolta empatia în baza experienței de respingere sau excludere.

Vârsta participanților - de la 7 ani

Mărimea grupului - minimum 16 persoane

Durata - 10-15 minute

Materiale - scotch, foarfece, hârtie colorată pentru a decupa figuri geometrice identice (de exemplu, triunghiuri sau cercuri). Pentru un grup de 16 participanți veți avea nevoie de 4 figuri albastre, 4 roșii, 4 galbene, 3 verzi și una albă

Indicație - animatorul trebuie să fie deosebit de atent pentru ca nici unul din copii să nu rămână jignit la sfârșitul activității. Pentru copii de vârstă mică, variantele A și B sunt mai potrivite

Desfășurare

1. Lipiți câte o figură pe spatele sau de fruntea fiecărui participant, fără ca aceștia să știe de ce culoare este.
2. Spuneți participanților să formeze grupuri cu cei ce au figuri de aceeași culoare.
3. Participanții nu au dreptul să vorbească, ei pot folosi doar comunicarea nonverbală.

Evaluare

Ajutați grupul să-și exprime sentimentele referitor la ce au făcut și ce au învățat:

- Ce ați simțit în momentul când ai întrebat pentru prima oară pe cineva dacă are figura de aceeași culoare ca și a ta?
- Cum s-a simțit persoana cu figura albă ?
- Ați încercat să ajutați alți jucători să se încadreze în vreun grup oarecare?
- Faceți parte din vreun grup pe interese (de exemplu, echipa de fotbal)?
- Poate oricine să se alăture acestor grupuri?
- Cine este excepție în societatea noastră?

Variante

- A.** Dacă nici o figură colorată nu este singură la număr, la sfârșitul activității fiecare va face parte dintr-un grup.
- B.** Dacă participanții vor forma grupuri în care să nu fie două persoane cu figuri de aceeași culoare, se vor obține grupuri "multiple". Puteți discuta despre bogăția și importanța diversității.

ÎNFRUNTÂND STEREOTIPURILE

Obiective - a ajuta participanții să înțeleagă impactul negativ al stereotipurilor
- a-i învăța să depisteze stereotipurile

Vârsta participanților - de la 12 ani

Mărimea grupului - 24 persoane

Durata - 30 minute

Materiale - câte un scenariu al jocului pe roluri pentru fiecare echipă

Indicație - scenariile pot fi modificate și adaptate la necesitățile participanților

Desfășurare

1. Împărțiți participanții în grupuri a câte patru persoane.
2. Repartizați fiecărui grup un scenariu de joc pe roluri.
3. Fiecare membru al grupului citește fișa. După aceasta doi interpretează jocul, iar ceilalți doi sunt observatori.
4. După ce jocurile au fost interpretate, grupurile le discută. Observatorii fac un *feedback* despre metodele care li s-au părut mai eficiente pentru combaterea stereotipului respectiv.
5. Apoi grupurile joacă al doilea scenariu, rolurile fiind interpretate de ceilalți doi elevi (care în primul caz au fost observatori). De asemenea, poate fi repetat și primul scenariu pentru a reprezenta persoanele din alt punct de vedere.

Evaluare

În grupul mare discutați următoarele întrebări:

- Prin ce se aseamănă situațiile din jocurile pe roluri? Prin ce se deosebesc?
- Cum v-ați simțit jucând rolul persoanei cu stereotipuri?
- Cum v-ați simțit jucând rolul persoanei care înfruntă stereotipul?
- Ce tehnici ați utilizat pentru a confrunta stereotipul? Ați cerut mai multă informație pentru a clarifica sentimentele persoanei cu stereotipuri și motivele acesteia? Ați folosit motivarea și convingerea? Ați dat exemple de persoane pe care le cunoașteți și care nu corespund acestor stereotipuri? Ați argumentat cu informații care contrazic stereotipul? Ați folosit conceptele de drepturi și justiție? V-ați certat? Ați amenințat?
- Care metode au fost cele mai eficiente pentru a schimba atitudinea persoanei?
- V-ați confruntat vreodată în realitate cu prejudecăți? Cum ați acționat?

Variante

- Elevii se schimbă cu rolurile la jumătate de joc.
- Scenariile pot fi bazate pe cazuri reale cunoscute de către participanți, care au avut loc în școala sau în comunitatea lor. Cu toate acestea, cazurile trebuie selectate cu atenție, nu este bine să se facă uz de acele exemple care ar putea emoționa puternic pe cineva.
- Jocul pe roluri poate fi interpretat în fața grupului mare, dacă participanții doresc aceasta.

Fișa SCENARII CU JOCURI PE ROLURI

1. Profesorul v-a dat însărcinarea să pregătiți un raport, lucrând în echipe de patru persoane. Teo care a venit cu familia dintr-o țară săracă, este în grupul vostru. Când grupul vostru pleca la bibliotecă, Marcel, un alt coleg de al tău, îți șoptește: „Aș vrea ca Teo să nu fie în grupul nostru. Oamenii din țara lui sunt foarte leneși. Probabil că va trebui să facem tot lucrul în locul lui.”

Care va fi reacția ta?

2. Profesoara a planificat o călătorie de o zi pentru întreaga clasă. Ea vă roagă să întrebați părinții dacă cineva din ei ar putea merge în călătorie pentru a o ajuta. Tu zici că o vei întreba pe bunica ta. Profesoara îți răspunde că de fapt călătoria va fi foarte grea și obositoare pentru bunica ta și ar fi mai bine să-i întrebi pe părinți dacă cineva din ei ar putea veni.

Bunica ta este o persoană sănătoasă și voinică. Tu îi spui profesoarei...

3. Recent câteva familii dintr-o țară săracă au venit să locuiască în orașul vostru. Copiii lor merg la școala voastră. Când te plimbi prin coridor, un coleg de-al tău ți-a spus: „Mie nu-mi place că toți sărăntocii aceștia merg la școala noastră. Tatăl meu zice că toți acești oameni vin în țara noastră pentru a-și găsi de lucru și ei ocupă locurile de muncă ale celor ce locuiesc aici. Cred că toți ar trebui să plece acolo de unde au venit.”

Care este reacția ta?

4. Este prima zi când Sorina a venit în clasa voastră. Pentru a se mișca, ea folosește un cărucior pe roțile. Înainte de pauză colegul tău îți spune că va merge să o ajute să-și pună haina când va fi timpul să iasă afară, deoarece ea, probabil, nu poate să se descurce singură.

Tu îi răspunzi...

5. Jena este o fată care vine dintr-o țară străină și e colega ta de clasă. Într-o zi, când luați masa la cantina școlii, un coleg ți-a spus: „Privește ce mâncare stranie a adus Jena! Miroase dezgustător! Cum pot oamenii din țara ei să mănânce așa ceva?!”

Răspunsul tău este...

6. Împreună cu un băiat și cu o fată, Rodica, trebuie să faci o experiență la chimie. Voi discutați cum să repartizați sarcinile. Colegul tău spune: „Tu măsoară cantitatea preparatelor, eu voi aprinde spirtiera, iar Rodica va face notițe – fetele scriu mai frumos decât băieții”. Rodica nu zice nimic.

Tu spui...

LUMEA ESTE JUSTĂ

Obiective - a ajuta participanții să realizeze că în orice situație ce ține de dreptate și nedreptate există și alte posibilități de soluționare a conflictelor

Vârsta participanților - de la 12 ani

Mărimea grupului - 20-30 persoane

Durata - 30 minute

Materiale - fișa *Trei pești* pentru fiecare echipă
- foi
- creioane

Desfășurare

1. Împărțiți participanții în echipe de 4-5 persoane.
2. Repartizați fiecărei echipe câte o foaie și o fișă *Trei pești* și spuneți-le să examineze desenul și să expună pe foaie mesajul desenului și conversația dintre pești.
3. Rugați echipele să explice mesajul și conversația.

Evaluare

Puneți în discuție următoarele întrebări:

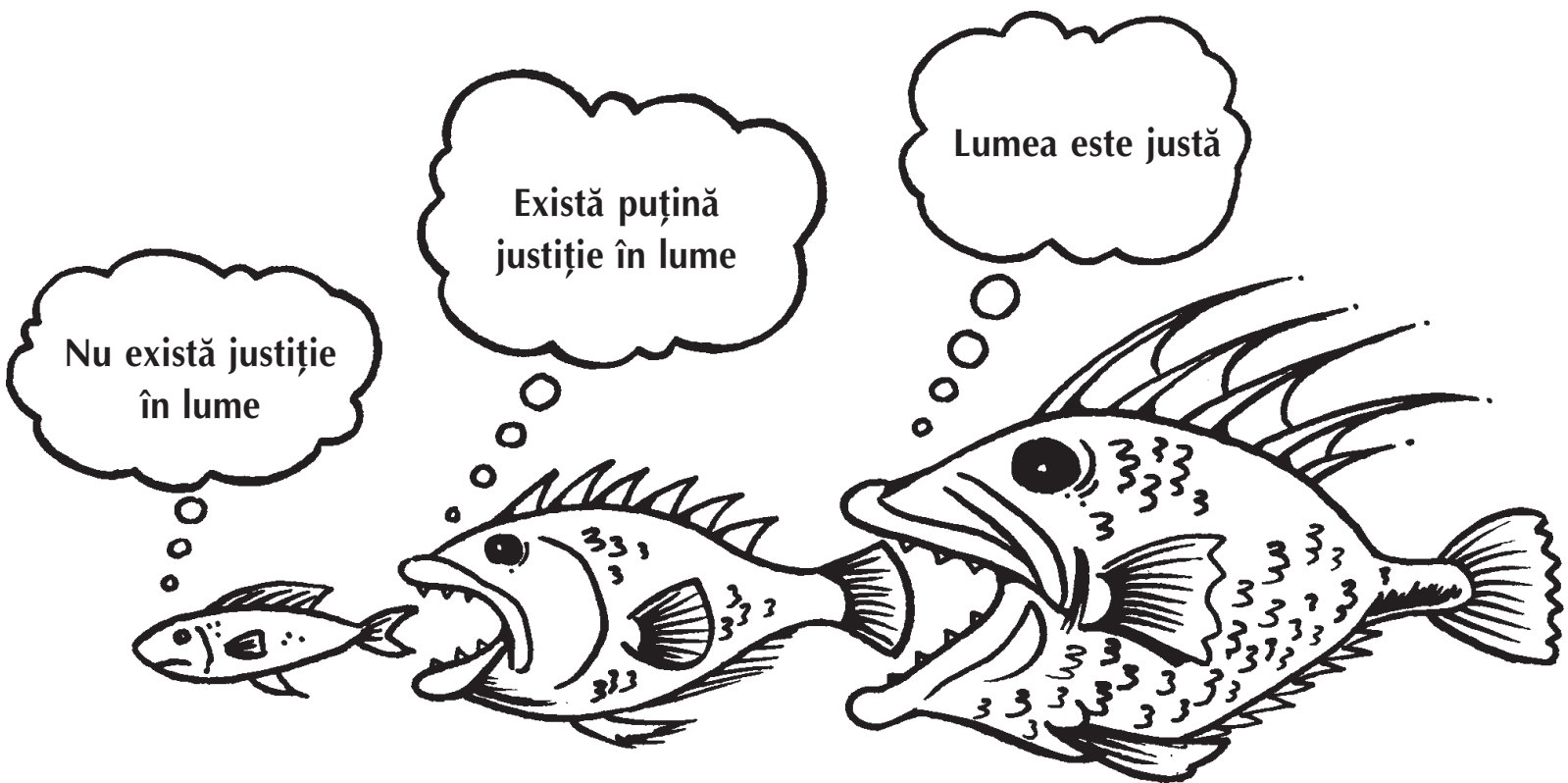
- Toți au fost de acord cu mesajul desenului sau au fost unele divergențe?
- Cunoașteți vreo situație asemănătoare cu situația peștilor (în clasă, familie, societate, țară)?
- Care sunt condițiile ce au dus la astfel de situații?
- Cum se poate schimba această situație?

Variații

Participanții pot înscena o situație analogă.

Fișa **TREI PEȘTI**

PROPUNE O REGULĂ

Obiectiv - a stimula participanții să se gândească la nedreptățile care pot apărea în școala, comunitatea lor și a discuta ce se poate face pentru a schimba situația

Vârsta participanților - de la 12 ani

Mărimea grupului - 20-30 persoane

Durata - 30-45 minute

Materiale Pentru fiecare echipă:

- foi
- creioane
- copii ale fișei *Propune o regulă...*

Desfășurare

1. Împărțiți participanții în grupuri a câte patru persoane și spuneți-le că ei urmează să alcătuiască o listă de reguli pentru o școală ideală, în care fiecare elev este tratat just și echitabil.
2. Repartizați fiecărui grup câte o foaie și una din fișele *Propune o regulă...* Rugați participanții să alcătuiască o listă cu reguli conform cerințelor din fișă. Încurajați-i să gândească creativ și să nu se limiteze doar la idei care, după părerea lor, pot fi aplicate la etapa actuală. Spuneți-le că ei se pot gândi nu doar la reguli care interzic anumite conduite, dar și la reguli care încurajează unele comportamente.
3. Rugați echipele să-și prezinte listele cu reguli. Sugestiile parvenite de la colegi pot fi incluse în liste.

Evaluare

Împreună cu toți participanții clasificați regulile în:

- reguli pe care le pot aplica și asigura de sine stătător (care pot fi adoptate ca reguli ale clasei);
- reguli care, pentru a fi implementate, necesită cooperare cu alți oameni (copii, tineri sau adulți din școală sau comunitate);
- reguli care, după părerea lor, nu pot fi implementate sau nu sunt acceptabile.

Variante

- În calitate de proiect:

Lucrând în componența anterioară, echipele aleg una din regulile care, pentru a fi eficientă, ar necesita colaborarea cu alți membri ai comunității. Ei pot alcătui un plan de activități care i-ar ajuta să informeze populația despre necesitatea acestei reguli și i-ar încuraja pe ceilalți să participe la implementarea acesteia. Planul poate include scrisori, prezentări, întruniri, articole scrise în ziare școlare sau locale, întâlniri cu persoane de vază sau cu anumite grupuri de oameni. Este bine ca animatorul să fie gata să ajute copiii să implementeze aceste planuri.

- Repartizați fiecărei echipe setul întreg de fișe și rugați-i să propună 2-3 reguli pentru fiecare fișă.
- După elaborarea listei cu regulile ideale, propuneți-le participanților să întocmească o listă cu responsabilități care ar deriva din fiecare regulă.

Fișa *PROPUNE O REGULĂ...*

Propuneți niște reguli care ar permite ca toți elevii să se simtă protejați de la orice fel de pericol.

Propuneți niște reguli care ar permite ca toți elevii să simtă că sunt protejați și apreciați.

Propuneți niște reguli care ar permite șanse egale elevilor de a participa la activitățile ce se organizează în cadrul școlii.

Propuneți niște reguli care ar permite elevilor posedarea unei cantități necesare de materiale și resurse (haine, hrană, rechizite etc.).

Propuneți niște reguli care ar permite șanse egale elevilor la însușirea materiei și la obținerea rezultatelor bune.

VOTÂND PENTRU VALORI

Obiective - a dezvolta respectul față de diversitate
- a încuraja participanții să-și studieze propriile
valori referitoare la discriminarea de gen
și egalitatea genurilor

Vârsta participanților - de la 14 ani

Mărimea grupului - 10-30 persoane

Durata - 30-45 minute

Materiale - 3 fișe cu inscripțiile *Sunt de acord, Nu sunt de
acord și Nu știu*
- o coală mare de hârtie
- carioca

Indicație - puteți înlocui afirmațiile în funcție de tema abordată

Desfășurare

1. Pregătiți în prealabil o listă cu valori (mai jos sunt aduse exemple) și scrieți afirmațiile pe o coală mare de hârtie. Afișați-o pe tablă sau în alt loc vizibil, descoperind afirmațiile câte una pe parcursul activității, nu pe toate odată.
2. Înainte de începerea activității, atârnați fișele cu inscripțiile *Sunt de acord, Nu sunt de acord și Nu știu* pe 3 pereți diferiți ai sălii.
3. Explicați-le participanților că veți descoperi câte o afirmație și după ce vor citi-o, li se vor acorda câteva minute pentru a se plasa în drept cu fișa care corespunde opiniei lor.
4. Rugați doi sau trei voluntari din fiecare grup format să explice de ce sunt sau nu de acord cu afirmația sau ce îi împiedică să se decidă.
5. După ce doritorii și-au expus punctele de vedere, propuneți-le participanților să schimbe grupurile, dacă doresc. Oferiți-le ceva timp pentru aceasta.
6. Repetați procesul cu fiecare afirmație, accentuând că fiecare este liber să-și schimbe poziția și nu este ceva rușinos să-ți modifice părerea. Încurajați participanții să se decidă și să-și argumenteze pozițiile.
7. Amintiți-le participanților că nu există răspunsuri corecte sau incorecte, bune sau rele.

Exemple de afirmații (doar pentru tema *Egalitatea genurilor*):

- Nu sexul, ci capacitățile trebuie luate în considerație la angajarea în funcție.
- Reglarea natalității este doar obligația femeilor.
- Femeile nu trebuie să se angajeze la munci bărbătești.
- Bărbatul trebuie să gătească de trei ori pe săptămână, dacă el sau soția lui nu sunt casnici.
- Este normal dacă un bărbat plânge.
- În viața de familie violența este inadmisibilă.

Evaluare

Sugestii pentru discuție:

- Ce ați simțit în grupuri referitor la diversitatea valorilor și a opiniilor?
- A putut cineva să vă influențeze opinia sau să vă facă să vă schimbați poziția?
- Din ce considerente v-ați schimbat poziția?

CÂT VALOREAZĂ JUSTIȚIA

Obiective - a încuraja tinerii să reflecteze dacă anumite drepturi au prioritate față de altele
- a conștientiza legătura dintre drepturi
- a dezvolta abilități de anticipare a consecințelor, de găsim a priorităților, luare a deciziilor și de construire a consensului

Vârsta participanților - de la 15 ani

Mărimea grupului - 28 persoane

Durata - 60 minute

Materiale - câte un set de fișe *Proiecte ce necesită finanțare* pentru fiecare grup de patru persoane, hârtie, creioane, CDC (pentru referință)

Indicații - activitatea poate fi folosită în cadrul unei lecții cu profil economic asupra problemelor privind drepturile copilului

Desfășurare

1. Împărțiți participanții în grupuri a câte patru persoane.
2. Anunțați participanții că ei au fost desemnați pentru a fi noi membri ai Comitetului de Justiție într-o țară imaginară. Recent Guvernul acestei țări a semnat Convenția cu privire la Drepturile Copilului. În calitate de membri ai Comitetului, ei au obligația să citească opt cereri de finanțare de la diferite organizații care lucrează pentru a rezolva probleme ce țin de drepturile copiilor.
3. Repartizați fiecărei echipe câte un set cu *Proiecte ce necesită finanțare* și rugați-i să decidă și să analizeze care proiecte merită să fie finanțate.
4. Participanții sunt anunțați că prim-ministrul a alocat un milion de unități bănești pentru finanțarea proiectelor, iar sarcina lor este să repartizeze banii pentru proiecte. La luarea deciziilor de finanțare trebuie să se țină cont în cazul fiecărui proiect atât de consecințele de termen scurt, cât și de cele de durată.
5. Grupurile le raportează colegilor despre condițiile de care s-a ținut cont la alocarea mijloacele financiare.
6. Suplimentar, grupurile pot pregăti diagrame ce reprezintă deciziile lor de finanțare, să le afișeze pe pereții sălii și să organizeze o ședință cu demonstrarea planurilor.

Evaluare

Discutați cu participanții următoarele întrebări:

- Care drepturi ale copiilor au fost considerate prioritare? De ce?
- Căror drepturi li s-a acordat mai puțină prioritate? De ce?
- Sunt grupuri care au decis că toate sau unele din aceste proiecte trebuie să aibă aceeași prioritate? De ce?
- A decis vreun grup că unele din drepturi sunt interdependente? Care sunt acestea? În ce mod corelează drepturile?

- Puteți propune și alte proiecte privind drepturile copilului?
- Care dintre problemele privind drepturile tratate în proiectele imaginare le considerați cele mai critice în țara noastră? Dar mai puțin critice? De ce? Care proiecte credeți că au o șansă mai mare de a fi finanțate? De ce?
- Ce priorități au drepturile copilului în diferite țări?

Variante

- Împărțiți participanții în perechi și distribuiți fiecărei perechi un articol din CDC, propunându-le să găsească câteva modalități de a-l realiza în practică. Redistribuiți aceste propuneri în locul „proiectelor” propuse.
- În calitate de proiect, propuneți-le tinerilor să facă investigații referitoare la măsurile care s-au luat pentru a realiza prevederile CDC. Pentru aceasta ei pot contacta un membru al autorităților locale responsabil de problemele tinerilor.

Fișa **PROIECTE CE NECESITĂ FINANȚARE**

1. PROIECT PRIVIND LIBERTATEA EXPRIMĂRII

Cea mai bună modalitate de a asigura participarea copiilor la nivel cu adulții în procesul de luare a deciziilor în mod democratic este să-i ajutăm să-și exprime opiniile, oferindu-le acces la informații ce țin de drepturile lor. Acest proiect se va desfășura în școli cu scopul de a demonstra că opinia elevilor asupra problemelor importante pentru ei vor fi luate în seamă.

Pentru aceasta se vor întreprinde următoarele:

- Se va edita o revistă pentru elevi care îi va informa despre problemele privind drepturile lor și care se va distribui gratuit;
- Se va finanța emiterea regulată a programelor TV pentru elevi, care vor aborda teme de justiție socială;
- Se va înființa un birou de consultație juridică pentru elevi;
- Se va stabili o legătură directă cu Judecătoriile pentru ca elevii să aibă posibilitatea să-și exprime direct părerile și să obțină informațiile necesare.

2. PROIECT PRIVIND FOLOSIREA MUNCII COPIILOR

Mulți copii din țara noastră sunt impuși să îndeplinească munci ocazionale. Acest proiect este esențial pentru protejarea copiilor de exploatare prin muncă și pentru a-i asigura că ei cresc în condiții care le vor permite să-și dezvolte la maxim capacitățile.

În acest scop:

- Se va lucra cu guvernul privind stabilirea vârstei minime de angajare la lucru și se vor revedea condițiile de angajare;
- Se vor crea servicii de susținere a familiilor care au nevoie de veniturile copiilor;
- Se va stabili un sistem confidențial de informare pentru copiii și tinerii care sunt impuși să muncească de la o vârstă fragedă;
- Se va asigura educația părinților la acest capitol;
- Se va acorda atenție specială situației minorilor care cel mai des sunt antrenați în muncă.

3. PROIECT PRIVIND NIVELUL DE TRAI

Un nivel satisfăcător de trai este esențial pentru dezvoltarea sănătoasă a copiilor. Acest proiect va ridica nivelul de trai în țara noastră, astfel încât copiii să poată să se dezvolte adecvat.

Se va promova:

- Construirea locuințelor cu comodități sanitare;
- Distribuirea hranei pentru cei flămânzi;
- Implementarea unor programe agrare pentru a ajuta familiile să-și satisfacă nevoile alimentare de bază;
- Înființarea întreprinderilor mixte pentru producerea și comercializarea produselor alimentare de bază la prețuri cât mai accesibile.

4. PROIECT PRIVIND PROTECȚIA ÎMPOTRIVA ABUZULUI ȘI NEGLIJĂRII

Toate formele de abuz și de neglijare îi afectează pe cei mai neajutorați membri ai societății – copiii. Drept rezultat, ei pot fi afectați atât fizic, cât și mintal. Acest proiect are drept scop eliminarea abuzului fizic și mintal, precum și protecția împotriva neglijării copiilor și a tinerilor. Prin termenul abuz se are în vedere bătaia, folosirea drogurilor, exploatarea sexuală și alte forme.

Pentru aceasta:

- În școli și în cluburi se vor iniția programe care vor învăța copiii și tinerii să opună rezistență abuzului și neglijării, folosirii drogurilor, abuzului sexual și exploatării;
- Se vor înființa centre localizate convenabil unde tinerii vor putea primi ajutor și consultații;
- Se vor iniția programe de educație și de consultanță pentru părinți în probleme de abuz și neglijare a copiilor și a tinerilor; programe de instruire a polițiștilor, a lucrătorilor sociali și a celor din domeniul ocrotirii sănătății.

5. PROIECT PRIVIND EDUCAȚIA PENTRU TOȚI

Educația generală a copiilor și tinerilor reprezintă un moment hotărâtor pentru participarea într-o societate democratică, pentru menținerea la nivel a stării sănătății și pentru atingerea unei prosperități economice. Nivelul înalt de cunoștințe se va obține numai printr-o atitudine conștientă față de școală, cunoștințele fiind esențiale pentru cetățenii unei țări ce se vrea prosperă și integrată într-o comunitate globală.

Acest proiect:

- Va construi școli primare în fiecare comunitate;
- Va influența guvernul să adopte Legea privind învățământul primar obligatoriu;
- Va asigura susținerea financiară a școlilor medii și va contribui la crearea posibilităților pentru copii de a le frecventa;
- Va iniția programe de asistență financiară în scopul îmbunătățirii frecvenței universitare.

6. PROIECT PRIVIND NON-DISCRIMINAREA

Preocupările ce țin de drepturile copilului și ale tinerilor sunt lipsite de sens dacă aceste drepturi sunt acordate numai anumitor grupuri privilegiate.

Prin acest proiect:

- În fiecare județ se vor înființa comitete de supraveghere a respectării drepturilor copilului pentru a se asigura că toți copiii și tinerii sunt tratați în mod egal și necesitățile lor de bază sunt satisfăcute;
- Se vor investiga toate cazurile de discriminare, în special, cele provocate de tinerii înșiși;
- Se va acorda o atenție deosebită problemelor minorităților, fetelor și persoanelor cu handicap.

7. PROIECT PRIVIND SCOPURILE EDUCAȚIEI

Introducerea unor modificări în conceptul de educație este necesară în prezent pentru a pune bazele unui viitor stabil și prosper. Acest proiect va lucra asupra producerii unei schimbări constructive în sistemul educațional.

Proiectul propune:

- Elaborarea materialelor didactice despre drepturile omului, justiția socială, înțelegerea propriei și tolerarea altor culturi, soluționarea pașnică a conflictelor și educația ecologică;
- Instruirea profesorilor în aceste domenii;
- Consultarea angajaților Ministerului Învățământului privind felul în care tinerii pot fi ajutați să-și dezvolte abilitățile de viață necesare într-o societate diversă și interdependentă.

8. PROIECT PRIVIND PRESTAREA SERVICIILOR DE OCROTIRE A SĂNĂTĂȚII

Atât timp cât copiii nu vor fi asigurați cu condiții adecvate de viață și de dezvoltare, ei nu vor fi în stare să se bucure din plin de drepturile lor fundamentale.

Acest proiect:

- Va înființa în fiecare comunitate centre de ocrotire a sănătății;
- Va asigura asistență medicală femeilor însărcinate;
- Va organiza cursuri despre îngrijirea și alimentația copiilor;
- Va asigura asistență medicală primară pentru copii, inclusiv vaccinarea;
- Va monitoriza disponibilitatea resurselor de apă potabilă și nivelul de poluare a mediului.

PERSPECTIVĂ ASUPRA JUSTIȚIEI

Obiective - a ajuta tinerii să înțeleagă că pot să existe diferite perspective asupra aceluiași probleme
- a examina relațiile între drepturi și perspective în două probleme: libertatea cuvântului și munca copiilor

Vârsta participanților - de la 16 ani

Mărimea grupului - 24-30 persoane

Durata - 45 minute-1 oră

Materiale - câte 12-15 copii ale fișelor *Perspectiva A* și *Perspectiva B*, foi de hârtie, creioane

Indicație - activitatea implică abilități de pregătire și prezentare a pozițiilor, ascultare, gândire critică, considerare a perspectivelor alternative, negociere și construire a consensului

Desfășurare

1. Alegeți una dintre problemele pe care le veți aborda – libertatea cuvântului sau munca copiilor.
2. Divizați participanții în grupuri a câte 4 sau 6 persoane.
3. În cadrul grupului mic, oferiți la 2 sau 3 membri fișa *Perspectiva A* și propuneți-le să pregătească cât mai multe argumente în favoarea afirmației din fișă.
4. Celorlalți 2 sau 3 membri li se repartizează fișa *Perspectiva B*. Ei de asemenea își pregătesc poziția, justificând afirmația din fișa primită.
5. Când subgrupurile și-au pregătit poziția, participanții se întrunesc în grupul inițial de 4-6 persoane.
6. Cei cu *Perspectiva A* au 5 minute pentru a prezenta punctul lor de vedere celor cu *Perspectiva B*, care îi vor asculta cu atenție și își vor face notițe. Apoi, cei cu *Perspectiva B* își prezintă punctul de vedere timp de 5 minute, cei cu *Perspectiva A* ascultându-i și făcând notițe.
7. După 5-10 minute de discuție în urma prezentărilor, animatorul roagă subgrupurile să se schimbe cu rolurile (cei care au susținut *Perspectiva A* vor susține *Perspectiva B* și invers). Echipele reconsideră argumentele și își prezintă pozițiile după același model.
8. După încheierea discuțiilor, echipele formulează o concluzie asupra problemei dezbătute.
9. Grupurile își prezintă rezultatele tuturor participanților.

Evaluare

Pentru evaluarea activității, sunt discutate concluziile grupurilor. Pot fi utilizate următoarele întrebări:

- Ce dificultăți ați întâmpinat formulând consensul?
- Este posibil de a ajunge la un consens în problema dată?
- Inversarea rolurilor a ușurat sarcina de formulare a consensului? De ce?

- Ce cazuri referitoare la problema libertății cuvântului sau muncii copilului în comunitate, țară sau lume cunoașteți?
- În ce relație sunt responsabilitățile și drepturile?
- Ce limite impun responsabilitățile asupra drepturilor? Ați putea aduce exemple?

Variante

Modelul acestei activități poate fi folosit pentru a studia și alte probleme de justiție asupra cărora ar putea să existe perspective opuse, cum ar fi dreptul la libertatea de asociere și responsabilitatea de a constrânge acțiunile organizațiilor care ar putea limita drepturile altora.

În calitate de proiect, participanții ar putea colecta articole din ziare, subiecte ale emisiunilor radio sau TV ce descriu situații în care perspectivele asupra drepturilor sunt în contradicție sau în care drepturile și responsabilitățile sunt în contradicție.

Fișa *PERSPECTIVE*

Perspective asupra libertății cuvântului

Perspectiva A: Libertatea cuvântului

Într-o societate justă libertatea cuvântului este unul dintre principalele drepturi umane ce nu trebuie să fie limitat. Luați în considerație următoarele:

- Efectul negativ al cenzurii;
- Situații din alte țări unde libertatea cuvântului este limitată;
- Importanța libertății cuvântului pentru o societate democratică;
- Alte probleme relevante.

Perspectiva B: Libertatea cuvântului

Într-o societate justă, uneori este necesar de a limita dreptul cuvântului pentru a proteja drepturile altora. Luați în considerație următoarele:

- Efectul discursului rasist asupra grupurilor minoritare;
- Felul în care acest discurs poate fi folosit pentru a încuraja violența;
- Situații din alte țări unde libertatea cuvântului este nelimitată și cum aceasta deseori duce la violarea drepturilor;
- Necesitatea de a menține respectarea atât a drepturilor cât și a responsabilităților;
- Alte probleme relevante.

Perspective asupra muncii copiilor

Perspectiva A: Munca copiilor

Într-o societate justă, pentru a proteja dreptul copiilor la joacă, instruire și dezvoltare sănătoasă, trebuie să fie aplicate legi stricte împotriva muncii copiilor. Luați în considerație următoarele:

- Pierderile în educație care survin atunci când copiii sunt impuși să lucreze;
- Faptul că copiii deseori lucrează în condiții dăunătoare sănătății;
- Plata mizeră cu care munca copiilor este deseori răsplătită;
- Munca copiilor deseori este exploatată, deoarece copiii nu pot protesta împotriva tratamentului injust;
- Alte probleme relevante.

Perspectiva B: Munca copiilor

Într-o societate justă, este bine ca și copiii să aibă posibilitatea de a lucra. Luați în considerație următoarele:

- În țările unde există șomajul, copiii pot reprezenta unica sursă de venit a familiei;
- În multe țări este o tradiție ca copiii să lucreze alături de adulți;
- Abilitățile și atitudinea pozitivă față de muncă pe care și le cultivă copiii în procesul lucrului;
- Lucrând de mici, copiii își pot crea o perspectivă pentru o viitoare carieră;
- Alte probleme relevante.

Glosar

Antisemitism – atitudine (politică, socială) ostilă față de evrei. Antisemiții consideră, în mod neîntemeiat, că evreii sunt total diferiți de restul oamenilor, că ei vor să domine lumea și încearcă să atingă acest scop printr-o conspirație la nivel mondial. Această formă de intoleranță xenofobă duce la discriminarea indivizilor și chiar la persecutarea grupurilor de evrei.

Categorie socială – grup de persoane care se aseamnă dintr-un anumit punct de vedere (profesie, vârstă etc.).

Convenție – document internațional cu caracter obligatoriu pentru părți, care reprezintă o înțelegere dintre două sau mai multe state și/sau organizații internaționale interguvernamentale cu privire la anumite probleme dintr-un domeniu specific.

Cultură politică – set de credințe, sentimente și valori care prevalează pentru o națiune la un moment dat. Cultura politică influențează percepțiile, generează atitudinile și afectează modalitățile de participare; ea este o componentă majoră a jocului politic, dar și a vieții sociale în ansamblu. O nouă constituție, de exemplu, va fi percepută și evaluată în funcție de cultura politică a poporului respectiv.

Declarație – document internațional sau național cu caracter de recomandare ce conține principii și idealuri într-un anumit domeniu.

A delega – a transmite cuiva dreptul de a acționa ca reprezentant al unei persoane sau al unei instituții; a însărcina pe cineva, pe timp limitat, cu executarea, supravegherea sau organizarea unei lucrări.

Democrație (gr. „demos” – popor și „cratos” – putere) – formă de organizare și de conducere a unei societăți, în care poporul își exercită (direct sau indirect) puterea. Este o modalitate de conducere a unui sistem social caracterizată prin participarea, în diferite forme, a membrilor respectivului sistem la procesul de conducere. Abraham Lincoln spunea: „Democrația înseamnă guvernarea poporului înfăptuită de către popor în numele poporului”. Democrația poate fi directă (poporul își exercită nemijlocit puterea) și reprezentativă (puterea poporului este exercitată de către reprezentanții săi aleși). Deoarece democrația directă este imposibilă astăzi din cauza numărului mare al populației, dimensiunii teritoriului etc., forma reprezentativă este răspândită aproape în toate țările lumii, poporul participând direct la guvernare doar în cazurile alegerilor și referendumului. Democrația politică reprezintă guvernarea majorității cu respectarea drepturilor și libertăților minorității, chiar dacă majoritatea are o părere diferită. Aceasta înseamnă să fii capabil, să lucrezi cu diversitatea și eventual să ajungi la un compromis spre binele fiecăruia.

Discriminare – tratare inegală a indivizilor sau grupurilor în raport cu unele trăsături categorice cum ar fi apartenența rasială, etnică, religioasă sau de clasă. În mod obișnuit, termenul este folosit pentru a descrie acțiunea unei majorități dominante asupra unei minorități dominate și implică un prejudiciu adus unei persoane sau unui grup. Discriminarea este practică și de către instituții: companii, școli, spitale, organizații guvernamentale (discriminare instituțională). Orice distincție, excludere, restricție sau preferință, bazată pe anumite caracteristici neesențiale de rasă, culoare, proveniență sau apartenență etnică, care are ca scop sau consecință distrugerea sau periclitarea recunoașterii, utilizării sau exercițiului în condiții egale

a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului în domeniul politic, economic, social și cultural sau oricare alt domeniu al vieții publice, reprezintă o discriminare rasială.

Empatie – capacitatea persoanei de a se transpune în pielea altei persoane, de a-i înțelege trăirile și a le retrăi în procesul relațiilor interpersonale; componentă esențială a capacității de comunicare și a unei comunicări complete, în procesul căreia empatia se dezvoltă.

Inalienabil – care nu poate fi luat sau înlăturat, firesc.

Indispensabil – care este absolut necesar, neapărat trebuincios.

Inerent – care face parte integrantă din ceva, care constituie un element nedespărțit de un lucru sau de o ființă, care aparține în mod firesc la ceva.

Intoleranță – lipsa de respect față de experiențele și idealurile altora. Ea se manifestă când cineva un dorește să permită altora să acționeze într-un mod diferit sau să dețină alte opinii decât ale lui. Intoleranța poate însemna că oamenii un sunt tratați corect din cauza confesiunii, a sexului sau chiar a hainelor și coafurii lor. Intoleranța nu acceptă diferența. Ea stă la baza rasismului, antisemitismului, xenofobiei și a discriminării în general și deseori poate duce la violență.

Inviolabil – care nu poate fi încălcat.

Imprescriptibil – care nu se prescrie, care rămâne valabil totdeauna.

A monitoriza – a urmări, a supraveghea desfășurarea unei acțiuni.

Pact – tratat internațional, bilateral sau multilateral, cu caracter solemn, privind relațiile politice între state, încheiate în special în scopul menținerii păcii sau al colaborării între semnatari.

Prejudecată – părere, idee preconcepută (și adesea eronată) pe care și-o face cineva asupra unui lucru, adoptată de obicei fără cunoașterea directă a faptelor.

Rasism – părerea cum că unii oameni sunt superiori, deoarece aparțin unei rase deosebite; rasiștii disting diferite rase prin trăsături fizice, cum ar fi culoarea pielii, structura părului sau alte diferențe ne semnificative; ultimele cercetări științifice arată că rasa este o entitate imaginară și nu are bază biologică.

A stipula – a prevedea, a specifica un anumit lucru într-un act.

Stereotip – idee sau punct de vedere generalizat despre un grup de oameni. Stereotipurile pot să se formeze când cineva întâlnește o singură persoană au același grup de oameni, nu ajunge s-o cunoască prea bine și apoi își asumă că toți oamenii din aceleași trăsături caracteristice. Uneori stereotipurile se formează doar prin audiere sau lectură despre ceea ce alții au de spus despre membrii acelui grup, chiar fără a fi cunoscut acele persoane.

Xenofobie – (gr. – frică față de străini). Cuvântul este folosit pentru a descrie ostilitatea față de oamenii ce provin din alte țări sau care aparțin altor grupuri etnice și lipsa de respect față de tradițiile și cultura lor.

BIBLIOGRAFIE

1. Amnesty international, *First Steps*, London, February 1997
2. Conseil de l'Europe, *Kit pedagogique*, 1995.
3. Embassy of the United States of America, United States Information Service Regional Program Office, Vienna, *Ce anume este democrația?*
4. Fountain, S., *Education for Development. A Teacher's Resource for Global Learning*, UNICEF, 1995.
5. Fountain, S., *It's Only Right! A Practical Guide to Learning About the Convention on the Rights of the Child*, Education for Development Section UNICEF New York, UNICEF, 1993.
6. Iled Participatory Methodology Series, *Participatory Learning and Action. A Trainer's Guide*, 1995
7. Miljevic-Ridicki, R., "Education for Development", "Naklada Slap", UNICEF 1999
8. Societatea Independentă pentru Educație și Drepturile Omului, *Educație pentru Democrație și Drepturile Omului. Ghidul profesorului*, 1998
9. UNICEF, *Games and exercises. A manual for facilitators and trainers involved in participatory group events*, 1998.
10. UNICEF, *Education for Conflict Resolution. A Training for Trainers Manual*, 1997.
11. UNICEF, World Organization of the Scout Movement, *Young People in Changing Societies. Discussion Guide*, 2001.